Дачникам
садівникам
городникам

3 • 2004
Березень

Дім • Сад • Город

Всеукраїнський щомісячний журнал

Я хочу купити мотоблок... (с.17)

Уроки минулого сезону

До вирощування картоплі – творчий підхід

Ще раз про щеплення

Ключ до багатого врожаю

Органо-мінеральні добрива «ГАРМОНІЯ»

Високий, якісний врожай — це те, до чого прагнуть усі садівники-городники, а також ті, для кого вирощування різних культур — не аматорська справа, а професійне заняття. І, звичайно, високий результат восени — це показник багатьох місяців роботи, а також грамотного підходу. А одним з моментів, що безпосередньо впливають на результат, є насиченість землі поживними елементами і мікроелементами.

Для своєї життєдіяльності рослинам необхідні поживні речовини і мікроелементи. Загальні запаси поживних речовин у ґрунті досить високі, однак одержати гарний, якісний врожай тільки за рахунок природних запасів ґрунту, не поповнюючи їх, практично неможливо. Основна маса поживних речовин ґрунту знаходиться у формі запасів, недоступних для використання рослинами, — легкодоступних поживних речовин у десятки і сотні разів менше, ніж їхні загальні запаси. А вміст мікроелементів і того мізерніше.

Багатство — у «Гармонії»

Формулу багатства, якості майбутнього врожаю розробив ЗАТ «Еко-Азот» м.Черкаси. Підприємство випустило нове, єдине в Україні, комбіноване, гранульоване, органо-мінеральне добриво "Гармонія". Добриво виробляють на сучасному американському обладнанні із застосуванням прогресивних екологічних і хімічних технологій. Основу цих добрив складає компост із курячого посліду, отриманий способом біоферментації, збагачений необхідними мінеральними складовими, мікроелементами і підданий температурній обробці в процесі грануляції.

Грануляція і спеціальна обробка добрива при високих температурах, гарантує відсутність будь-яких хвороботворних мікроорганізмів і гельментів. ОМД «Гармонія» містить цілий ряд життєво необхідних рослинам мікроелементів: магній (Mg), сірка (S), бор (B), залізо (Fe), мідь (Cu), цинк (Zn), марганець (Mn), кальцій (Ca). Ці фактори значно збільшують стійкість рослин до захворювань і підвищують якість врожаю.

За рахунок високого вмісту поступоворозчинних форм азоту, фосфору, калію органічного походження, комбіноване добриво дає ефект пролонгованої дії (забезпечується дія добрива при разовому внесенні протягом усього вегетаційного періоду).

Ця новинка за назвою «Гармонія», до речі, що дуже точно відповідає своїй назві, не містить хлору.

Оптимальне, збалансоване співвідношення NPK запобігає одержанню опіків рослинами. Нейтральне PH — 5-5,5 не окислює ґрунт.

Застосування добрива

Проведені іспити добрив разом з інститутом фізіології рослин і генетики НАН України в основних природно-кліматичних зонах України засвідчили високу ефективність комбінованого добрива «Гармонія» у використанні під будь-які польові, городні і садові культури, а також декоративні культури і квіти. Вегетаційні дослідження показали, що ефективність добрива при вирощуванні культур була в 1,5 рази вище, ніж при застосуванні еквівалентних добрив. Це добриво ефективно використовується для підгодівлі овочів: томатів, картоплі, капусти, огірків, цукрового буряка, полуниці, перцю, перцю солодкого болгарського і гіркого, салату, гороху, часнику, цибулі, баклажанів. Це відмінний засіб для збагачення усіх видів баштанних, плодово-ягідних культур, а також квітів, дерев, виноградників.

Результати застосування або цифри, які нас вразили

При вирощуванні овочів різних видів приріст врожаю при дворазовій підгодівлі органо-мінеральним добривом склав у середньому 51%. Якість також покращувалась. У томатах, наприклад, у порівнянні з контрольними рослинами вміст вітаміну С збільшився на 5%, вміст цукрів на 12,2%, кислотність зменшилась на 6,2%. У моркві вміст вітаміну С і нікотинової кислоти збільшився відповідно на 20 і 33%, на 30,7% збільшився вміст каротину. В огірках вміст аскорбінової кислоти збільшився на 41,6%, а загального цукру до 16%. У коренеплодах картоплі вміст білків і цукру збільшився на 25 і 17 %. У перці солодкому вміст вітаміну С збільшився на 11,2%, а каротину і нікотинової кислоти на 21,4 і 42 % відповідно.

При посадці насінь і розсади коренеплодів і цибулинних, добрива в зазначеній нормі (25-40гр під корінь) висипають на дно лунки, перемішують його з грунтом, висівають насіння, висаджують розсаду чи коренеплід, закривають лунки землею і роблять полив.

Добрива упаковані в зручні поліетиленові пакети вагою 2,5 кг із наданням на зовнішній стороні повної інформації про їхній склад і рекомендації з використання, а також у поліпропіленові мішки по 20 кг.

Для справжнього хазяїна — це просто знахідка, що допомагає досягти високого результату — багатого врожаю.

Юридичні консультації

Рубрику веде І.Миронець, канд. юр. наук

Право на орендовану землю

Мій батько увесь вік працював у колгоспі та КСП, звідки пішов на пенсію.

Має земельний пай у розмірі 1,88 га та майновий пай на суму 6000 грн.

Маємо намір вийти із КСП і взяти землю для власного господарювання без створення юридичної основи.

Майно ми уже більше як півроку не можемо забрати із КСП. Засновники нового товариства кажуть, що їм нібито заборонено поки що його продавати.

Щодо наділення землі я зовсім нічого не розумію.

Існує першочергове поле для розпаювання, яке розташоване надто далеко від помешкання. Із КСП вийшло майже 200 осіб, а то й більше, які здали в оренду свої паї різним структурам. Цим фермерським організаціям виділили поля, які розташовані поряд з помешканням цих людей, а першочергове поле так і залишилося.

У районі із даного земельного питання відповідають, що ті люди, які здали в оренду свої паї, права на цю землю не мають.

Тобто, якщо хтось із них захоче через деякий час вийти від цього фермера із земельною часткою, то йому дадуть землю на тому першочерговому полі, яке розташоване надто далеко від помешкання. Чи правильно це, чи ні?

Наша сім'я не дуже хоче брати це першочергове поле, тому що це дуже далеко.

Я хотів, щоб батько віддав в оренду свій пай фермеру, який орендує землю поряд, а після закінчення орендного терміну приєднати цей пай до присадибної ділянки. Отримав відповідь, що тоді, аби отримати державний акт, потраплю знову на те поле. От і постає запитання, чи це правильно і чию землю орендує фермер?

Чи маємо надію отримати землю на пай хоча б трохи ближче до помешкання, а не за 8 км? Як забрати майно із КСП?

Маємо в користуванні: батько і мати по 60 соток, які приватизовано, але без оформлення державного акта, за який необхідно платити, а їх не маємо. Чи маю я право на успадкування цієї землі без державного акта, маючи на руках заповіт? Чи потрібно все-таки оформити цей акт?

Чи передбачено нашим законодавством землевласникам без юридичної основи якісь довготермінові кредити для придбання техніки? Якщо так, то де їх можливо отримати?

З повагою, сім'я сільських трудівників,
Гаращенко.

Відповідно до закону України "Про порядок виділення в натурі (на місцевості) земельних ділянок власникам земельних часток (паїв) від 5 червня 2003 р. право на земельну частку (пай) мають і колишні члени колективних сільськогосподарських підприємств, а також пенсіонери з їхнього числа, які отримали сертифікати на земельну частку (пай); спадкоємці права на земельну частку (пай), посвідченого сертифікатом; громадяни, які набули право на земельну частку (пай) на основі цивільно-правових угод, а також громадяни, евакуйовані із зони радіаційного забруднення, які на час евакуації були членами колективних сільськогосподарських підприємств та пенсіонери з їхнього числа, котрі проживають у сільській місцевості.

Документом, що посвідчує право на земельну частку (пай), є сертифікат, який надає право на земельну частку (пай), виданий відповідною районною адміністрацією.

Сертифікат, що посвідчує право на земельну частку (пай) може бути успадкований, і тоді у спадкоємця виникає право на земельну частку (пай).

Спадкоємець може ставити питання про виділення його земельної частки в натурі (на місцевості) і укладати договір оренди цієї частки.

Підставою для виділення земельної ділянки в натурі (на місцевості) є ухвала місцевої ради у межах населених пунктів, або ухвалою районної адміністрації, якщо земельна ділянка розташована за межами населеного пункту.

Ухвала приймається на основі заяви громадянина — власника сертифіката на право на земельну частку (пай).

Розподіл земельних ділянок у межах одного сільськогосподарського підприємства між власниками сертифікатів, які подали заяви про виділення належних їм земельних часток (паїв) у натурі (на місцевості) здійснюється відповідною місцевою радою. Чи районною адміністрацією на зборах власників земельних часток (паїв) за згодою не менше двох третин учасників, а за відсутності такої згоди — шляхом жеребкування.

Оформлення державних актів, які підтверджують право власності на земельну ділянку здійснюється землевпорядною організацією.

Земельна ділянка, розташована у центрі земельного масиву чи у віддаленому місці може бути самостійно обміняна на іншу земельну ділянку, розташовану у зручнішому місці для здійснення виділення її для ведення самостійного господарства.

Приватизація, тобто передача безплатно у власність земельних ділянок, що перебувають у користуванні, здійснюється за бажанням землекористувачів на основі ухвали місцевих органів влади.

Приватизація земельних ділянок безоплатно здійснюється за ухвалою місцевої влади за місцем розташування земельної ділянки тільки один раз із конкретного виду користування і в розмірі, визначеному земельним законом.

Відповідно до ст. 121 Земельного кодексу України для ведення особистого селянського господарства може бути передано у власність земельну ділянку розміром не більше двох гектарів, для ведення фермерського господарства — у розмірі земельної частки (паю), визначеної для членів сільськогосподарських підприємств, розташованих у районі створення такого господарства, для будівництва і обслуговування житлового будинку, господарських будівель і споруд (присадибна ділянка) у селах — не більше 0,25 гектара, у селищах міського типу — 0,15 гектара, у містах — 0,10 гектара, для садівництва — 0,12 гектара.

Розмір вказаних земельних ділянок може бути збільшений за рахунок отримання у натурі (на місцевості) земельної частки (паю).

Кредити для придбання сільськогосподарської техніки громадянам надається банківськими установами на договірних умовах. У договорі визначається розмір кредиту, термін, на який надається кредит і умови оплати кредиту.

Від редакції. **Шановні наші читачі, редакція журналу "Дім, сад, город" юридичних консультації листовно читачам не надсилає, а юридичні відповіді на ваші запитання друкує тільки на сторінках часопису.**

Тож, коли надсилаєте листи із запитаннями на юридичні теми, конвертів для зворотної відповіді, будь ласка, не надсилайте.

Юридичний відділ "Дім, сад, городу".

Урожай Слов'янки милує око.

До вирощування картоплі – творчий підхід

У моїй колекції понад сто сортів картоплі сучасної селекції, більшість з них зарубіжні. Слід зауважити, що вітчизняні сорти створені в наших умовах за високого інфекційного фонду і низької агротехніки, і тому вони краще пристосовані. Зокрема, в останні роки добре зарекомендували себе *Слов'янка, Повінь, Поран*. Відмінний результат у найновіших вітчизняних сортів: *Ластівка, Фантазія, Віринея, Оксамит 99, Тетерів, Багряна, Явір, Немішаєвська 100*.

З-поміж зарубіжних сортів стабільно високою врожайністю відзначаються сорти: *Герба, Конкорд, Санте, Фелісітас, Уніта, Маркіз, Пікассо, Кеннібал, Кеннебек, Ярла*. Білоруські сорти нової селекції — *Криниця, Скарб, Сузор'є* порадували чудовим врожаєм, високою товарністю та коефіцієнтом розмноження 1:30—40 без будь-яких спеціальних заходів. Високий урожай і якість бульб забезпечують нові німецькі сорти: *Агаве, Балтика, Вінета, Солара, Беттіна, Каратоп, Моллі, Делікат, Вітал, Голдика, Престов.*

З-поміж сортів-гігантів особливо хочу виділити *Слов'янку:* бульби у неї важать до 1,5 кг, урожайність — до 800 кг з однієї сотки. *Беллароза* — новий німецький сорт, бульби у неї розміром як у Слов'янки, але красивіші, смачні, достигають трохи раніше, шкірка грубіша, а врожайність вища.

Мати нові, високопродуктивні сорти — важливо, але це ще не все, дуже багато залежить від агротехніки. А починається вона ще з осені, з підготовки насіннєвих бульб. Їх я прозеленюю в затінку протягом трьох-чотирьох тижнів. Перед закладанням на зберігання розкладаю бульби в один шар і потужним струменем води очищаю від бруду. Після цього їх можна протруїти, обприскавши 5%-ним розчином мідного купоросу. Навесні, перед яровизацією, 1—10 березня картоплю потрібно обробити макро- і мікроелементами, стимуляторами росту. Якщо бульб небагато, це можна зробити у мисці з теплою (40—45°С) водою протягом 30 хв. (цей спосіб прийнятний для обробки насіннєвої картоплі, а товарну зручно обприскати з ручного обприскувача). Склад розчину для насичення бульб такий: на 10 л води 60 г суперфосфату, 40 г сечовини, 50 г калімагнезії, 5 г мідного купоросу, 10 г борної кислоти. Для обприскування треба взяти 1 л розчину.

Після цього кладу картоплю у два шари в ящики з-під апельсинів і яровизую в світлому приміщенні за температури 10—14°С. Ящики ставлю один на другий до 1,5 м висотою, отож багато місця вони не займають. Раз на тиждень обприскую бульби стимуляторами росту (біоглобін — препарат на основі плаценти з повним набором амінокислот для підсилення поділу клітин; гумісол — продукт переробки червоного каліфорнійського черв'яка; імуноцитофіт — для підвищення стійкості до хвороб; потейтин — стимулятор росту).

Ділянку під картоплю потрібно готувати з осені, засіявши її сидератами. На зиму їх не потрібно глибоко приорювати, достатньо на 5—6 см, або підрізати, на цій глибині все залишити так, а поверх внести органічні добрива (бажано перегній або напівперепрілий гній — до однієї тонни на сотку). Якщо вносити достатні дози органіки, вирощувати сидерати, у розпушуванні відпадає потреба. Мінеральні добрива бажано використовувати складні, і під сидерати, щоб перевести елементи живлення в доступну для рослин форму.

Зауважу, що внесення високих доз мінеральних добрив, та ще й без органіки, нічого доброго не дає. Краще широко використовувати попіл. Його можна застосовувати для підживлень — кореневих і позакореневих, а також як інсектицид (попелиця, слизні, мурахи), фунгіцид (борошниста роса, сіра гниль, біла і бура плямистості тощо). Попіл м'яко знижує кислотність і сприяє доброму розвитку ґрунтових бактерій і дощових черв'яків.

Зорана під зиму земля втрачає структуру і багато поживних речовин, влітку вона перегрівається, пересихає. Полив дуже ущільнює грунт, до того ж необхідні великі дози води, а в спеку на сонці, якщо немає мульчі, волога швидко випаровується. Мульчею можуть слугувати перегній, компост, листя, сіно, хвоя, папір, перепріла тирса, але найкраще — товстий шар подрібненої соломи. Як сидерати можна вирощувати традиційні культури, а також кукурудзу, соняшник (вони швидко нарощують зелену масу, але слід уникати переростання). Жито я сію під зиму, а навесні — гірчицю. Картопля після сидератів виростає чистою, з потужною кореневою системою.

За три дні до садіння ріжу бульби. Це сприяє проростанню вічок і підсиленню боротьби з інфекцією, що накопичилася у бульбах, до того ж економиться дорогоцінний садивний матеріал. Розрізую я тільки здорові бульби (хворі відбраковую). Якщо різати доводиться задовго (за 1—2 тижнів) до садіння, розрізувати треба з перетинкою, не дорізуючи 0,5—1 см. Ніж після кожної бульби слід дезінфікувати у концентрованому розчині марганцівки, для цього знадобиться 3—5 ножів. Різання довільне, головне, щоб на відрізаній частині було 1—3 вічка. Після цього шматочки бульб потрібно обкачати у цементно-попільній суміші і розкласти на папері в один шар. Різання стимулює одержання дуже великих бульб, але якщо різати картоплю масових репродукцій у польових умовах, це дасть тільки негативний результат.

А тепер щодо строків садіння. Вони мають бути максимально ранніми. Оптимальний варіант 1—3 квітня, але не пізніше 15 квітня. У цей період у ґрунті ще багато зимових запасів вологи, до того ж раннє наростання зеленої маси сприяє більш ранньому зав'язуванню бульб, поки не настала спека. Якщо грунт не вкритий мульчею, це — оптимальний варіант.

Дім • сад • город • 3

Щомісячний виробничо-практичний журнал
Засновник і видавець – КП "Редакція журналу "Дім, сад, город"
Зареєстрований Міністерством інформації України, серія КВ, №3536 від 23.10.98 р.
Видається з січня 1989 р.

Я намагаюся вирощувати картоплю так, щоб у кущі було 1—3 стебла, а насадження загущую (на 1 м² має бути до 20 стебел). Дрібними бульбами саджаю тільки іноді. Така схема садіння забезпечує оптимальну освітленість для кожного стебла, при цьому формуються гігантські бульби. Відстань між рядами на грядці — 50 см, а між кущами 15—20 см. Якщо насадження загущені, буде багато дрібних бульб і підвищується ймовірність ураження рослин фітофторою.

Глибина садіння на важких ґрунтах 3—6 см, а на піщаних — 8—12 см. Коли існує небезпека сильних заморозків у разі ранніх строків садіння, не варто садити дуже мілко (не менше 8 см). На місце майбутнього куща бажано покласти літрову банку перегнійно-попільної суміші (10:1). Якщо ґрунт локально удобрений і картоплю посаджено досить вільно, стебла деяких сортів виростають діаметром до 4 см і висотою до 2 м. У 2002 р. під таким кущем формувалося майже 5 кг великих бульб.

Лопатою під час садіння користуватися не обов'язково, швидше саджати під каблук. Для цього беремо товстий держак із заокругленням на кінці й на місці майбутнього куща продавлюємо лунку заданої глибини, а якщо потрібно зробити трохи більший діаметр, круговим рухом можна розширити лунку. У неї кладемо бульбу, а зверху засипаємо сумішшю перегною й попелу. Так садити і швидше, й набагато легше.

Для одержання надраннього врожаю картоплі потрібні легкий ґрунт, ультраранні сорти, дуже тривала яровизація, раннє садіння бульб (не пізніше 1 квітня) або готового куща, як розсаду, в стаканчику, і накривання плівкою спанбонд. На одну сотку треба придбати 100 м² спанбонду на суму близько 60 грн.

Після садіння ділянку бажано вкрити товстим шаром мульчі (краще різаної соломи не менше 10 см), аби захистити від перегрівання та посухи. Якщо маєте змогу настелити товстий шар соломи, бульби можна класти безпосередньо на ґрунт, засипати зверху перегноєм і мульчею. Картопля виросте чистою і збереже високі посівні якості. На великій площі цей спосіб я ще не відпрацював.

Позакоренево підживлювати картоплю краще готовими препаратами — гумісолом, еколистом. Не варто додавати високі дози сечовини у розчин еколисту (ті, що вказані в інструкції, спричиняють опіки листя). Ці дози можна зменшити у 2—3 рази. Якщо немає готового препарату, на 10 л води беруть: сечовини — 2 ст. ложки; суперфосфату — 3 ст. ложки; калімагнезії — 4 ст. ложки, по 0,5 чайної ложечки борної кислоти, мідного купоросу, марганцівки.

Я використовую для підживлення гумісол або еколист, до розчину додаю фунгіцид ридоміл проти фітофторозу, а також стимулятори — потейтин, біоглобін. У цю бакову суміш засипаю інсектицид проти колорадського жука. Застосовую також імуноцитофіт: вперше обробляю по бульбах, другий раз по сходах, третій — по квітках. Імуноцитофіт підвищує імунітет рослин, їхню стійкість до фітофторозу, альтернаріозу, ризоктоніозу, чорної ніжки, різних бактеріозів і парші.

Позакореневе підживлення — кращий спосіб регулювання розвитку картоплі, до того ж ви "годуєте" безпосередньо рослину, а не ґрунт. Для цього можна використовувати ще й попіл. Беруть 3 кг просіяного попелу, заливають 10 л гарячої води і настоюють протягом двох діб. Проціджують, додають 50 г розведеного мила. Можна взяти 0,5 кг попелу і прокип'ятити у 10 л води 1 год. Будь-яке обприскування проти колорадського жука я поєдную з обробкою фунгіцидом (ридоміл), стимуляторами росту (потейтин, івін, фумар, біоглобін), з позакореневими підживленнями (гумісол, еколист, мікроелементи, імуноцитофіт). Щоб зменшити кількість обробок проти колорадського жука, потрібно дуже рано висаджувати картоплю. Якщо вперше обробити на початку цвітіння препаратом тривалої дії (приблизно 20 днів), то подальші обробки не знадобляться. Жуки з'їдять картоплиння і вам не потрібно буде скошувати його або обприскувати розчином мідного купоросу.

Ось такою має бути товщина стебла у рослин картоплі.

На насіннєвій ділянці картопляне бадилля прибирають через 20 днів після початку цвітіння, а копати починають тоді, коли шкірка на бульбах загрубіє, приблизно через 10 днів. Така картопля залишається фізіологічно молодою, з підвищеною енергією розвитку і більшою урожайністю. До того ж віруси, які накопичилися у бадиллі протягом вегетації, не встигають повністю перейти в бульби.

Продовольчу картоплю можна обробити наприкінці вегетації, після цвітіння, 20%-ним розчином суперфосфату — 2 кг на 10 л води (настояти). Дуже ефективне покущове збирання насіннєвого матеріалу. З цією метою відбирають бульби з найурожайніших кущів з великими, гарними бульбами, не ураженими хворобами.

Продовжити продуктивність сорту можна, зрізавши верхню частину бульби й використавши її для продовольчих потреб, а пуповинну залишати для садіння, хоча багато картоплярів радять робити навпаки. Більша кількість вірусів накопичується саме у верхівці.

Ефективний ще один спосіб оздоровлення картоплі. Якщо протягом кількох років підривати кущі, коли вони сягнуть 20 см, відривати і видаляти ту частку бульби, з якої виріс кущ, то більша частина інфекції видалиться. Головне — повністю не викопувати кущ, а обережно підрити руками, знайти шматочок бульби й акуратно відірвати, не порушуючи кореневої системи.

Літнє садіння картоплі також сприяє оздоровленню й збереженню високих посівних якостей садивного матеріалу. Я переконався, що краще садити старими бульбами, які зберігаються в затінку в один шар і періодично їх обприскувати водою. Різати бульби не можна. Висаджувати потрібно наприкінці липня. Збирають урожай після того, як приморозок знищить бадилля. Така картопля у півтора раза урожайніша від висадженої навесні.

Усі згадані способи дають змогу продовжити продуктивне довголіття сорту на багато років без істотного зниження врожайності.

І насамкінець хочу наголосити, що підхід до агротехніки має бути осмисленим, творчим і враховувати мінливі умови росту, клімат, інфекційний фон, появу нових шкідників, а також високоефективних сучасних препаратів проти них. Потрібен постійний пошук перспективних сортів, засобів захисту рослин, стимуляторів росту, добрив, заходів агротехніки тощо. Тільки так приходить успіх.

О.А. Іллющенко,
картопляр-аматор,
а/с 61, м. Прилуки 17500

Ось така вона — Беллароза

Я теж вирощую Вінету

Це справді чудовий сорт картоплі щодо врожайності та смакових якостей, як написав у своїй статті А.Ф. Стаднік у № 11 "Дому, саду, городу" за минулий рік.

Вінету я також вирощую з 1998 р., як тільки вона надійшла з Німеччини. Однак у дечому хочу заперечити Анатолію Федоровичу. Цей сорт не надранній, а ранній. Формує округло-овальні, світло-жовті бульби з світло-жовтим м'якушем. Квітки у Вінети жовто-білі. Така характеристика цього сорту наведена у "Каталозі сортів картоплі та пошкодження бульб" під авторством П. Теслюка за 2002 р. та в енциклопедії "Картопля, практична енциклопедія", за 2003 р., автори — П. Теслюк, М.Й. Шевчук, М.Ю. Власик.

У Вінети, описаної Стадніком, чомусь усе біле: і бульби, і м'якуш, і квітки. Виникає сумнів і щодо врожайності — 740 та 940 кг з однієї сотки через два місяці після сходів! У цьому сумніваються і німецькі представники, що співпрацюють з Бородянською дослідною станцією. Згідно з їхніми даними, а також виробничими даними дослідної станції, одним з найурожайніших сортів на даний час є Беллароза. Його потенційна врожайність дійсно сягає 600 — 700 ц/га. Однак у моїх виробничих умовах, на хорошому агрофоні, за дотримання всіх агротехнічних прийомів, вона була значно нижча: у 2001 р. — 595 кг з сотки, у 2002-му — 510 у 2003 р. — 530 кг з сотки.

Беллароза за врожайністю далеко позаду залишила Слов'янку, а за смаковими якостями не поступається Адретті. Бульби формує овальні, великі та дуже великі, червоні, з інтенсивно жовтим м'якушем. Належить до групи дуже ранніх сортів. Згідно з даними моїх виробничих випробувань, через 40 днів від сходів під коренем уже є гарні, сформовані бульби.

Хочу ще спростувати деякі висновки, висловлені Стадніком у його статті щодо Вінети. На жаль, бульби Вінети в окремі роки (особливо торік) мають властивість частково розтріскуватися, подібно до Адретти. А щодо дротяника, то науковці ще не створили такого сорту, який би не пошкоджувався ним. Та й колорадський жук Вінету полюбляє, і фітофторою вона уражується в окремі вологі роки, отож без фунгіцидів не обійтися.

Пишучи про новий сорт, потрібно давати достовірну, виважену інформацію, а для цього бажано підтримувати зв'язки з науковими закладами і з практиками.

А.І. Користятинець,
с. Головниця, Корецький р-н,
Рівненська обл., 34742
тел. (03651) 2-62-10

Відразу хочу зауважити, що не належу до числа тих городників, які вирощують екзотичні рослини чи десятки сортів якоїсь однієї з них. Я — звичайна жінка. Живу в своїй хаті у райцентрі і маю присадибну ділянку площею 0,16 га. Шість соток займають будівлі, подвір'я, сад, а для городництва залишається 10 соток. Тримаю свиней, курей, кролів. Ще 10 соток маю в полі, де вирощую кормові буряки, картоплю та люцерну, тобто корми для домашніх тварин. Мені також наділили земельний пай — 2,5 га, його здала в оренду і за це щороку одержую близько 5 ц зерна.

Є і плодові дерева: 1 груша, на якій прищеплено 3 сорти, 5 яблунь, черешня, 2 абрикоси, сливи, до 10 вишень і горіх.

Земельна ділянка з двох боків обсаджена малиною понад парканом. Вона займає небагато місця (коні під час обробітку все одно не доходять до паркану), а користь приносить велику. У 2002 р. я за сезон зібрала 170 л малини, у 2003-му — близько 100 л, але грошей вторгувала дещо більше, бо малина в нас була дорога (3,5—4 грн. за літрову банку).

Ось так я господарювала до 2002 року, продаючи малину, вишні, деякі овочі, іноді яйця, кроля чи курку. Часто в місті на базарі зустрічала одну жінку, яка продавала ягоди або овочі. А одного разу нам випало стояти поруч, і ми познайомилися. Вона з міста, пенсіонерка, має дачу 0,04 га. Сказала, що від весни до липня вторгувала вже 800 грн. із своєї дачі, але це мало, бо торік за сезон заробила 1200 грн. Ця розмова глибоко запала мені в пам'ять, як кажуть, зачепила за живе. Подумалося: чому людина з 4 соток одержує таку виручку, а я з своїх 20 не маю й половини? Отож вирішила переглянути свої погляди на господарювання. Відтепер моїм завданням стало не тільки забезпечити сім'ю овочами й фруктами, а домашніх тварин — кормами, а й виростити якнайбільше смачної та високоякісної городини й отримати за неї відповідну виручку.

І я почала вчитися. Протягом зими перечитала всі наявні в бібліотеці номери журналу "Огородник" та "Дім, сад, город" від 1995 до 2002 р., а на 2003 р. передплатила "Дім, сад, город". О, це була дуже продуктивна зима! Я листувалася з городниками-любителями, виписувала в них насіння, саджанці. І весну 2003 р. зустріла з радістю й надією.

Я вирощую різні овочі, що ростуть у нашій місцевості: картоплю, буряки, моркву, огірки, капусту, помідори, перець, цибулю, часник, кукурудзу, квасолю, гарбузи, сою тощо. Але найбільше люблю цибулю, часник, помідори і кріп. І маю в цій справі певні успіхи.

Цибуля. Вирощую її кілька видів. Як і більшість городників, саджаю навесні сіянку (у нас її називають "димка" — маленька цибуля діаметром 1—2 см), з якої виростає цибуля-ріпка. Сію ще й чорнушку, що дає мені димку, а також цибулю-вибірку (величиною з волоський горіх), яку висаджую для одержання зеленої цибулі під зиму або навесні в теплиці. Сіянку сію густо, щоб цибулини росли одна біля одної, тоді вони будуть маленькі і з них вийде димка. Торік теж так посіяла, але квочка з курчатами внесли свої "корективи", внаслідок чого сіянка була зріджена і виросла великою. Я зібрала 4 відра товарної цибулі, 2 відра вибірки і тільки 7-літрове відерце димки.

Сіянку сію дуже рано, бо вона довго сходить. Ні під яку цибулю ні добрив, ані гною не вношу. Щоб мати насіння сіянки, висаджую 10 цибулин на маточники, вибравши, звичайно такі, які мають потрібні мені якості.

Є в мене і цибуля шалот, яку в нашій місцевості називають "кущівка". Вона трохи менша від звичайної, але її в кущі виростає 3—5 штук. Навесні я висаджую невеликі цибулини цілими, а великі розрізую навпіл, як картоплю, і саджаю ці половинки. В результаті виростають 2—4

Сповідь городниці

цибулини розміром з невелике яблуко. Ця цибуля не проростає навесні, як звичайна, і зберігається практично до нового врожаю. Минулої весни, коли стара цибуля закінчилася, а молодої ще не було, я продавала її по 3 грн. за кілограм.

Часник. Його маю 2 різновиди: озимий і ярий. Обидва саджаю під зиму, хоча ярий можна садити й навесні. Але я переконалася, що коли посадити під зиму, він виростає більший. Озимий часник у мене гарного сорту, зубків у головці 4—7, але сама головка велика, діаметром 5—6 см. У ярого теж великі головки, але зубки дрібніші і їх багато. Озимий часник вже в кінці червня формує велику головку і я його продаю поштучно й здаю підприємцям, які виготовляють ковбаси, за хорошу ціну. Оскільки озимий часник погано зберігається, я його реалізую за літо, залишаю тільки на насіння. Під часник не вношу ні гною, ні добрив, на зиму лише прикриваю грядку гноєм.

Помідори. Це моя давня пристрасть. Вирощувати їх люблю і вмію. Не пам'ятаю такого року, щоб вони в мене не вродили. Як правило, вирощую 2—3 сорти низькорослих ранніх і 3—4 високорослих. Це дає можливість мати помідори з середини червня до кінця жовтня без теплиці, а в теплиці — ще раніше. Навесні 2003 р. я вирішила випробувати інші сорти, отож виписала насіння 16 нових. Все воно зійшло і сорти здебільшого відповідали тим якостям, якими їх характеризували. Але... Насіння зібрала, щоб надалі вирощувати тільки два сорти. Чому? Є в мене один сорт, назви якого не знаю, хоча використовую його вже років 8. Цей сорт найкращий з усіх мені відомих. Він низькорослий, ранній, плоди червоного кольору, великі, смачні, гладенькі. Я його ніколи не підв'язую, не пасинкую. І хоч придбала сорти, які характеризувалися як "надранній", "суперранній", мої помідори достигли тижнів на два раніше. Куди до них тому кислому Ефемеру, ребристому чи сплющеному самому ранньому Чиполліно! Справді урожайна, рясна Яблунька Росії, але що з того? Плоди невеличкі, на базарі їхня ціна невисока.

Торік я виростила 250 кущів низькорослих помідорів, 150 високорослих та ще з 50 кущів, висаджених розсадою з пасинків. Щодня в розпал сезону збирала по 3—4 відра помідорів. Про споживання чи переробку такої кількості не могло бути й мови, про продаж на базарі теж, бо ж треба було нічого не робити, тільки продавати, а я ще й працюю. Тому зробила так. Клала кілька помідорів у миску, ставила її на табуретку біля дороги, вказувала ціну, а хто йшов дорогою, заходив до хати і купував. Продавали всі, хто був удома.

Насіння збираю своє, але трохи не так, як мій земляк М.М. Муц ("Дім, сад, город" № 8, 2003 р.). Я вибираю насіння з м'якушем у банку, ставлю її на підвіконня, помішую кілька разів на день. Спочатку насіння спливає догори, але приблизно через тиждень воно осідає на дно. Отоді я його промиваю й просушую. Звичайно, сік з банки доводиться виливати, бо він пліснявіє, зате насіння повністю достигне і буде мати високу схожість.

Кріп. Здавалося б, нічого особливого. Ця рослина, як бур'ян, сама розсівається по всьому городу, тож кріп мають усі, хто має город чи дачу. Це так, але кріп є тільки в певні строки. А я ці строки зміщую. Наприклад, сію в теплиці редиску чи цибулю на зелень — підсію трохи кропу. На городі його ще немає, а в мене є, і після зими він ой який бажаний! Хай гілочка коштує копійки, але ж таких гілочок багато.

Влітку, коли консервую овочі, зрізую квіточки кропу з

гілочками, а всю рослину не вириваю. З пазух гілок відростають молоді гілочки, які зеленіють до морозів. І ще. Коли я вибираю озимий часник, грядку розпушую і в той же день сію кріп. До серпня-вересня він встигає вирости й викинути квіточку. За цим кропом до мене на базарі стояли черги, бо кругом було багато огірків, помідорів, а кріп на городах вже посох.

Я намагаюся господарювати на городі так, щоб земля не стояла пусткою ані дня: одне збираю — інше висаджую. Торік мене дуже виручала розсада з укорінених пасинків помідорів. Я тримаю їх у банці з водою і саджаю скрізь, де є вільне місце. Наприклад, зрізала головку ранньої капусти, а на це місце посадила укорінений пасинок. Зібрала рядок озимого часнику, а на його місце висадила укорінені пасинки. Це дуже раціонально, бо коли урожай з основних кущів помідорів вже йде на спад, у висаджених з пасинків він щойно починається.

На грядці, де вирощую кормові буряки, розкидала жменю насіння маку, а потім робила рядки і сіяла буряки. Під час обробітку залишала мак тільки там, де буряк був далеко від буряка. Мак зацвів і дав плоди в середині літа, я його вирвала, а буряки продовжували рости до жовтня. В результаті до урожаю буряків додалася трилітрова банка маку з тієї самої площі.

Ось так і живу, потроху експериментую, щось дізнаюся від людей, а чимало й з улюбленого журналу "Дім, сад, город". Розповідав мені один чоловік, що вирощує картоплю в зрізаних пластикових пляшках, заповнених землею. Він ставить ці горщечки в ящики, ящики один на другий біля вікна і тримає, доки з'являться сходи висотою 5 см, а потім висаджує на городі, підгортає. Така картопля виростає до 10 червня. Він викопує її всю разом, продає, а на звільнене місце висаджує іншу, яка в льоху має гарні паростки та корінці. Восени теж продає молодою. Хочу спробувати й собі.

Пишу в надії, що мій невеличкий досвід допоможе комусь раціональніше використовувати свій город, можливо, заробити трохи грошей до пенсії. Насіння своїх помідорів бажаючим вишлю, бо назбирала багато, а цибулі-кущівки — ні, бо торік багато кущів пострілкували, хоч раніше такого не було ніколи.

Бажаю всім городникам у 2004 р. доброго здоров'я і щедрих урожаїв.

Л.М.Гончар,
вул. Жукова, 55, смт Іваничі,
Волинська обл., 45300

Землю прикрашають працьовиті люди

Дружню родину Кріпаків добре знають у селі Мишурин Ріг на Дніпропетровщині, адже ніде в районі не можна побачити таке розмаїття квітів та екзотичних рослин, як у них.

Іван Олександрович Кріпак — місцевий письменник, господарює разом з дружиною Людмилою Іванівною, старшим сином — вченим агрономом Олександром та молодшим Володимиром.

Коли буваю у них у гостях, прошу негайно провести мене на город, заздалегідь знаючи, що там мене чекає багато приємних несподіванок.

І спливають у пам'яті торішні відвідини. Ось ми проходимо "тунелями" з квітів: рожевої тунбергії, іпомеї чотирьох кольорів, рожевої настурції. З подивом і захопленням розглядаю кожну ділянку квітів поруч: ось майорить телеклія, титонія, скабіоза, гофрена, цинія, целозія, гацанія, пастемоне, 10 видів тагетесу. Всі вони разом складають чудову композицію різних кольорів і відтінків райдуги. Милуєшся цією красою і думаєш: скільки дива може розміститися на маленькій ділянці землі, що дарує насолоду для очей та натхнення для душі!

Наступна зупинка — лагенарія, її аж три види: циліндрична, завдовжки по 2 м, глечикоподібна та грушоподібна.

З неповторним, приємним смаком цієї екзотичної рослини я знайомий. Дивно в ній те, що плід не потрібно зривати повністю, достатньо відрізати шматочок до сніданку чи обіду, і він продовжує рости далі. Продовжується тунель для витких рослин люфою (саме з неї роблять мочалки), та кольоровими огірками: білими, зеленими, червоними. Білих є аж три види — рідкісні сорти, завезені з Китаю. Це гордість сім'ї Кріпаків. Головна їхня якість — чудовий неповторний смак. Плоди можна використовувати як у салат, так і для засолювання. Чим далі заглиблюємося в город, тим більше подиву й насолоди.

Ось гарбузи-велетні сорту Титан, масою до 100 кг, і кавбузи. Тут і спагетті, і китайські хлібні, мініатюрні Адамове яблуко — загалом більше двадцяти сортів. Є й нові: гарбуздиня, диньбуз. Усі вони виблискують у променях сонця, ніби змагаються, у кого кращий колір.

Про ділянку помідорів, яка йде далі, окрема розповідь. Та хіба про все розповісти, коли їх більш ніж 150 сортів. Це потрібно тільки бачити. Упродовж багатьох років збирали свою колекцію господарі, залишаючи щороку по 3—4 нових сорти, які найкраще зарекомендували себе: від мініатюрних Флорида Петит до півторакілограмових Демецібіуса та Малинового бізона, від штамбових звичайних до п'ятиметрових високорослих. Словом, на будь-який смак.

Вражають чорноплідні сорти помідорів — Голова негра, шоколадна Амазонка, Нефертіті, Кубинські, Жовті, Анна Герман, Лікувальний. Є такі велетні, що не поміститься в руці дужого чоловіка: гігант американський, гігант Семенко, рожевий гігант — кожен плід важить до 1 кг і навіть більше.

Є й зимові сорти, які зберігаються до початку весни: Шедевр-2, Жираф, Дарунок осені.

Баштану, який налічує понад 20 видів динь та до 10 видів кавунів, позаздрили б, мабуть, навіть професіонали з півдня. І кожний сорт не схожий на інший, відрізняється за формою, кольором, смаком.

Не зміг я не зупинитися і біля перцю. Не кожному пощастить побачити чорний, коричневий, жовтогарячий перець, а Бел Гой і К^{О} здивував своїм розміром та масою плодів (700 г).

Дотримуючись усіх агротехнічних правил та вимог щодо сівозміни, розташували господарі неподалік від баштану ділянку з баклажанами. Тут і новий перспективний сорт Геліос, екзотичний Білий лебідь, італійський "важковаговик" Мелanзана (маса плоду — 1,5 кг). Дивуєшся, як тендітна рослина спроможна втримати таку вагу.

І знову квіти, знову подив і нестерпне бажання зберегти в пам'яті цю дивовижну красу...

Ось Гофрена чарує своїм бузковим кольором. Тільки у Кріпаків я вперше побачив енотеру — квітку, яка з настанням сутінків розпускається за лічені секунди, і "горить" лимонне поле, кидаючи виклик темряві. Тому і називають енотеру в народі — "нічна свічка".

Якщо ви бажаєте побачити ту чи іншу лікарську рослину, то і вона тут є: ехінацея поліська та рожева, меліса, котовник, цикорій, розторопша, лофант анісовий, алтея та багато інших.

А "провела" мене з городу розкішна зелена завіса червоного огірка (рос. — тладианта сомнительная) та оранжева момордика, з яскравими червоними ягідками, якими я залюбки поласував.

Дивуєшся, як може родина з чотирьох чоловік робити таку велику, благородну справу.

Прощаючись з господарями, я мимоволі зловив себе на думці, що Україна живе і буде жити, доки в ній живуть такі працьовиті люди, закохані в рідну землю та у свою справу.

Якщо у вас виникли запитання щодо вирощування тієї чи іншої рослини, пишіть на адресу: ***І.О. Кріпак,*** с. Мишурин Ріг, Верхньодніпровський р-н, Дніпропетровська обл. 51610. Вам із задоволенням дадуть змістовну відповідь.

Анатолій Бас,
спеціальний кореспондент журналу "Дім, сад, город".

ОВОЧІ НА ВУЗЬКИХ ГРЯДКАХ

З кожним роком підвищуються ціни на насіння, добрива, плівку, дедалі дорожчим стає проїзд до дачі. Це змушує серйозно замислитися про підвищення врожайності культур, рентабельність і окупність садових ділянок. Як одержати з невеликої площі різноманітні овочі в кількості, достатній для забезпечення потреб сім'ї протягом цілого року? Скільки для цього потрібно землі? Якщо господарювати за методом Міттлайдера — на так званих "вузьких грядках", то зовсім небагато. Технологія вирощування овочів на вузьких грядках дає змогу стабільно, рік у рік, отримувати високі врожаї різних овочевих культур. Достатньо відвести під вузькі грядки по 40 м^2 землі на кожного члена сім'ї, щоб повністю забезпечити її овочами протягом року. Для родини з чотирьох чоловік вистачить 1,5 сотки будь-якої землі. Важливо тільки, щоб поблизу була вода для поливу, а ділянка добре освітлена з ранку до вечора.

Технологія вузьких грядок розроблена до деталей, і її слід неухильно дотримуватися. Основа методу — інтенсивне та збалансоване за вмістом необхідних елементів живлення рослин. Вузькі грядки й широкі проходи між ними, строга їх горизонтальність, фіксована відстань між рослинами в ряду, відсутність бур'янів — все це найважливіші складові цієї технології.

На вузьких грядках я вирощував овочі з 1991 р., але по-справжньому оцінив їх лише у 2002 р. Причина — відсутність належних мінеральних добрив. Торік вперше мені вдалося придбати мінеральні добрива, виготовлені за рецептом Міттлайдера. Таку продукцію випускає приватне підприємство Старченка Валерія Павловича у м. Баштанка Миколаївської області. У пакеті 4,5 кг добрив, а в окремих пакетиках розфасовано 11 хімічних елементів, необхідних для життєдіяльності рослин. Усі вони збалансовані: азоту (N) — 680,5 г, фосфору (P) — 327,7 г, калію (K) — 588 г, кальцію (Ca) — 13 г, магнію (Mg) — 82,5 г, заліза (Fe) — 7 г, цинку (Zn) — 22 г, міді — (Cu) — 0,9 г, марганцю (Mn) — 1,3 г, молібдену (Mo) — 4,3 г, бору (B) —1,7 г.

Завдяки наявності комплексу міндобрив з'явилася можливість вирощувати овочі за методикою Міттлайдера. Результати вражаючі: до 15 серпня з площі 50 м^2 зібрав 350 кг першосортних овочів. А скільки це коштувало?

Під помідорами зайнято 38 погонних метрів вузьких грядок. На одне підживлення потрібно 2 кг 250 г суміші, а на десять — 22,5 кг. Це п'ять стандартних пакетів (4,5 кг) ціною 13 грн. за пакет. Усього на добрива я витратив 65 грн. Як бачите, шкурка коштує вичинки. Добрива придбав на ринку "Колос" у магазині "Зелений світ". Пізніше довідався, що голови садових товариств закуповували добрива безпосередньо у Баштанці по 10 грн. за пакет.

Такої кількості плодів (350 кг) забагато для двох родин, це вже товарне виробництво. Так воно і є. Багато років займаюся насінництвом помідорів, перцю, баклажанів. У моїй колекції помідорів більше 200 сортів, перцю 4 сорти (Антей, Веліканіще, Жовте чудо, Світлячок — у всіх плоди великі, товстостінні). Баклажанів маю такі сорти: Аіст (як гусяче яйце), Пасхальне яйце (немов писанка), Фіолетовий довгий 239 (плоди, як ковбаси), Чорний красень (одного плоду достатньо, аби нагодувати родину). Зрозуміло, що всі плоди ми переробляли на насіння. Якщо вони взяті від здорових, добре розвинутих рослин, то й насіння буде високоякісним.

Про вирощування овочів на вузьких грядках багато чого можна писати, але я розповім лише про підживлення. Для всіх рослин разова норма внесення добрив однакова: 20—40 г на погонний метр. Спочатку готую добрива. Розкриваю пакет, а в ньому пакетики з елементами живлення, вони розчинні у воді і не містять непотрібних домішок. Розкриваю кожен з них і вміст висипаю у пластмасове відро. Коли все висипав, руками (краще у гумових рукавицях) ретельно перемішую. Беру пластмасовий ківш з поділками (орієнтуюся по цукру) і набираю потрібну кількість добрив. На вузьку грядку довжиною 7 погонних метрів, беру 140 г (7 м х 20 г). Потім на відстані 10 см від стебла тоненькою цівкою розтрушую це добриво.

Вношу його один раз на тиждень. Розсіваю сухим. На перше підживлення даю 25 г/м міндобрив, на 2—6-те — по 40 г/м, на 7—10-те — по 25 г/м. Добре забезпечені поживними речовинами рослини стійкі до фітофтори.

А ранні сорти (у мене їх близько 60) в кінці липня перестав підживлювати, вони на той час вже віддали своє, а тут і фітофтора.

Я своєчасно подбав про запас мінеральних добрив на рік: купив 10 пакетів у Баштанці. Городникам-аматорам, новачкам не раджу окремо купувати макроелементи (N, P, K). Ви ж не знаєте хімічного складу вашого ґрунту, тож замість користі можете заподіяти шкоду через незбалансоване внесення добрив.

Переконавшись у ефективності методу Міттлайдера на практиці, всі рослини вирощуватиму на вузьких грядках, навіть квіти. Це найкращий спосіб господарювання, перевірений у різних кліматичних зонах і на різних ґрунтах.

В.В. Беспалов,
вчений агроном-плодоовочівник.
вул. Васляєва, буд. 4 "А", кв. 102,
м. Миколаїв 54018, телефон: (80512) 22-95-27

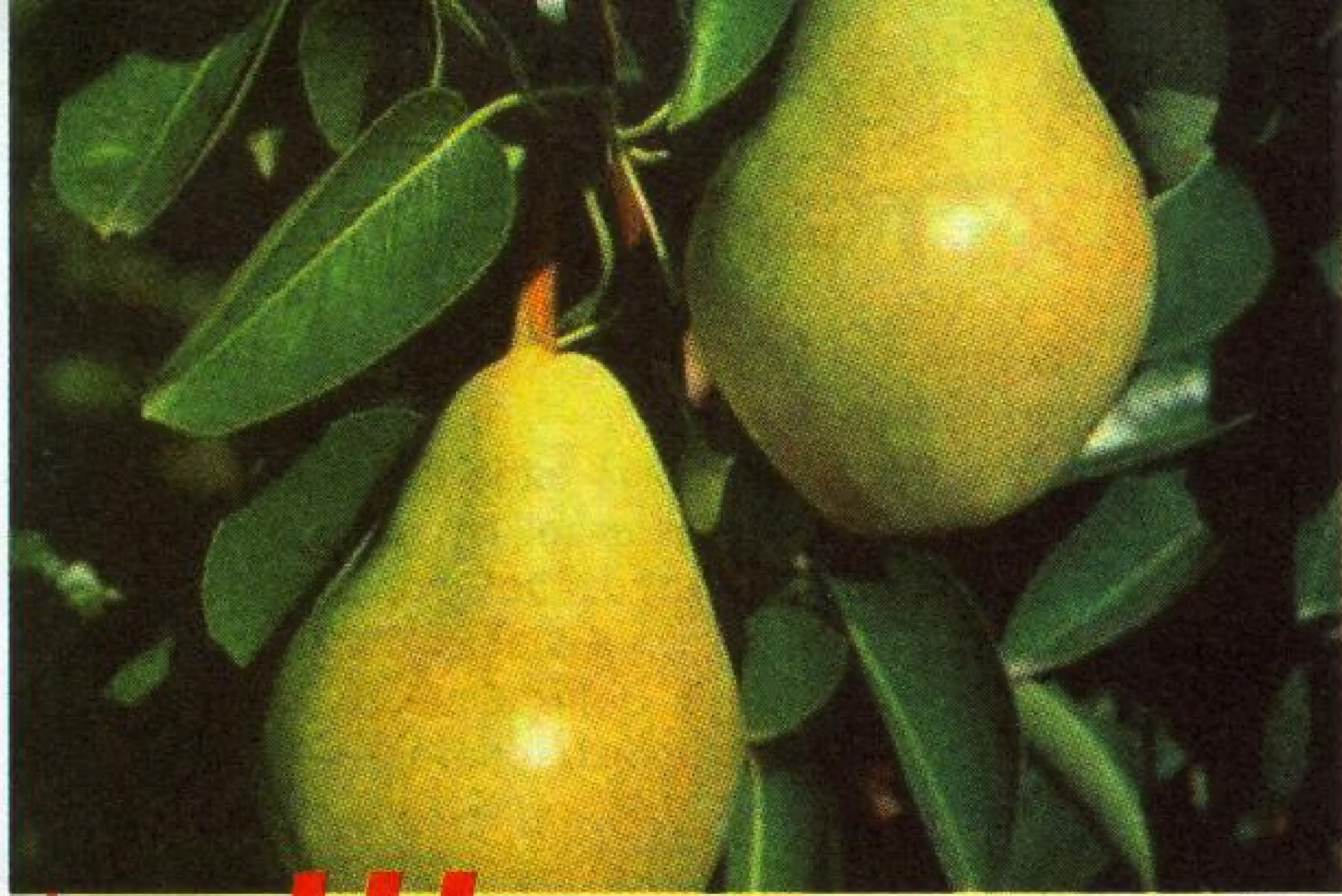

Ще раз про щеплення

Чимало статей вже опубліковано на сторінках журналу "Дім, сад, город" про перещеплення плодових дерев, проте вважаємо за потрібне висловити й свою думку, поділитися знаннями і досвідом. Але насамперед, сподіваємося, що читачам журналу буде цікаво дізнатися дещо з історії щеплення.

Здається вичерпнішої інформації про щеплення, як у працях Миколи Івановича Кічунова (1863—1942), відомого вченого-плодовода, який декілька років вивчав садівництво й овочівництво в Німеччині та Бельгії, не знайти ніде. Працював викладачем сільськогосподарських шкіл, спеціалістом садівництва в колишній Харківській губернії, а згодом фахівцем-спеціалістом Департаменту землеробства. Після 1917 р. був професором Петроградського сільськогосподарського інституту, а також вченим спеціалістом Всесоюзного інституту прикладної ботаніки і нових культур (пізніше перетвореного у Всесоюзний інститут рослинництва — ВІР). Працюючи спеціалістом Департаменту землеробства Кічунов обстежив стан садівництва на Київщині, Чернігівщині й на Поділлі.

У своїй праці "Прививка и размножение различных грунтовых деревьев и кустарников" (М.-Л., 1930) М.І. Кічунов відзначає, що мистецтво щеплення настільки старе, що всі спроби відшукати його винахідника виявилися марними. Певно, сама природа наштовхнула людину на думку про щеплення, яку розробляла вже наука (випадки зрощення гілок внаслідок взаємного їх тертя, що призводило до поранень кори). Тому можна припустити, що першим способом щеплення було "зближення" (аблактування), яке породило і всі інші способи (ще до 1930 р. Кічунов налічував їх більше 100).

Першим із древніх народів щеплення було відоме фінікійцям, у яких його запозичили карфагенці, греки і римляни; останні поширили мистецтво щеплення по всій Європі, спочатку воно мало великий успіх, але пізніше внаслідок неправильного застосування і невміння було майже забуте.

М.І. Кічунов відзначав, що щеплення можна проводити упродовж усього року, але краще навесні й влітку, зокрема окулірування сплячим вічком — з травня по вересень, залежно від місцевості (зауважимо, що ця "місцевість" для України простягається від Чернігівщини до Південного узбережжя Криму). Осіннє щеплення (серпень-жовтень) застосовується зрідка. Хоча виявляється іноді "не абсолютно марним"; при такому щепленні прищепи повинні мати добре визрілу деревину. Зимове щеплення, здебільшого виконується у приміщенні. І лише там, де не буває холодних зим, його можна здійснювати у відкритому ґрунті. Але і для цього необхідна досить тепла пора, щоб мороз не зашкодив зрізам деревини, та й саме виконання зрізів замерзлої деревини доволі незручне й важке. Живці для весняного щеплення заготовляють упродовж всього періоду спокою, а з початком набубнявіння бруньок — лише в крайньому разі і то за умови, що вони будуть відразу ж використані.

Зазначивши, що способів щеплення дуже багато і варіанти їх майже безмежні, М.І. Кічунов класифікував їх так.

I. Способи, при яких щеплюваний живець не відокремлюється від маточного дерева (аблактування).

II. Прищепа, що має більше одного вічка, і відокремлюється від маточного дерева:

а) щеплення збоку підщепи;

б) копулювання;

в) прищепа вкладається у підщепу зверху в розщіп або щілину;

г) прищепа вставляється в підщепу також зверху, але між деревиною і корою.

III. Щеплення на корінні дерев чи на частинах коренів.

IV. На підщепу переноситься тільки одне вічко прищепи:

а) щеплення вирізаним з прищепи вічком (окулірування);

б) щеплення вічком з частиною кори, що охоплює пагін навкруги і знімається з нього циліндром ("дудкою").

Нині мало що нового додалось до викладеного М.І. Кічуновим, хіба що застосування для обв'язування синтетичних плівок дало змогу розширити оптимальні строки щеплення.

Займатися щепленням автори цієї статті почали з середини 60-х років минулого століття: спершу перещепили яблуню кращим сортом, потім рятували пошкоджені зайцями дерева у своїх дослідах, закладали досліди з вивчення різних скелетоутворювачів, коли в крону зимостійких сортів щеплюють цінні, але слабозимостійкі сорти та в інших випадках. Найбільше довелося потрудитися в 1968 і 1972 рр., коли 3—4-річні дерева яблуні були дуже пошкоджені зайцями (цікаво, що з-поміж кількох сортів яблуні зайці не чіпали Славу переможцям). Щепили на початку активного сокоруху містком щойно зрізаними живцями тих самих сортів. Залежно від ширини обгризеної кори вставляли 1—3 живці, довжина яких часом сягала 70 см, бо нижній кінець вставляли за кору вище поверхні ґрунту, а верхній нерідко заходив аж на скелетну гілку. Добре, що сніг не дозволив зайцям обгризти кору до самої землі, це полегшувало роботу. Поставлені місточки обв'язували смужками поліетиленової плівки суцільно від нижніх кінців догори. В замащуванні пов'язок потреби не було. Всі пошкоджені дерева ми врятували (а таких було понад 200), навіть і ті, у яких зайці обгризли кору навколо всього штамба і на велику висоту. У таких дерев місточки повністю замінили штамб.

Дерева на штамбоутворювачах перещеплювали у

два прийоми, але протягом одного року: напровесні перший ярус скелетних гілок поліпшеним копулюванням щойнозрізаними живцями, а влітку — окулюванням утворених до цього часу гілочок II ярусу і центрального провідника. Наступної весни заокулірувані гілки обрізували разом з прозорою плівкою над приживленим вічком. Обв'язку на нижніх скелетних гілках, які перещеплювали копулюванням, знімали першого літа, як тільки починало позначатися її легке врізування в гілки.

З 1971 р. ми стали ще й садівниками-аматорами, придбавши ділянку з готовим садом, висадженим 1958 року. Набір порід і сортів нас не задовольняв, тож було на чому щеплювати. В перші роки перещеплювали рано навесні, використовуючи щойно зрізані живці. Яблуню і грушу щепили переважно за кору з діаметром зрізів до 10 см, попередньо зачистивши торці садовим ножем. Залежно від діаметра зрізів вставляли за кору 2—4 живці. Зрізи на торцях не замащували, а закривали смужками плівки відповідної ширини, часом накладаючи їх по дві навхрест. Краї плівки ретельно загинали уздовж гілки і надійно обв'язували плівкою (вужчими смужками) разом із вставленими живцями. Обв'язку в перший рік не знімали. Після зняття плівки в наступні роки зрізи замащували садовим варом. За кілька років заростали навіть великі зрізи.

Застосовували і поліпшене копулювання, частіше з метою випробування різних сортів і переважно у кісточкових.

Найоптимальнішими термінами щеплення з організаційних міркувань і його результативності ми вважаємо кінець лютого і весь березень до початку польових робіт (бо тоді вже не до щеплення, адже маємо і город). Цей найбільш оптимальний строк продовжується до початку розпускання бруньок. Ці строки обумовлені ще й тим, що ми ніколи не заготовляємо живці заздалегідь, бо ніщо їх так не збереже, як сама природа (тим більше, що у нас немає умов для належного їх зберігання). Якщо і доводиться в окремих випадках їх зберігати, то не довше місяця. Для цього щойно зрізані живці замотуємо в суху газету (загинаючи її кінці до зрізів живців), змочуємо водою, щоб газета прилипла до пучка (невеликого) живців і тоді такі пучки кладемо в поліетиленовий пакет і зберігаємо в холодильнику (незалежно від того, чи місяць їм зберігатися, чи один день). Під час щеплень живці весь час повинні бути у вологій газеті, звідки їх слід виймати по одному—два. Свіжі живці — головна умова їх приживлення. А ще живці не повинні бути дуже тонкі (одна з причин гіршого приживлення вишні). Нерідко доводиться бачити в самому низу чи в середині крони спиляні гілки (найчастіше в кісточкових) із засохлими тонесенькими живцями, ще й обв'язані синьою липкою плівкою.

Строки щеплення можна подовжити до травня за умови надійного збереження живців (маємо на увазі не набубнявіння їх, а підсушування), але занадто пізно щепити не бажано. Адже чим раніше щепи підуть у ріст, тим краще приживляться (до початку можливої спеки), дадуть більший приріст і добре визріють до настання морозів. Щодо календарних строків початку щеплення, то тут одна умова, щоб руки не мерзли, бо пальці повинні працювати справно. Нам доводилося щеплювати яблуню, грушу, черешню, аличу, сливу, абрикосу, починаючи з другої половини лютого, але це було в теплі дні. Такі щеплення приживлювалися, не зважаючи на те, що після цього ще були тривалі періоди з морозами.

Буває, що виникає необхідність щепити і в січні, як це довелося нам вперше позаминулої зими. Однокурсниця дуже хотіла мати в себе улюблену ще з дитинства грушу з маминого саду. А в січні мала їхати до дочки більш як на 3 місяці. Наші заперечення проти такого "холодного" строку щеплення нічого не дали, бо живці привезені і квиток придбано. Мусили щеплювати 16 січня 2001 р. Живці ж тієї груші були далекі від стандарту — або короткий тонкий однорічний приріст, або мізерні кільчатки на тонких дворічних гілочках. І ще перешкода — промерзла деревина гілок і їх обледеніння. З великими труднощами щепили на одному зрізі за кору (так, за кору, хоч і насильно!) 4 живці і ще кілька поліпшеним копулюванням. Копулюванням щепили декілька живців яблуні, сливи і абрикоси. На диво, ті мізерні живці груші усі приживились і яблуня теж, дали нормальний приріст. А слива і абрикоса не прижившилися — чи то живці були винні (теж привезені і тонкі), чи руки підвели. А через кілька днів (28.01), щоб врятувати розчахнуту крижаною стихією аличу, довелося ще одним друзям щепити її живці на сливі. Але в той день було тепліше, деревина не була дуже промерзла і відносно легко піддавалася ножеві. Щепили за кору і поліпшеним копулюванням. Всі живці прижившилися, дали гарний приріст.

Довелося прищеплювати і влітку (26 червня 2000 р.), коли придбали живці великоплідного глоду і плакучої шовковиці. З чотирьох живців глоду, щеплених по одному на двох грушах, молоденькій дичці і на підщепі айва прижившилося 2 (на дичці й айві). Три живці шовковиці щепили, як і глід, поліпшеним копулюванням на молодих гілках дорослої шовковиці на висоті близько 2 м. Усі живці захистили ковпачками з плівки. Літо було спекотне. Один живець дав тонесенькі пагінці (близько 10 см), перезимував і наступного року виросли пагони до самої землі. Інші два живці мали мізерний приріст і не перезимували. Отже, в ці крайні строки щеплення (січневі і червневі) теж можна домогтися певних успіхів, хоч і з більшими зусиллями і меншою результативністю.

Вибираючи спосіб щеплення, слід враховувати строки його проведення, породу, вік і стан дерев. Способом за кору щеплять переважно дорослі дерева, краще віком не більше 15 років, перещеплюючи гілки діаметром від 3 і бажано не більше 10 см. Застосовують цей спосіб здебільшого, щоб уникнути великих затрат часу на перещеплення численних тонких гілочок способом поліпшеного копулювання. Найліпше спосіб за кору вдається на початку активного сокоруху, хоча ми з успіхом застосовували його не тільки в першій половині березня, а й у лютому (за умови теплої погоди). А те, що кора не відстає, то живцям доводиться трохи допомогти зайняти своє місце. Надалі потрібно своєчасно прищипувати пагони, крім одного, з якого має формуватися основна гілка. В наступні роки прищипнутим гілочкам не дають конкурувати з основною гілкою, а після заростання рани їх вирізують. Способом за кору частіше щеплять яблуню, грушу, рідше сливу. Краще не застосовувати його на черешні і особливо на вишні, абрикосі.

Найкращі результати (незалежно від сокоруху) дає поліпшене копулювання з язичком, яке застосовують

при однаковій товщині підщепи й прищепи. Цим способом користуються і в разі перещеплення великих гілок, щеплюючи їх бічні розгалуження. Довжина косих зрізів на підщепі й прищепі має дорівнювати трьом їхнім діаметрам. Якщо живець трохи тонший за підщепу, потрібно точно сумістити їх поверхні з одного боку, не допускаючи, щоб підщепа з обох боків хоча б трохи виступала із-за прищепи, бо в такому разі не збігатимуться камбіальні шари. Починати обв'язування слід на підщепі, надійно закріпивши кінець плівки. Після перекриття місця щеплення акуратно повернутись назад і затягнути петлю знову на підщепі. Адже на прищепі неможливо як слід завершити обв'язування, не зрушивши щеплені компоненти. Крім того, таке подвійне обв'язування гарантує, що воно не ослабне від нагрівання плівки з настанням теплих днів.

Якщо підщепа значно товща за прищепу, слід щепити вприклад з язичком. Підщепу зрізують з невеликим нахилом у бік, протилежний тому, де прикладатиметься живець. Косий зріз на підщепі здійснюють так, щоб його розміри збігалися зі зрізом на прищепі. На обох компонентах нарізують язички довжиною до 2 см. Якщо живець доволі товстий, то зверху зрізу робиться злегка косий виріз (уступ), за допомогою якого живець "сяде" скраєчку злегка скошеного зрізу підщепи. Обв'язуючи, слід одночасно ретельно прикрити скошений зріз на підщепі.

Окулірування застосовують при перещепленні 1—2-річних гілок. Виконують його в липні — на початку серпня (трохи раніше, ніж у розсаднику) або навесні до початку розпукування бруньок. Найпростіший спосіб — вприклад, яким можна щепити і за відсутності сокоруху, що особливо важливо напровесні. Одним легким порухом ножа вздовж підщепи надрізують смужку кори завдовжки 2,5—3 см (не заглиблюючись у деревину).

Близько 2/3 надрізаної кори відрізують, залишаючи невеликий язичок, за який вставляють щиток прищепи з ножа. Обв'язувати слід негайно, обв'язково знизу догори, щоб у разі перетяжки не відламалася частина підщепи з вічком. На яблуні краще застосовувати суцільну обв'язку, закриваючи вічко разом з коротким черешком (черешок можна обірвати, але краще не заздалегідь, а перед самим окуліруванням). Не можна використовувати суцільну обв'язку для сортів чи порід з відстовбурченими або надто випуклими бруньками (груша, черешня). Але в цьому разі необхідно ретельно накласти пов'язку навколо бруньки, аби щиток під самою брунькою щільно прилягав до підщепи. За весняного окулірування приблизно через місяць обрізують підщепу над прижилим вічком, а якщо окулірували влітку, то це варто зробити наступної весни (одночасно знімаючи і обв'язку).

При щепленні поліпшеним копулюванням і вприклад з язичком важливо не запізнитися зняти обв'язку, щоб вона не перетягнула місце щеплення. Але не можна і поспішати з цим. Знімати обв'язку потрібно тоді, коли вона ледь помітно починає врізуватися в гілку, що свідчить про зрощення компонентів щеплення і початок їх потовщення.

Успіх щеплень залежить також від правильного вибору місця щеплення і поєднання сортів. Коли все дерево перещеплюється одночасно, то чим нижче розташована гілка, тим далі від стовбура потрібно її перещепити. Якщо в першому ярусі найнижча гілка тонша від інших, то її перещеплювати не слід, бо щепи на ній ще більше відстануть у рості.

Не можна щеплювати сильнорослі сорти на слаборослі, особливо, коли дерево ще молоде. В такому разі щеплені гілки за товщиною обженуть і стовбур основного сорту. Навіть обрізуванням не вдається загальмувати ріст такої гілки. Такі випадки у нас траплялися за щеплення на Славі переможцям Кальвіля Дюкена і на Клівії — Флоріни (на молодих деревах). Кальвіль Дюкена довелось перещепити іншими сортами в дрібні розгалуження, а Флоріна утворила цілу крону (з нашою допомогою, звісно), підпорядкувавши собі Клівію в якості нижньої скелетної гілки.

Не слід захоплюватися багатосортними деревами. Краще, коли кожен сорт займає окремий ярус крони. Наприклад, один сорт у I ярусі (3—4 гілки), другий — у II (2—3 гілки), у III ярусі третій (1—2 гілки) і на верхівці — четвертий сорт. Можна ще використати такий варіант — у першому ярусі з чотирьох гілок щепити 2 сорти по 2 гілки кожного (навхрест). Сильноросліші сорти розміщувати слід у нижньому ярусі. Якщо хочете мати багато сортів, то щепіть їх на старших деревах у дрібніші розгалуження. Сорти яблуні і груші краще поєднувати за строками їх достигання (наприклад, літні з літніми).

Кісточкові краще щепити в 1—2-річні гілки, а коли таких немає, то викликати їх утворення відповідним обрізуванням, після якого видалити зайві пагони, а ті, що правильно розміщені в кроні, перещепити. Вишня кращі результати дає при поліпшеному копулюванні або окуліруванні в 1—2-річні гілочки влітку чи навесні способом вприклад.

***А.М. Білик**, канд. с.-г. наук,*
***П.П. Білик**, вчений-агроном*

Як правильно нагострити садові ножі

Досвідчені садівники знають: інструмент, навіть новий, що його випускають вітчизняні та зарубіжні виробники, нагострений не до такого стану, щоб ним відразу можна було користуватися.

Щоб правильно нагострити ніж і підготувати його до роботи, перш за все потрібно знати його будову і розрізняти, що собою являє клинок і лезо ножа. Адже — це різні речі.

Треба врахувати й те, що не всі ножі мають однакову будову клинка. А це залежить від того, для якої роботи він призначений.

Ножі з формою клинка як на рис. *2, I* мають лише одну фаску. Другий (протилежний) його бік рівний. Клинки у такого типу ножів слід гострити лише з одного боку (з боку фаски), а з протилежного (не сточеного) — лише правити лезо. У таких ножів клинок і лезо — тотожні поняття.

У ножів, якими користуються під час щеплення, клинок має дві фаски — клинка і леза (див. рис. *2, II*), ножі такого типу, а також садові секатори слід гострити з одного боку, тобто з боку фаски леза, а не на місці фаски клинка.

В окулірувальних і садових ножах (серпоподібних), а також ножах іншого призначення, слід гострити клинок з обох боків і лише на місці фаски леза й обов'язково на вузькому (неширокому) дрібнозернистому бруску, (див. рис. *2, III*).

Тепер, коли з'ясовано будову різних типів ножів та що таке фаска клинка чи леза, можна розпочинати заточування будь-якого ножа, секатора або навіть стамески, або ж кравецьких ножиць.

Щоб кваліфіковано нагострити перелічені садові інструменти, потрібно мати два види брусків: дрібнозернистий корундовий або брусок піщаник, з якого виготовляють водяні точила, а також брусок для правки і наведення вістря. Крім брусків, під руками слід мати одну з рідин для змочування брусків під час гостріння (воду, гас, машинне масло).

Ножі кладуть на поверхню змоченого бруска так, щоб клинок ножа всією площиною фаски леза щільно прилягав до площини бруска. Після цього напівкруговими рухами гострять клинок по всій поверхні бруска, час від часу змочуючи брусок рідиною (під час тертя клинка об брусок лезо ножа сильно нагрівається і ніж може втратити загартування). Гострять доти, поки на клинку по всій його довжині з протилежного боку фаски з'явиться задирка, яку легко виявити провівши нігтями пальців з протилежного боку клинка. Після цього ніж правлять на бруску. Правка полягає в тому, що клинок кладуть на змочену поверхню бруска тим боком, до якого загнулась задирка (клинок має лежати на поверхні бруска всією площиною) і аналогічними рухами, як і під час гостріння, сточують з леза задирку. Коли задирка відпаде, в її основі на лезі з'явиться добре відгострене вістря (яке в народі називають жалом). Після цього лезо такого ножа правлять на змоченому водою поясі.

Що ж до окулірувальних та інших ножів, то їх слід гострити однаково з обох боків клинка на місці фасок леза.

На змочену поверхню бруска кладуть клинок ножа, при цьому обушок клинка піднімають догори, щоб фаска леза щільно прилягала до поверхні бруска і такими ж напівкруговими рухами, як описано вище, гострять фаски леза доти, поки не утвориться задирка по всьому клинку ножа. Потім клинок повертають другим боком і аналогічним чином сточують протилежну поверхню фаски леза. Коли задирка внаслідок гостріння перегнеться у зворотному напрямку, це свідчить, що лезо відгострене. Після цього з леза на бруску сточують (зганяють) задирку. Коли задирка відпаде, лезо правлять на зволоженому водою шкіряному поясі (добре, якщо на пояс навзамін змочування нанести тонкий шар пасти Гойя). Відгострений таким чином ніж буде гострий, як бритва, він легко збриватиме змочене на руці волосся.

Рис. 1. Будова садових ножів.

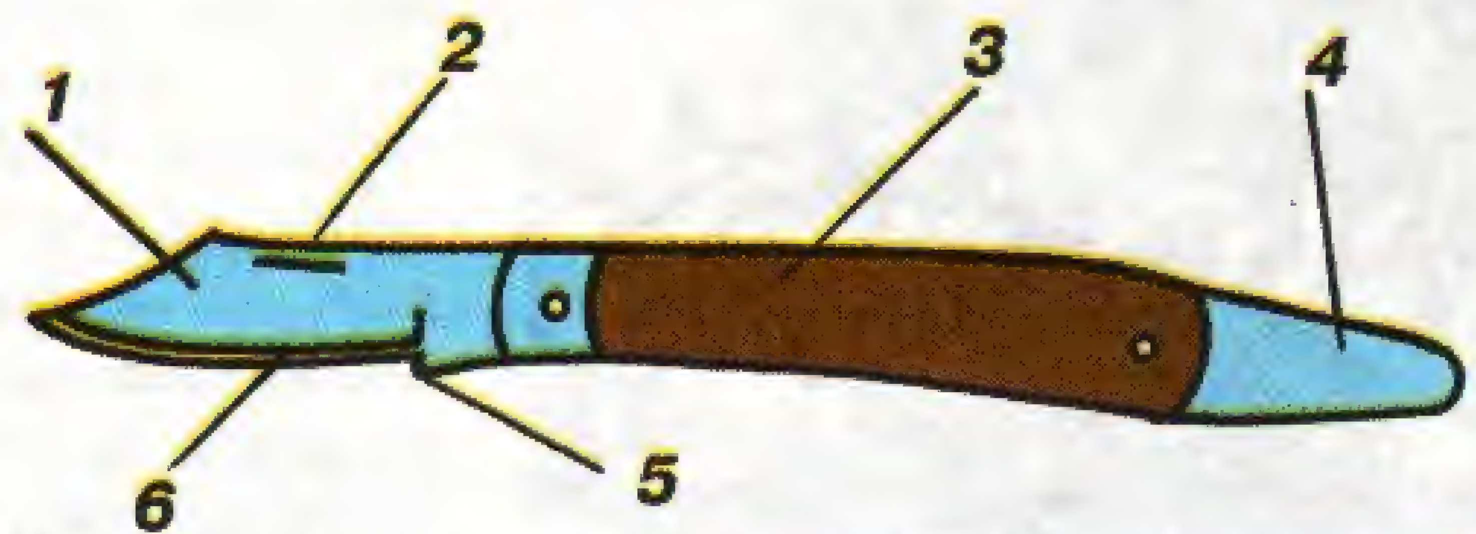

Ніж окулірувальний: *1 — клинок; 2 — обушок; 3 — рукоятка; 4 — лопатка для відокремлення кори; 5 — п'ятка; 6 — фаска леза.*

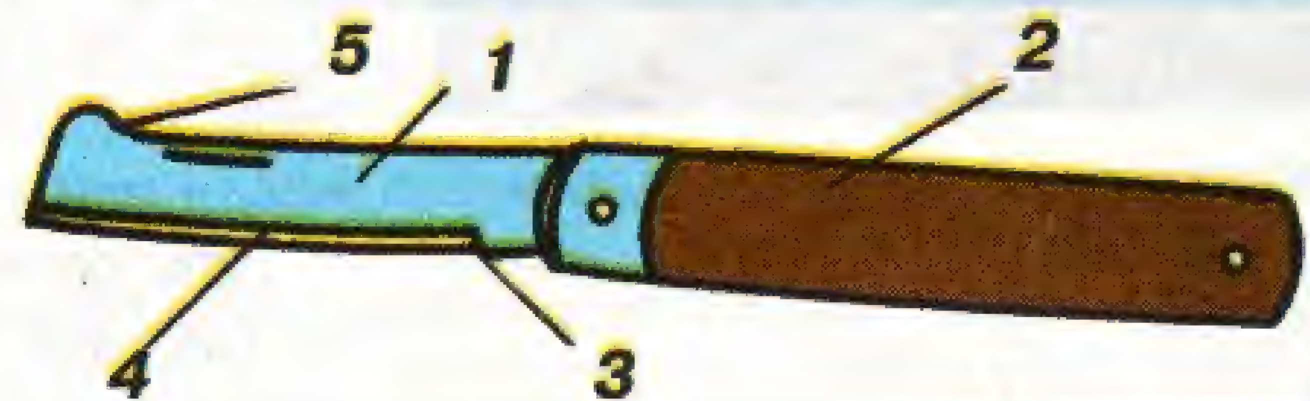

Ніж для щеплення *(копулювальний); 1 — клинок; 2 — рукоятка; 3 — п'ятка; 4 — фаска леза; 5 — борідка для відокремлення кори.*

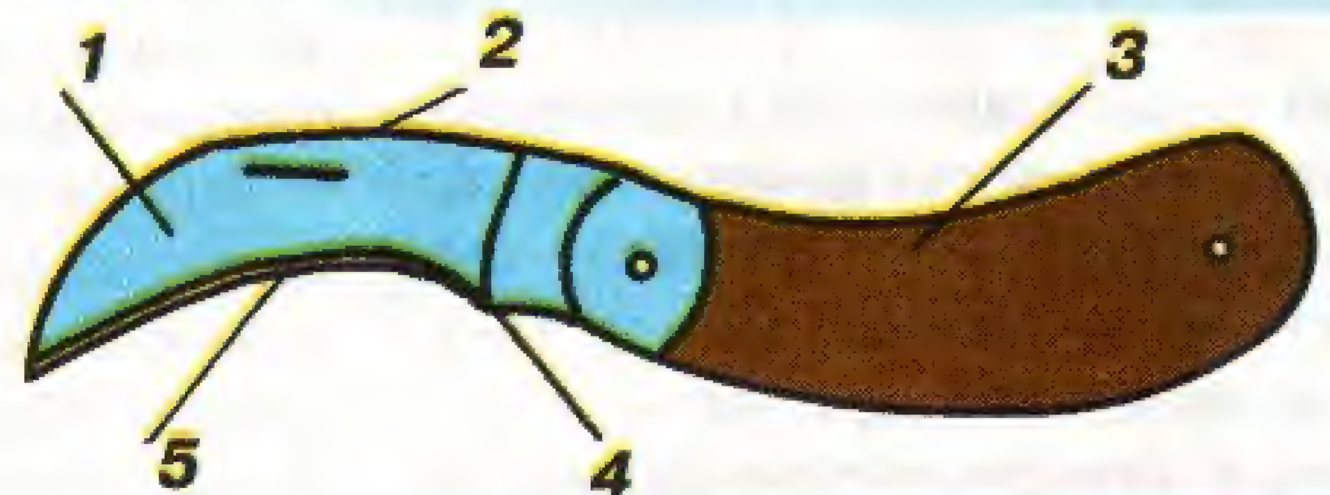

Ніж садовий *(серпоподібний): 1 — клинок; 2 — обушок; 3 — рукоятка; 4 — п'ятка; 5 — фаска леза.*

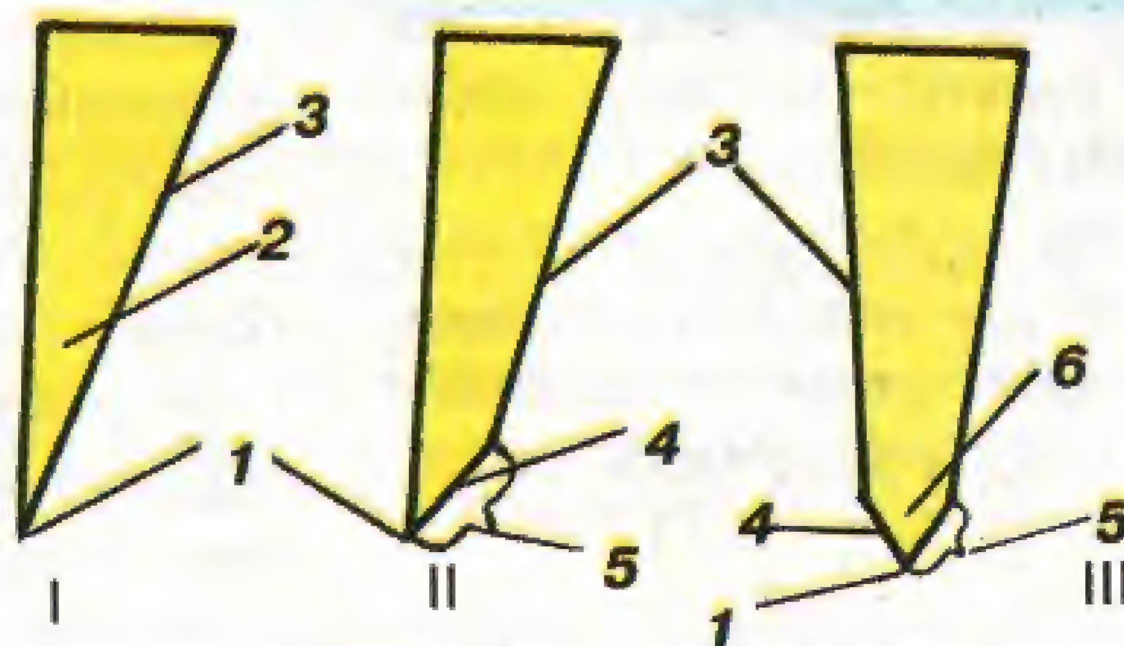

Рис. 2. Поперечний переріз клинка різних ножів: *1 — вістря; 2 — лезо; 3 — фаска клинка; 4 — фаска леза; 5 — лезо; 6 — кут загострювання.*

В.С. Федоренко,
А.Н. Кручек,
кандидати с.-г. наук

Плодоношення 4-річного дерева (фото В.І. Корхового).

Скіфське золото має реальні переваги

Відомо, що скіфи були нашими талановитими-пращурами. Величезна, як на той час, країна Скіфія процвітала у VII—III ст. до нашої ери і простягалась від Північного Причорномор'я, Криму і Північного Кавказу до Лісостепу на схід від Дніпра та у межиріччі Дніпро—Дністер.

Скіфи створили оригінальну й високу для того часу культуру скотарства і землеробства, але особливо вони прославились незрівнянною культурою недосяжно оригінальних мистецьких і побутових виробів із золота найвищої проби, якого у них було стільки, що, здається, вони як алхіміки вміли перетворювати пісок на золото.

Серед незчисленних золотих виробів скіфів, знайдених на місцях скіфських поселень і могильників, особливо дорогою перлиною світового рівня сяє Пектораль, — зразок не лише неперевершеного мистецтва, а й історії культури та побуту скіфів. Є на її землеробській дузі і зображення яблука — свідчення того, що скіфи користувалися дарами плодівництва, адже, за Теофрастом, сортотворчі процеси яблуні і груші, на рівні відборів, належать до IV ст. нашої ери.

Наш сорт яблуні Скіфське золото (автори В.П. Копань, К.М. Копань) походить від схрещування у 1984 р. шведської гібридної форми SR-0523 [Ред Мелба х (Вольф Рівер х Malus atrosanguinea-804)] з американським сортом Хонейголд (Голден делішес х Харальсон).

Відзначається надзвичайною швидкоплідністю, щедрою врожайністю, високою зимостійкістю в умовах Полісся і Лісостепу України, олігогенною стійкістю (ген Vm) до парші та толерантністю до борошнистої роси.

Дерево швидкоросле, утворює оберненоширокопірамідальну компактну крону на потовщеному штамбі. Плодоносить з 2—3-річного віку після висаджування в сад, інтенсивно закладає плодові бруньки вже на однорічці в розсаднику. В саду плодоносить переважно на минулорічних приростах та кільчатках, швидко нарощуючи товарну врожайність. Виражена здатність до перевантаження врожаєм, що призводить до здрібнення плодів та необхідності його нормування, яке полягає у механічному видаленні зайвих плодів під час їхнього росту. Перше видалення здійснюють відразу після закінчення червневого обпадання зав'язі. Видаляють усю зайву зав'язь (50—60%). Плоди залишають один від одного на відстані кулака. Вдруге нормують у липні. Видаляють менше розвинуті і механічно пошкоджені плоди. Одночасно видаляють зайві молоді прирости, які затінюють плоди.

Другий спосіб нормування плодів — хімічний. Для цього дерева через 2—3 тижні після квітування їх обприскують 0,08—0,16%-ним розчином етрелу або 0,1—0,24%-ним розчином родофіксу.

Плоди доволі великі, середньою масою 175—190 г, видовжено-конічні. Шкірочка середньої товщини, міцна, еластична, у період збирання врожаю — жовтувато-зелена, іноді з легким оранжевим рум'янцем на відсонні, при достиганні — золотаво-жовта. М'якуш кремовий, щільний, дрібнозернистий, дуже соковитий, ароматний, відмінного гармонійного кисло-солодкого смаку. Плоди містять: 13,92—15,38% сухих речовин, 10,76—12,04% цукрів, 0,44—0,72% органічних кислот, 0,92—1,36% пектинів, 10,54—12,08 мг вітаміну С на 100 г сирої маси.

Скіфське золото (плоди).

Порівняльна характеристика сортів Скіфське золото та Кальвіль сніговий (дерева 6—9-річного віку)

Показники	Скіфське золото	Кальвіль сніговий
Середня врожайність, ц/га	176,5	76,6
Маса плодів, г:		
середня	180	136
найбільших	220	165
Строк достигання	Ранньозимовий	Ранньозимовий
Смак, балів	4,5-5,0	4,0-4,25
Вміст у плодах, %:		
сухих речовин	13,92-15,38	11,26-14,02
цукрів	10,76-12,04	8,64-11,22
кислот	0,44-0,72	0,28-0,69
пектину	0,92-1,36	0,52-0,89
вітаміну С (мг на 100 г)	10,54-12,08	1,96-2,08
Ураження хворобами, балів:		
борошнистою росою,	0	0,1
паршею	0	1,5

Знімальна стиглість плодів настає наприкінці вересня — на початку жовтня. Період споживання — від початку збирання врожаю — до кінця січня — середини березня. Основне призначення — споживання свіжими на десерт і для виготовлення високоякісних свіжих соків.

Як один з перших імунних до парші сортів української селекції з плодами відмінних смакових якостей заслуговує широкого вивчення у виробничих умовах, особливо в регіонах із надмірним зволоженням. Претендує на заміну дуже поширеного Кальвіля снігового, перед яким має реальні переваги: не уражується паршею, плоди явно переважають за смаком і консистенцією м'якуша, період споживання за оптимального смаку явно триваліший. І не менш важливо, що з плодів Скіфського золота завжди можна приготувати склянку золотавого, неперевершеного за смаком соку, до того ж з підвищеним вмістом вітаміну С.

Сорт Скіфське золото цілком придатний для створення швидкоплідних інтенсивних насаджень на карликових і напівкарликових підщепах за схемою 5 х 3, 5 х 2, 4 х 3, 4 х 2 м. Цьому сорту притаманна природна здатність до гілкування однорічок і властивість інтенсивно закладати плодові бруньки в пазухах листя минулорічних приростів.

Добре вдається при формуваннях вільнорослого куща та веретеноподібних крон.

Перспективний для промислових, фермерських та аматорських інтенсивних насаджень. Уже знаний і популярний серед тих садівників, які полюбляють плоди без покривного забарвлення, з тривалим періодом чудових смакових якостей.

В.П. Копань,
д-р с-г наук,
К.М. Копань,
канд.. с-г наук,
Інститут садівництва УААН,
м. Київ

Труднощі при підборі садивного матеріалу

При підборі садивного матеріалу панує, м'яко кажучи, плутанина. Але на цю тему в періодиці зустрічав лише мою замітку 5—7-річної давнини у нашому журналі "Дім, сад, город". А сад "розпочинається" з придбання саджанців, живців, насіння. Хочу висвітлити цю тему з багатьма доповненнями та узагальненнями.

Труднощі придбання садивного садового матеріалу у тому, що в товарі не завжди можна розпізнати "справжнє обличчя". Він проявить себе лише через кілька років. А відтак продавець легко уникає відповідальності за помилки й обман. Буває, що придбана рослина виявляється не лише "не того" сорту, але й не тієї породи, за яку її видавали під час реалізації.

Відомо кілька груп випадків фальсифікації, завуальованого обману й помилок з вини необізнаності покупця.

1.**Обман на породах.** За кизил видають подібну на нього рослину — свидину. Росте вона поблизу водоймищ. Поросль її легко витягується з болота, то й лопата не потрібна. Як запевнили мене у Національному ботанічному саду ім.М.М.Гришка (м.Київ), щепити кизил на свидину їм не вдалося — спорідненість цих рослин недостатня.

За жимолость їстівну далекосхідну продають нашу європейську — "вовчі ягоди". Кілька років тому на Благовіщенському ринку в Харкові побачив в автофургоні купку сіянців "вишні повстистої" з листочками. Коли ж придивився — бересточки (в'язи). Продавщиця виправдовувалася дипломатично: "Не знаю. Я — реалізатор. Що одержала по накладній, те й продаю". Накладну показати відмовилася. Сказала, що це товар з дослідної станції і назвала солідну установу в нашій області.

Сіянці маслинки багатоквіткової (гумі сахалінського) якщо без листків, дуже схожі з місцевою маслинкою сріблястою.

Переплутують сливу з аличею. Буває важко розпізнати живці сливи й абрикоса, але у саджанців абрикоса коріння своєрідне — "бурякового" забарвлення.

2.**Чи можна розпізнати рослини різних сортів однієї й тієї ж породи?** Як правило — ні, якщо порода не поділяється на види. Тут поле для плутанини й обману безкрає.

Коли з'явилися в друкованих виданнях повідомлення про смородину сорту Черешнева, яка за основними показниками перевершує прославлену Селеченську, то Черешневу почали продавати всі і повсюдно, у тому числі й на вулицях Києва, розклавши саджанці на землі. Купував її разів з 5, зокрема й у великому магазині поблизу Інституту садівництва — все не те. Автори сорту, подружжя Копанів сказали, що до реалізації відношення не мають.

Як правило, дещо відрізняються однорічні пагони різних сортів у яблуні, груші. Значно різняться майже чорні тонкі живці айви волгоградської, але це вже друга порода. Є значні відмінності у живців різних сортів сливи: колір, товщина, опушення. Але дати узагальнені характеристики, наприклад, для розпізнавання краще окультурених великоплідних сортів мені не під силу.

Не відрізняються пагони у різних сортів абрикоса з солодким ядром. У гіркоядрових прирости здебільшого тонші, а плодушки тонкі й колючі — помітні здаля. Добре розпізнаються тонкі темнуваті пагони чорного абрикоса, але то вже гібрид з аличею.

Бокоплідну форму горіха грецького часто називають швидкоплідним. Його легко відрізнити від звичайного. Перший має на пагонах (якщо не одночасно, то частково) здвоєні бруньки в пазухах листків, бруньки на ніжках, зближене розміщення великих бруньок у верхній частині пагонів. У більшості цих бруньок закладені жіночі квітки. Але у 1—3-річних сіянців (які продаються) вказаних відмінностей може ще й не бути. Плоди бокоплідних горіхів суттєвих відмінностей не мають.

Сорти благороднішого, але нестійкого до морозів і мільдью євроазіатського виду винограду відзначаються товстою лозою (особливо середньоазіатські сорти). Тонкіша лоза у морозостійких євро-амурських гібридів та ізабельних американського походження сортів, також морозостійких. За зовнішнім виглядом саджанця сорт визначити неможливо, але вид — до деякої міри можна. Бачачи товсту нещільну лозу, я не повірю, що вона належить морозостійкому сорту.

3. **Обман і помилки з теплолюбними рослинами.** Вирощені на півдні саджанці місцевих сортів часто везуть продавати у північні області, де вони проявляють себе значно гірше. Наприклад, ранні черешні з півдня у моїх знайомих у Харкові виявилися пізніми, маловрожайними та ще й неморозостійкими. "Комплексностійкі" сорти винограду з Кишинева у мене також не вдалися.

Навпаки, багато тих рослин, що придбав з північніших областей, виправдали себе.

4. **Завуальований обман і помилки з сіянцями.** Продаючи сіянці глоду, кизилу, обліпихи продавець замовчує, що це сіянці і квітуватимуть лише з 10—12-го року. А в обліпихи ще й сортність зміниться, та й взагалі рослини можуть виявитися чоловічими, безплідними.

Але у деяких порід немає сортів, а сіянці зацвітають швидко. Розмноження сіянцями буває виправданим і необхідним. Це — айва японська, вишня повстиста, гумі, лимонник китайський. Починають квітувати вони відповідно у віці 3, 4, 4, 6 років, а при садінні дворічок — раніше.

Деякі горіхи грецькі, зокрема великоплідні (Вінницька бомба) зацвітають лише у 15—18 років.

5. **Шкідливість порослеутворюючих рослин.** Очищаючи садибу від порослі сливи, терносливи, вишні, окремі "підприємливі" люди несуть ці саджанці на базар і дуже вихваляють. Безперечно, там є цінні сорти, але це ж дерево із порослі через 5—7 років засмітить навколо себе всю ділянку в радіусі 5—10 м і буде завдавати більше збитку, ніж користі.

Вірю! Настануть часи, коли на кожному саджанці, що продається, буде сортова бірка з вказаною адресою, телефоном виробника товару. Дерево буде рости з біркою. Покупець зможе і через кілька років звернутися до продавця за наявності претензії.

Л.С.Шугін,
пров.Куряжанський,18, кв.2, м.Харків, 61098

Садіння плодових дерев

Придбавши саджанці необхідних порід та сортів, варто скласти план-схему садіння дерев у саду.

Не слід розміщувати в старому саду, розкорчувавши його, вишню після вишні, грушу після груші, смородину після смородини тощо. Краще на ділянці, де росли дерева, розмістити ягідники, а на місці ягідників — фруктові дерева. Ще краще, коли є можливість посадити плодові дерева там, де вирощували овочі чи картоплю.

Садять плодові дерева як восени, так і навесні. Рослини із закритою кореневою системою (у контейнерах) найкраще садити навесні. Весняне садіння розпочинають, коли повністю розмерзнеться земля (на початку весняних польових робіт). У південних областях України це, як правило, у березні, а в північних — у квітні. Ґрунт під час садіння має бути не перезволоженим.

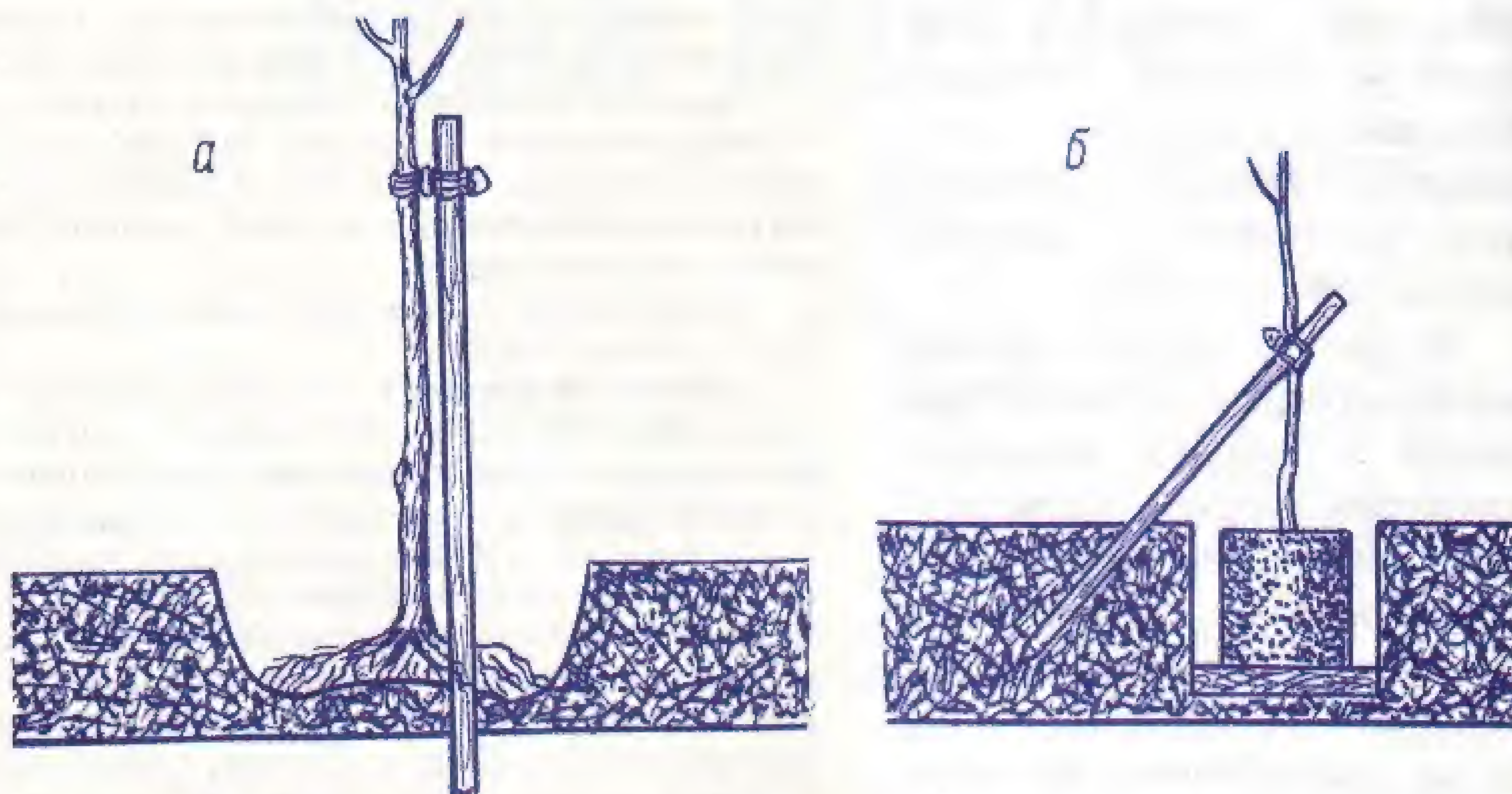

Рис. 1. Встановлення опорного кілка та підв'язування плодового дерева: а — саджанець з відкритою кореневою системою (кілок встановлюють з боку сильних вітрів, він має бути на 5—10 см нижче першої скелетної гілки і на відстані 5—7 см від деревця); б — саджанець із закритою кореневою системою (кілок забивають у грунт з протилежного до сильних вітрів боку).

Підготовка ділянки до садіння

Для весняного садіння ділянку найліпше підготувати з осені, за 2—3 місяці до замерзання ґрунту. Під кожне дерево виділяють 1,5—2 м² площі і ґрунт перекопують, вибираючи корені багаторічних бур'янів (пирію, осоту, березки тощо), а також прикопують сидерати, якщо їх вирощували.

Коли планують розміщувати рослини в ряду на відстані 2,5 м і менше, то ґрунт перекопують суцільними смугами.

За повторного перекопування через 1—1,5 місяця на ділянці вносять органічні добрива з розрахунку 6—8 кг/м², залежно від можливостей та родючості ґрунту.

Важкі глинисті ґрунти піскують або завозять супіщаний ґрунт, чи додають торф, кислі — вапнують. Після другого перекопування ділянку утримують чистою від бур'янів.

Підготовка саджанців

Саджанці з відкритою кореневою системою, незалежно від того, чи ви їх зберігали з осені в прикопі або ж у підвалі, чи купили навесні за 2—3 години до садіння, слід поставити кореневою системою у посудину з водою. Перед садінням дістати з води, оглянути кореневу систему, відрізати секатором пошкоджені корені, вкоротити занадто довгі, поновити зрізи на інших коренях. Після цього кореневу систему саджанця вмокнути у глиняну бовтанку, яка захистить корені від тимчасового підсихання і забезпечить кращий контакт з ґрунтом.

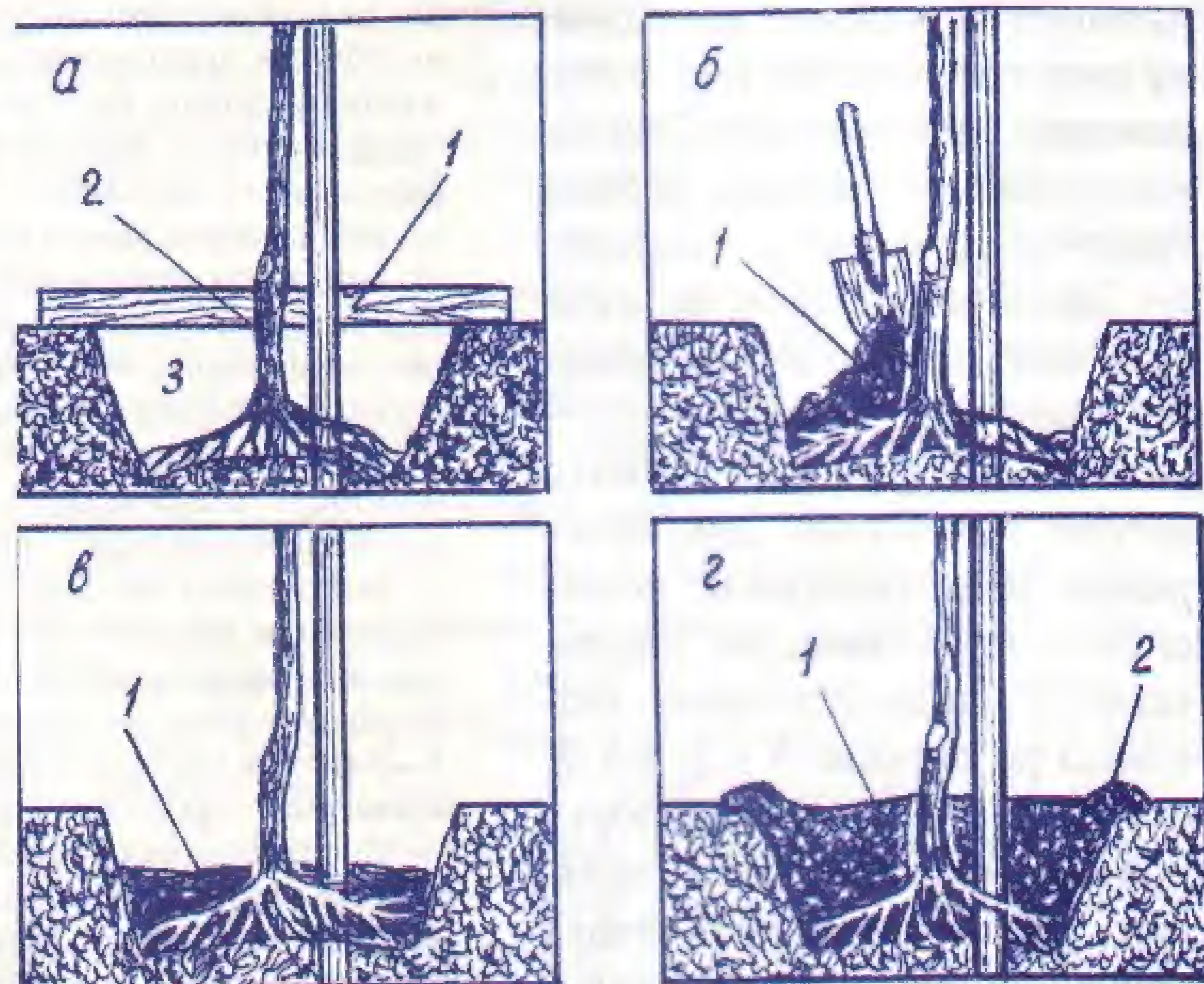

Рис. 2. Садіння дерева з відкритою кореневою системою: а — польову дошку 1 покласти посередині посадкової ями і відрегулювати глибину садіння дерева; коренева шийка 2 має бути на рівні нижнього боку польової дошки; посадкова яма 3 має бути достатньо широкою і глибокою, щоб можна було вільно розправити корені; б — кореневу систему засипати грунтосумішшю 1; саджанець легенько потрусити догори і донизу; додати грунтосуміші; легенько притрамбувати грунтосуміш пальцями рук; в — засипати яму до половини, грунтосумішшю 1; притрамбувати її кулаком руки, починаючи від стовбура; г — додати ще грунтосуміші 1 до заповнення ями; притрамбувати ногою; додати ще грунту і вирівняти поверхню; зробити поливну ямку, утворивши навколо валик 2 з грунту; полити деревце.

Викопування посадкових ям

Кілочками позначають місця садіння рослин. Розміри ям визначають за розмірами кореневої системи рослин чи контейнерів у саджанців із закритою кореневою системою. Яма не повинна бути занадто глибокою та широкою. Під час опускання саджанця в неї обрізані корені повинні ледь торкатися дна, а коренева шийка має бути на рівні поверхні ґрунту.

Для садіння дерев, вирощених у контейнерах, яма має бути на 10 см глибшою за висоту контейнера, а ширина її — достатньою для ретельного заповнення ямки ґрунтом та його ущільнення після садіння.

(Закінчення на стор.33)

Я ХОЧУ КУПИТИ МОТОБЛОК...

А можливо мотокультиватор, мотосапу чи грунтофрезу? І взагалі, яка між ними різниця? Нині у назвах міні-техніки для обробітку садів і городів існує явна плутанина. В Україні ще за радянських часів була своя термінологія і класифікація, за кордоном — інша. Не будемо "навантажувати" читача різноманітними термінами (нехай у цьому спочатку розберуться законодавці стандартів) і продовжимо нашу розповідь, користуючись одним-єдиним терміном — мотоблок, що найбільше прижився в Україні.

Отже, ви вирішили придбати мотоблок, але з грошима розлучатися не поспішаєте. Мабуть, хочете, щоб мотоблок був, якщо і не найдешевший, то в усякому разі недорогий. І, звичайно, щоб усе вмів робити. Подивимося, що з цього вийде.

Дешеві мотоблоки — це ті, що легші та з менш потужним мотором. Найлегші (надлегкі) мотоблоки важать 9—12 кг. В Україні з цієї серії у продажу є німецький Solo—501H, японський Honda FG100 і американський Mantis. Універсальними їх не назвеш, але дачникам вони можуть стати у пригоді. Призначені надлегкі мотоблоки для обробітку верхнього шару ґрунту на невеличких за площею городах. Конструктивно вони не мають принципових відмінностей, у них однакова кількість обертів фрези і форма ножів, тому функціонують вони майже ідентично. Фреза надлегкого мотоблока розпушує ґрунт до дрібногрудкуватого стану і знищує бур'яни.

Мотоблоки легкої серії мають масу 20—30 кг і потужність мотора 2,5—3,5 к.с. Це — німецькі Solo-502 і Gart-350, японський F-210 та італійський Euro-2. Вони успішно замінять лопату: легко, швидко й ефективно перелопатять ґрунт "на штик". Ці мотоблоки невибагливі у роботі та досить прості за конструкцією, проте кожен з них має свої індивідуальні властивості. Отож покупець може підібрати "за смаком і кольором" саме такий, що найбільше його влаштує.

Так, легкі мотоблоки мають два способи натягування привідного ременя: за допомогою натяжного ролика і зсувом двигуна щодо веденого шківа. Перший спосіб, хоча й дорожчий, однак кращий, бо двигун установлено нерухомо. Мотоблоки з рухомим двигуном конструктивно слабші, дужче вібрують. Людям похилого віку такі вібрації на руки й тіло будуть неприємними, виснажуватимуть їх, проте у ціні можна вигадати 300—400 грн.

Визначити спосіб натягування ременя досить просто: натисніть на важіль зчеплення і подивіться на двигун. Якщо він при цьому почне "повзти" по підставці, значить натяжного ролика в мотоблоці немає.

Редуктор мотоблока (нога) теж має свої особливості. Найпростіший — нерозбірний, корпус якого зварено з двох пласких половинок. Його ще називають необслуговуваним, адже його неможливо розібрати без руйнування корпусу. Якщо редуктор вийшов з ладу, краще замінити не його, а весь мотоблок. Пояснюється це тим, що мотоблоки з нерозбірними редукторами мають спрощені негільзовані двигуни, строк служби яких не перевищує строку служби редуктора. Ці недорогі мотоблоки виготовляють для тих, хто купує новий мотоблок, щоб не ремонтувати старий. Щодо власних можливостей заміни мотоблоків, вирішуйте самі: йдеться про суму 3000—3500 грн. (Тут і далі ціни наведено орієнтовно.)

Більшість іноземних фірм вважають за краще випускати мотоблоки з розбірними редукторами, які, хоча й дорожчі, але дають змогу встановлювати міцніші й довговічніші вузли, що містять підшипники кочення, а не ковзання, сальники, пилозахисні шайби тощо. Періодично замінюючи пилозахисні елементи, ви в 3—4 рази подовжите строк служби редуктора і мотоблока в цілому.

Не варто вимагати від легкого мотоблока, щоб він орав. Адже оранка — це складний енергоємний процес, для якого двигун потужністю 3,5 к.с. буде слабким. Окрім того, плуг — несиметричне знаряддя, тому він завжди "вестиме" легкий мотоблок убік. Та й маси 20—30 кг недостатньо, щоб забезпечити зчеплення коліс з ґрунтом. Ось чому такий мотоблок не потягне плуг. Хоча в деяких рекламах можна прочитати, що плуг легкого мотоблока "сам входить у ґрунт", ножі фрези "самі заглиблюються" навіть у мерзлий (!) ґрунт, а редуктор фрези "сам ріже ґрунт" (от уже ці комерсанти!).

Зверніть також увагу на оберти фрези. Оптимальна кількість обертів для скопування городу на "штик лопати" — 100—130 на хвилину. При 150—180 об./хв. добре обробляти після оранки верхній шар ґрунту завтовшки 5—10 см і вирівнювати поверхню городу. Якщо фреза обертається зі швидкістю 180—200 об./хв., ви зможете якісно підготувати посівний шар ґрунту завтовшки 2—5 см для вирощування будь-яких культур. При 200—220 об./хв. можна ефективно знищувати ґрунтову кірку й бур'яни до появи сходів, а після цього дрібно розпушувати міжряддя на глибину 2—3 см і також знищувати бур'яни (адже вони все лізуть і лізуть!). Не рекомендуємо розпушувати міжряддя фрезою з швидкістю обертання 100—130 об./хв.: вона "піде на глибину" і порве бокову кореневу систему культурних рослин.

Є мотоблоки, у яких швидкість обертання фрези, а відповідно й ступінь вирізування бур'янів, ще вищі — до 320—350 об./хв. Це професійні мотоблоки, які мають спеціальне колесо з приводом для водіння мотоблока у міжряддях. Оскільки легкі мотоблоки конструктивно не можуть забезпечити увесь бажаний діапазон швидкості обертання фрези, виберіть собі мотоблок для виконання саме тих операцій, що вас найбільше "допікають".

Немаловажливою деталлю легких мотоблоків є ручка для їхнього перенесення, що фактично заміняє задню передачу. Щоб оцінити, наскільки це зручно, уявіть, що ви розпушуєте ґрунт між рядами малини, "впираєтеся" у паркан і починаєте розвертатися. Ой і поколетеся! Саме тут ручка і стане у пригоді: піднімайте мотоблок, розвертайте на 180 градусів і можете рухатися у зворотний бік. А якщо ручки немає, мимоволі можна схопитися рукою за гарячий двигун, і опік гарантований.

Щодо "серця" легкого мотоблока, то добре зарекомендували себе двигуни "Honda", "Tecumzeh" і "Briggs&Stratton". Принципового розходження між двома останніми ви не помітите. Важливо, щоб сервіс і запчастини були в наявності. А от мотори "Honda" працюють тихіше, менше вібрують, але й коштують дорожче.

Тепер поговоримо про найпопулярніший середній клас мотоблоків масою 40—60 кг (Solo-503, Solo-508, Viking-VH500, Gart-550, Husqvarna-T, Jonsered-JFT5, Euro-5). Вони мають потужність двигуна 3,5—5,5 к.с., фрезу із захватом 50—80 см і такий самий принцип передачі обертання від двигуна до фрези, як у легких мотоблоків. Тільки ремені та ланцюги будуть товстішими, а відтак і зусилля вони передадуть більше. Якщо у легких мотоблоків діаметр фрези до 25 см, то у середніх — 30 см, тобто розпушувати вони можуть глибше. Ширина захвату фрези, а відтак і продуктивність, більша у 1,5—2 рази. Завдяки своїй масі, мотоблок фрезерує ґрунт впевненіше й якісніше. Після придбання практичних навичок, керувати ним доволі легко.

Мотоблоки середнього класу з двигуном 5—5,5 к.с. мають, як правило, задню передачу. В принципі це зручно, але якщо ваша ділянка не майорить 10—30 видами культур, кущами, деревами, шпалерами, парканами, якщо на краю городу є місця для розвертання, можна заощадити кошти (15—30%) за рахунок придбання одношвидкісного мотоблока потужністю 3,5 к.с.

Технологічна маса мотоблоків середнього класу вже дає змогу навішувати позаду на них різні ґрунтообробні знаряддя (підгортальник, культиватор, борону тощо), що істотно розширює їхні можливості. Спробуйте попрацювати і з плугом. Щоправда не у всіх це вийде. Адже тут потрібна вправність, та й ґрунт неважкий (узагалі ж, щоб орати, потрібен мотоблок масою не менше 70 кг, довантажений противагами до 120—150 кг). Для роботи з плугом замість фрези встановлюють металеві колеса з грунтозачепами. Плуг навішують позаду мотоблока за допомогою спеціального зчеплення. Обов'язково довантажте

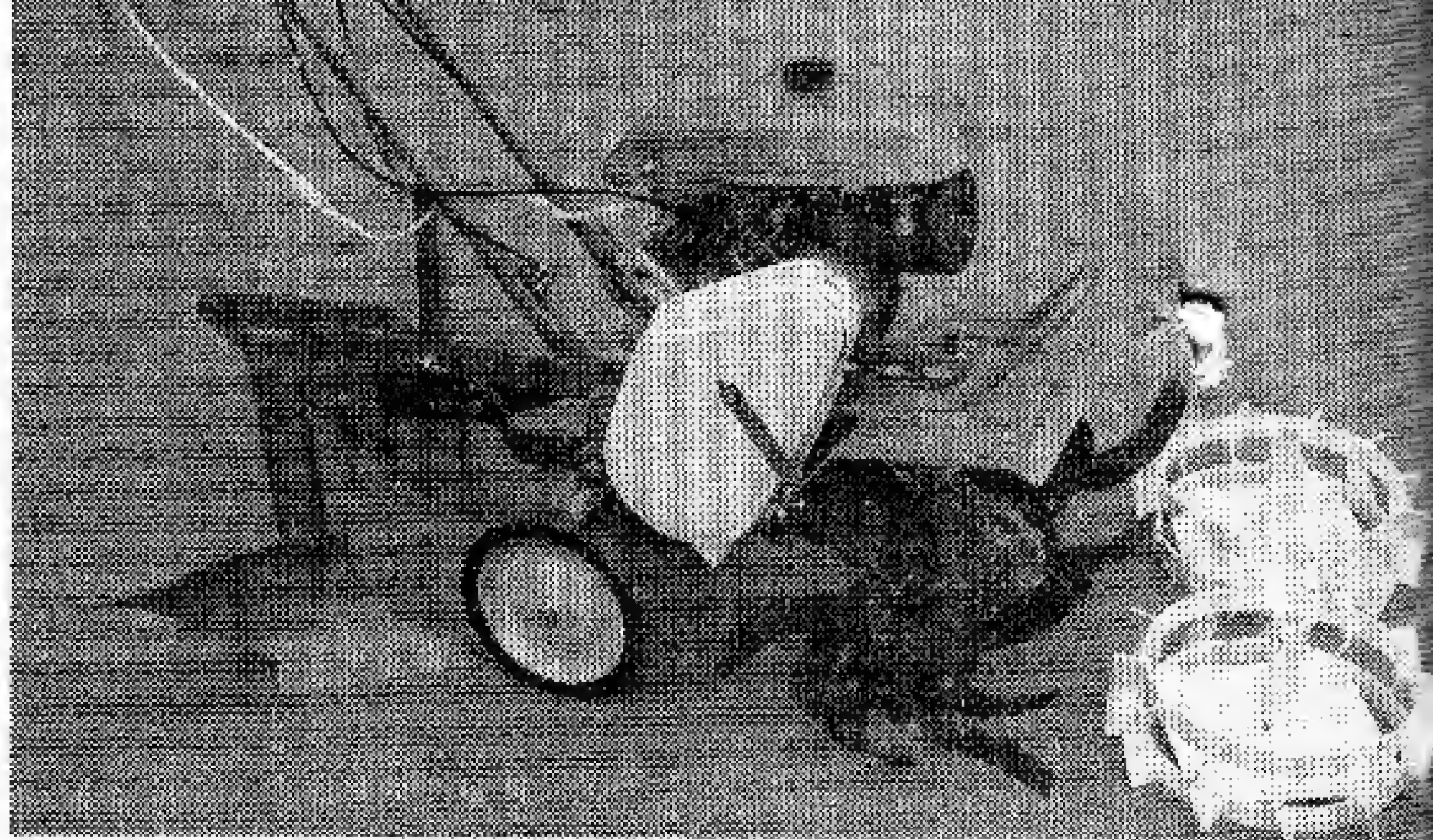

"Кріт-2" (Росія) — найдешевший бензиновий мотоблок, який понад 25 років користується стабільною популярністю в Росії, а в останні роки активно почав "освоювати" українські чорноземи. Ціна — 2300—2400 грн.

мотоблок будь-якими металевими виливанцями (чушками), які можна прикріпити на колесах і спереду мотоблока. А тепер спробуйте. Глибоко не зорете (у мотоблока кліренс невисокий), але перевернути верхній шар ґрунту товщиною 10—12 см все ж таки вдасться.

Ну, а якщо не вдасться, то зверніть увагу на мотоблоки масою 60—70 кг з посиленим редуктором, привідним ременем підвищеної міцності та двигуном потужністю 5—5,5 к.с., але з великим моторесурсом (Solo-504, Viking-VH600). У таких мотоблоків дві передачі вперед, одна з яких — силова, що забезпечує знижені оберти робочого вала для роботи з плугом, підгортальником, картоплекопалкою. Працювати з такими мотоблоками комфортно, тому й обробити ними можна у 10 разів більше землі. Це — напівпрофесійні мотоблоки, що пропонують городнику компромісне рішення: мотоблок за ціною, що нижче від професійного, і з набагато більшими можливостями, ніж в аматорського.

Ми розповіли вам про мотоблоки вартістю 3000—7900 грн. А якщо у вас таких грошей немає? Тоді рекомендуємо звернути увагу на російську техніку. Найдешевший мотоблок — "Надежда". Завдяки електричному двигуну потужністю 1100 Вт, ланцюговому редуктору, масі 50 кг, 50 м кабелю, захисту оператора, великій фрезі й активному підгортальнику пропелерного типу цей мотоблок найпопулярніший в Росії. Надійність "Надежды" висока. З бензином, маслом, карбюратором, свічами, запалюванням та іншими "принадностями" двигунів ви взагалі не матимете справи.

Найдешевший бензиновий мотоблок — "Кріт". Протягом 25 років цей непоказний на вигляд 50-кілограмовий "москвич" користується стабільним попитом і в Україні. Невеликий двотактний двигун потужністю 2,6 к.с. на подив легко справляється з фрезою. "Кріт" може працювати з плугом і навіть тягти причіп! Остання його модифікація "Кріт-2" має задню передачу.

Серед важких мотоблоків відомі "Нева-2К" (100 кг) і сучасніший "Салют" (80 кг). Обидва мотоблоки випускають як з російськими, так і з американськими двигунами "Briggs&Stratton", вони мають 4 передачі передні і 2 задні. У "Салюта", на відміну від "Невы", 2 привідних ремені замість одного й зубчаста передача у редукторі замість ланцюгової. Ці мотоблоки можуть

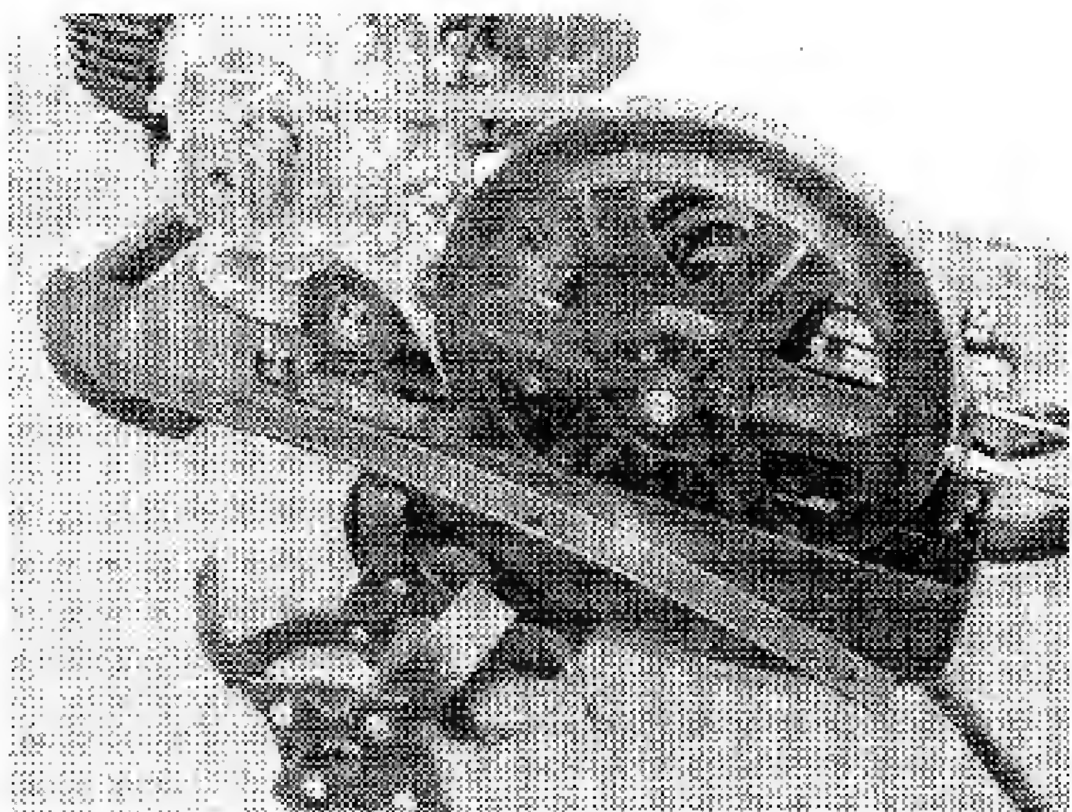

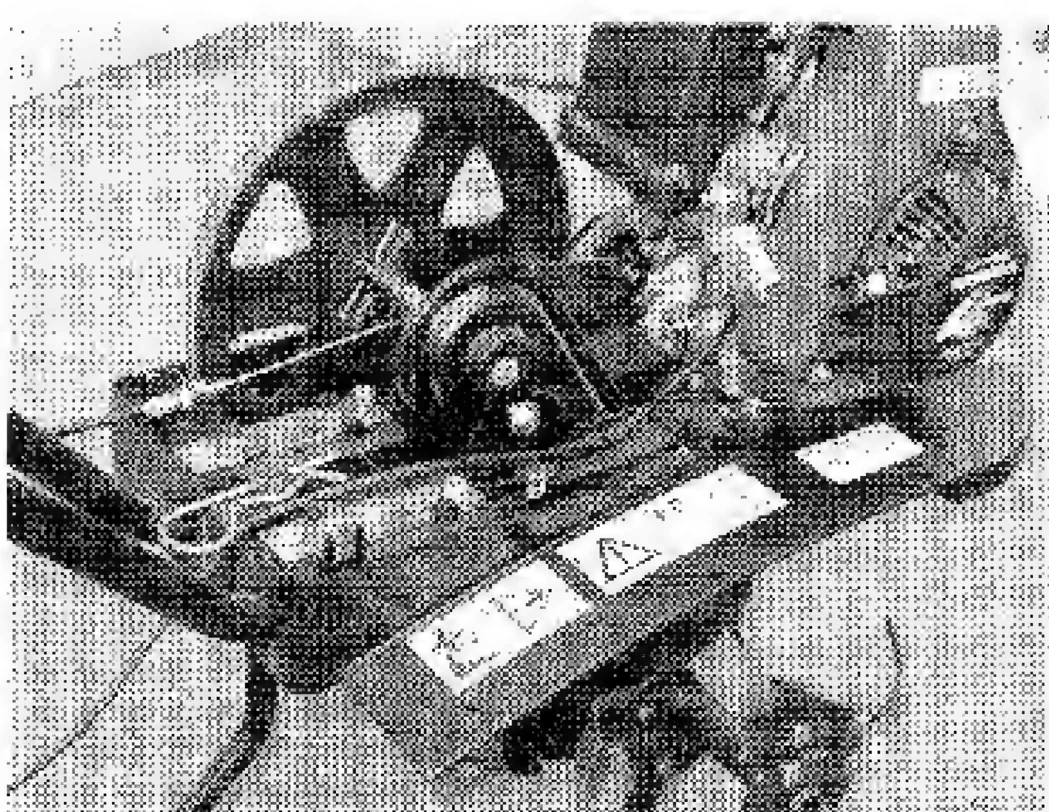

У мотоблока легкої серії (20—30 кг, 2,5—3,5 к.с., 1 передача) конструкція досить проста: двигун, обертання від якого за допомогою ременя і ведучого (меншого) шківа передається веденому (більшому) шківу, редуктор, котрий за допомогою ланцюга передає зусилля від веденого шківа на вал фрези, і фреза — основний робочий орган. От і все. Ціна — 2500—3800 грн.

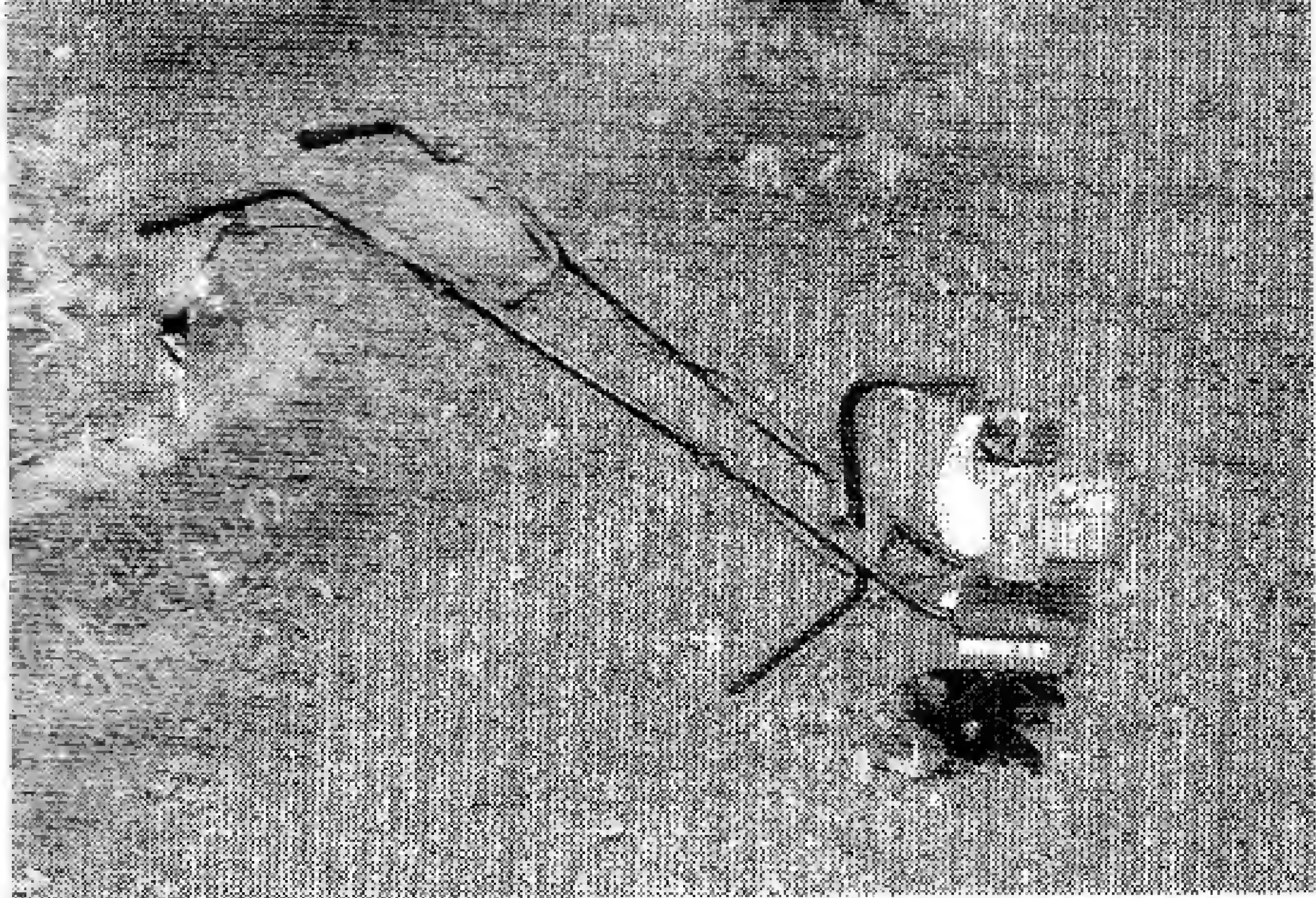

"Надлегкий" мотоблок (9–12 кг, двигун 1–1,5 к.с., 1 передача) — свого роду "ноутбук" для дачника. В автомобілі, електричці або автобусі він не займе багато місця, зате на городі виконає роботи в кілька разів більше й швидше за сапу. Ціна його — 3000–3600 грн.

Завдяки гачкоподібній формі зубів, фреза "надлегкого" мотоблока ефективно вичісує з ґрунту бур'яни, які ще не встигли вкоренитися, і викидає їх на поверхню.

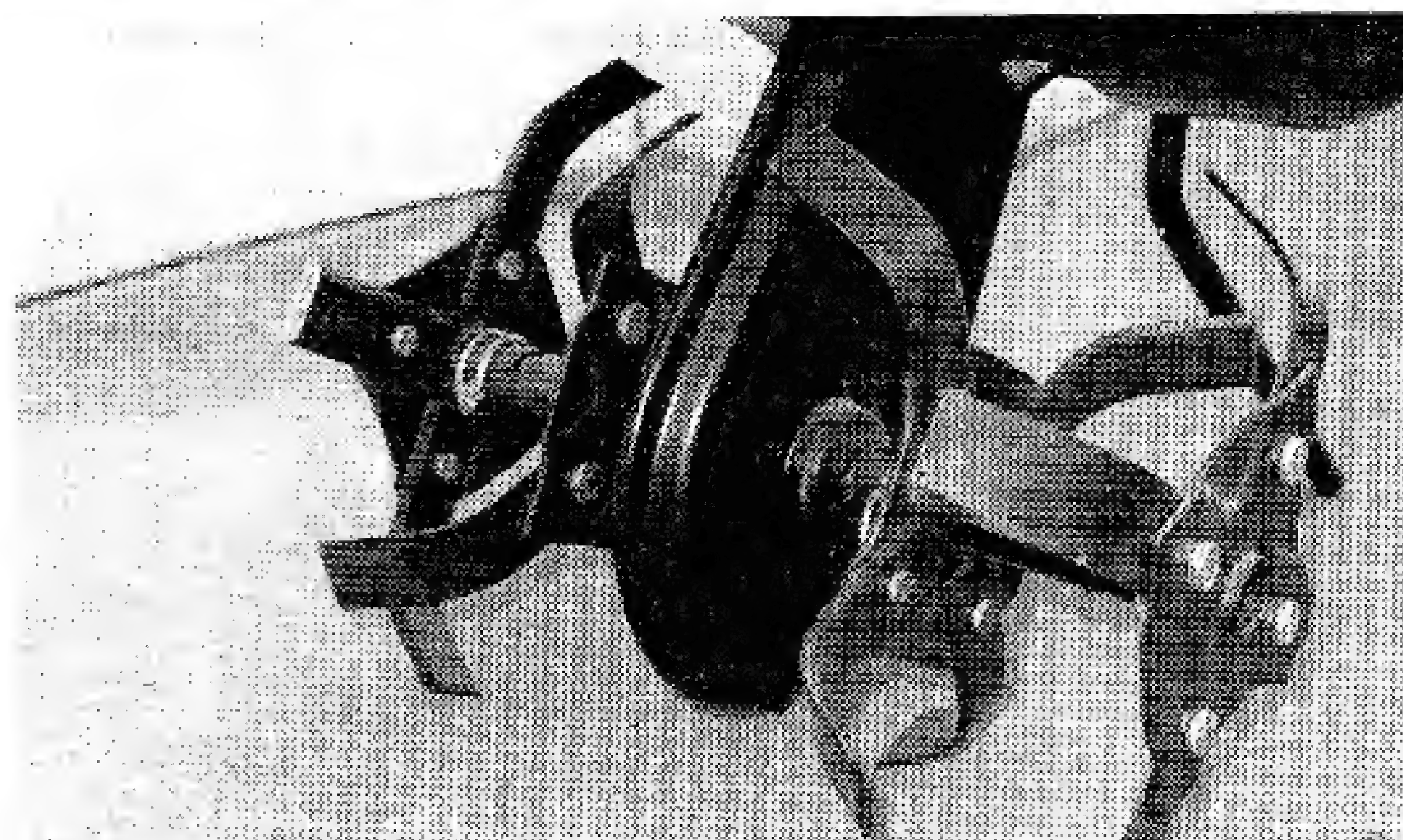

Сучасна конструкція редуктора легкого мотоблока: дві половинки редуктора з'єднані знімною скобою (або болтами), що дає можливість швидко замінювати зношені частини (підшипники, ланцюг).

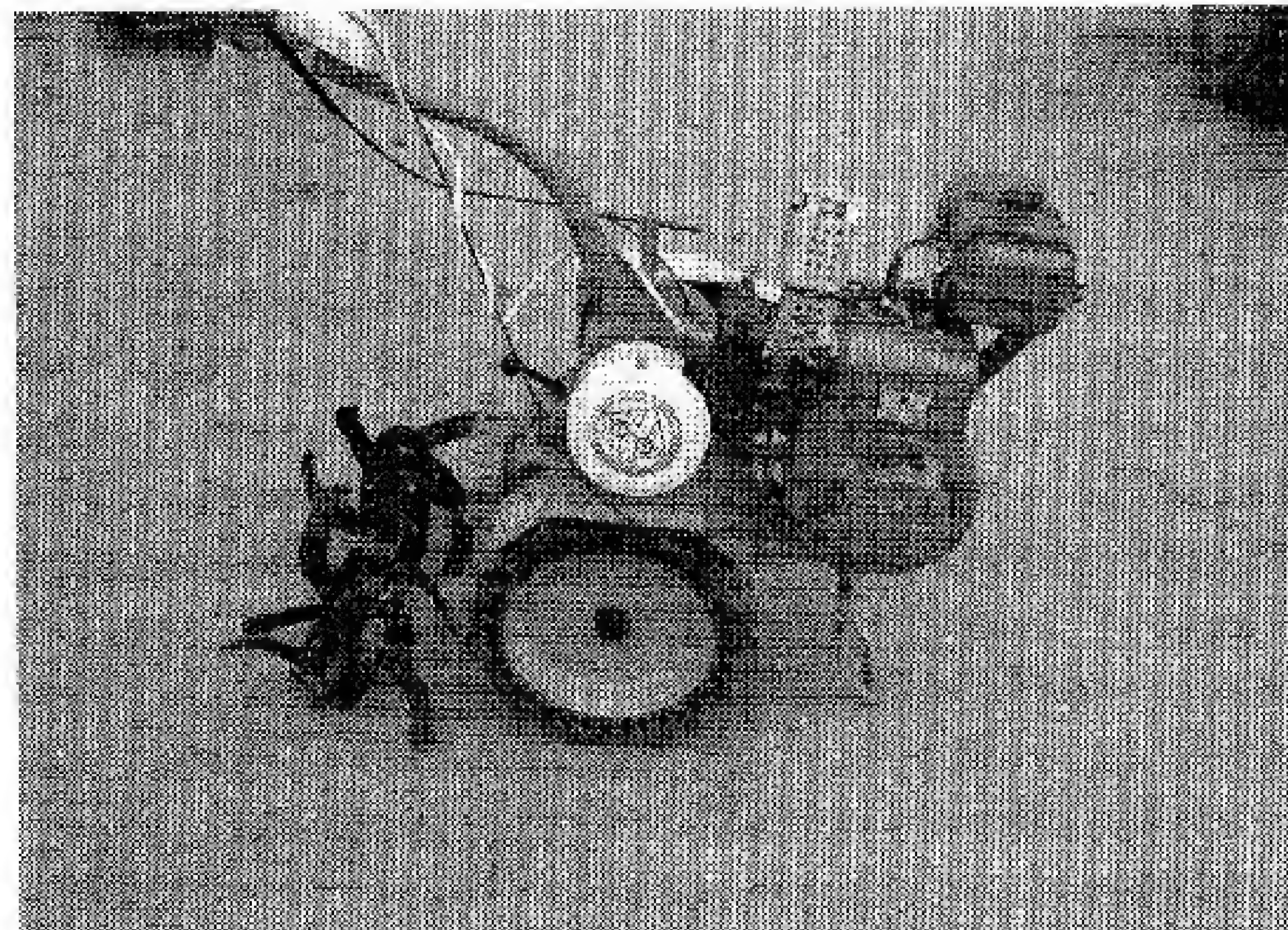

Московський "Салют" (80 кг, 6,0 к.с., 4+2 передачі) може виконувати оранку, культивацію, міжрядні розпушування, садіння й викопування картоплі, перевозити вантажі. Через його шківи відбору потужності можна надавати руху генератору, насосу, деревообробній приставці, мітлі, снігоочиснику, сінокосарці. Ціна — 4100–4300 грн.

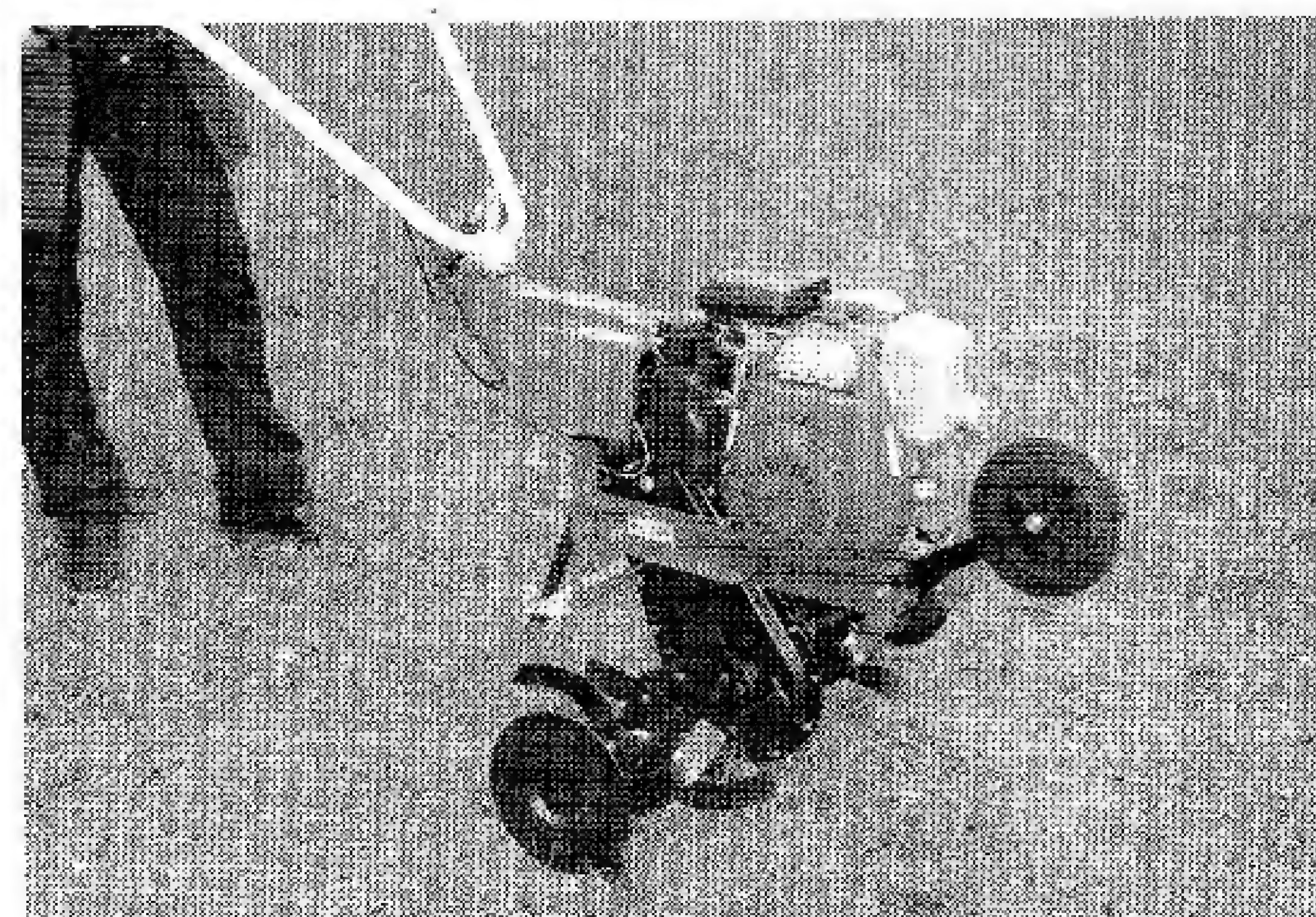

Типовий представник мотоблоків середнього класу (40–60 кг, 3,5–5 к.с., 1 передача вперед). Деякі моделі мають ще й задню передачу, що зручно для маневрування на густо засаджених ділянках. Ціна — 3700–5000 грн.

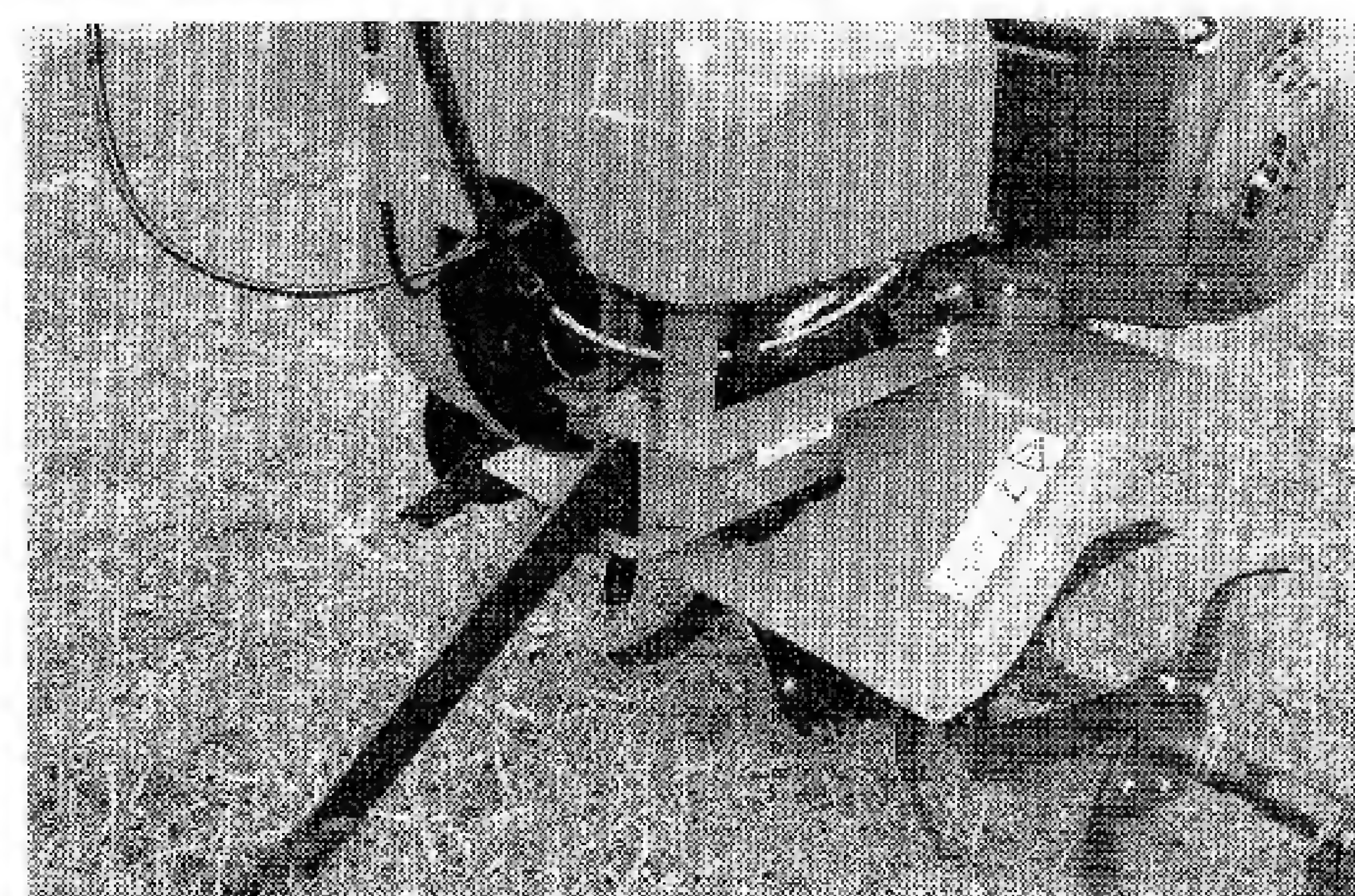

Наявність рами у мотоблока розширює його можливості: до неї кріплять плуг, підгортальник, борону, культиватор тощо.

працювати з плугом, культиватором, тягти візок з вантажем до 500 кг. Якщо їх оснащено російськими двигунами, "Нева" коштує 3100–3400 грн., а "Салют" — 4100–4300 грн., з імпортними двигунами ціна на 20–30% вища.

Купувати російську техніку, вважаємо, можна тим, хто з нею на "ти". А враховуючи, що "кулібіних" у нас вистачає, мало кого злякає необхідність періодично замінювати ремінь або ланцюг, регулювати карбюратор, зазор у свічі, тим більше, що двигун мотоблока на порядок простіший від автомобільного. Мабуть, саме тому російські мотоблоки такі популярні й в Україні.

Трохи згодом ми розповімо про багатофункціональні мотоблоки, здатні щодня працювати з ранку до вечора. До них ставлять набагато більше вимог, а відтак і їхня конструкція істотно відрізняється від аматорських мотоблоків.

Запитували — відповідаємо

Хватка

До редакції надійшли листи від рибоводів-початківців. Вони просять надрукувати схему виготовлення хватки для вилову риби. Ми виконуємо прохання наших читачів. Але наголошуємо — хватку для любительської риболовлі заборонено! Її можна використовувати тільки у присадибних господарствах для контрольного відлову риби. А як змайструвати хватку власноруч, розповість і покаже Г. Башук з м. Рівного.

Найпоширенішу конструкцію хватки подано на рис. *1*. Два каблуки *1*, кожний з яких виконано з двох пагонів із ліщини, трохи стесаними в основних, зв'язаних між собою у двох місцях синтетичними нитками або м'яким дротом *2* (наприклад, алюмінієвим, мідним або ніхромовим) перев'язані тонкою мотузкою навхрест, взаємно перпендикулярно. До кожного з них під кутом 45° прив'язана мотузкою *3* поверх попередньої тичка *4*. Останню до каблуків 1 прив'язують багатьма витками мотузки *3* щоб каблуки *1* не могли обертатися щодо неї. До каблуків *1* на їхніх кінцях начіплюють сітку *5* за допомогою петель 6 на нитці *7*, яку пропускають через крайні вічка по периметру сітки *5*. Щоб повністю уникнути можливого обертання хватки відносно тички *4*, деякі рибалки прив'язують каблуки *1* до тички 4 мотузкою *8*. Отже, тичка *4* стає рівновіддаленою від двох найближчих каблуків *1*. Зауважимо, що таким способом користуються зрідка.

Каблуки *1* виготовляють з ліщини, яку зрізують взимку, висушують без доступу сонячного проміння у відносно прохолодному місці. З цією метою можна використовувати і вербу. Кору з каблуків не знімають, оскільки вона необхідна для подальшого захисту дерева від сонячних променів. Біля основи кожен пагін повинен мати діаметр 16—18 мм, а на кінцях 9—11 мм. Довжина кожного пагона 2000—3000 мм залежно від розмірів сітки *5*. Наприклад, для сітки 2000х2000 мм довжина каблуків може досягати 5000 мм.

Тичку *4* виготовляють також з ліщини або іншого дерева тим же способом. Діаметр біля основи 40—45 мм, а на кінці 20—30 мм залежно від довжини, яка може бути 4000 мм і більше.

Сітку 5 квадратної форми виготовляють з бавовняних ниток номер 10 і товстіших. По периметру пропускають шовкову нитку *7*, яку фіксують до сітки 5 по кутках і роблять петлі *6* довжиною 50—70 мм для кріплення до каблуків 1. Найміцніші сітки із синтетичних ниток, але невідомо чому їх відчуває риба. Тому найкращими для сіток-хваток можна вважати синтетичні нитки, покриті бавовною. Вічка роблять 20х20 мм і більші (жоден рибалка, який поважає себе, мальків не ловить).

Висота зібраної хватки має 600—800 мм (приблизно до пояса). Каблуки *1* повинні прогинатися дугою, обов'язково рівномірно і плавно по всій довжині, щоб сітка *5* повністю провисала і утворювалася так звана "матня". Під час витягування хватки з води сітка *5* повинна мати форму випуклої вниз бані. І тоді рідко, яка риба зможе вистрибнути з хватки.

Коли рибу ловлять у стоячій воді, принаду кидають безпосередньо у хватку; якщо на течії, то до сітки в одному або кількох місцях прив'язують наповнені принадою "мікро-контейнери" з багатьма отворами. Принадою можуть бути комбікорм, грубо змелена пшениця. Пом'ята варена картопля, суміш змеленої пшениці або борошна з пом'ятою вареною картоплею та інші. Чим більше принади, тим кращий вилов. Можна виготовити таку принаду, яка і без контейнера на течії буде триматися купи і створювати чудове "поле запаху" для риби, але це окрема тема.

Хватку ставлять надзвичайно обережно й тихо, піднімають тихо, але різко і швидко. Тримають хватку у воді від 10 сек. до 30 хв. Кожен рибалка, зважаючи на власний досвід, сам визначає цей час.

Зауважимо, що конструкція має і вади. Якими б мотузками і способами не прив'язували каблуки до тички, через певний час мотузка розтягується (зокрема і від розмокання у воді), і хватка починає "гуляти" навколо своєї осі особливо у вітряну погоду. Не-

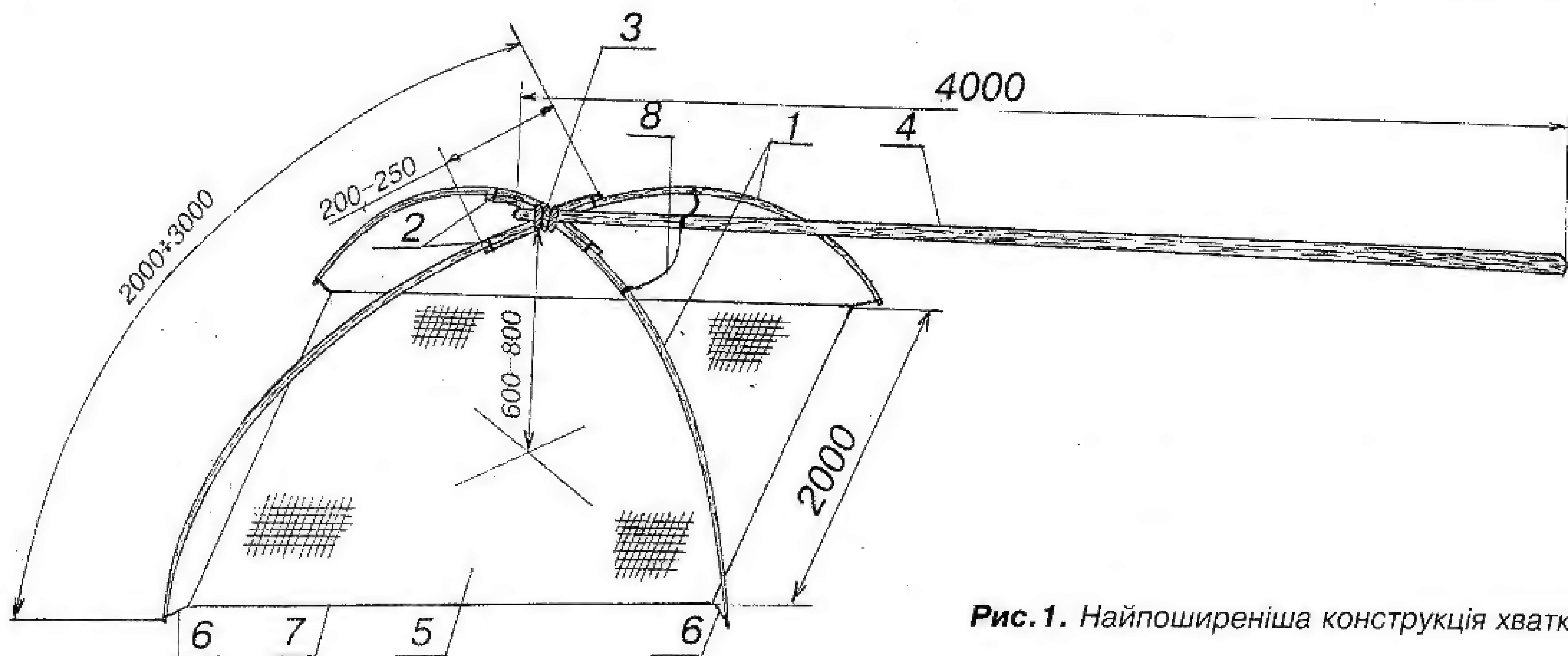

Рис. 1. *Найпоширеніша конструкція хватки*

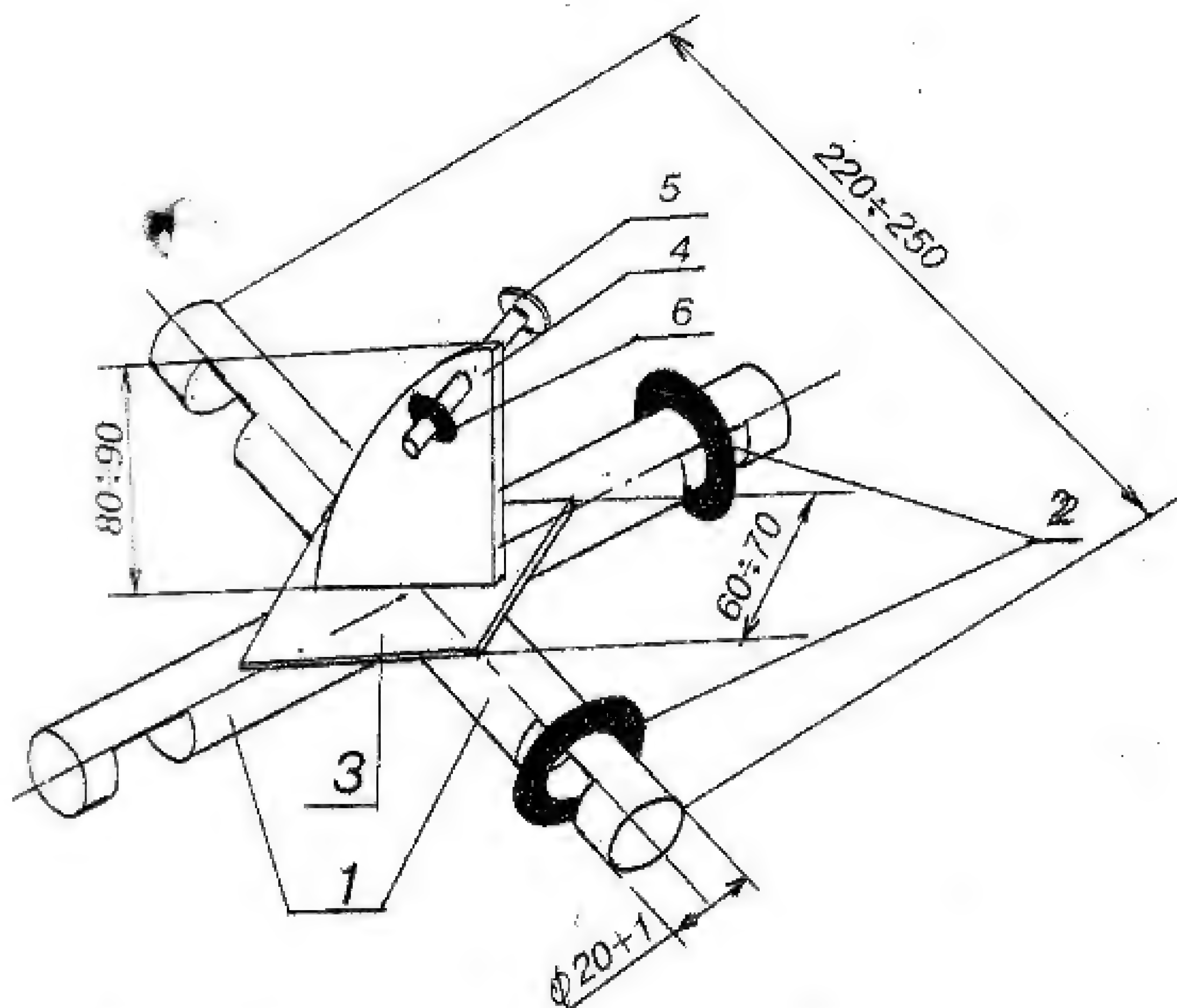

Рис.2. *Вузол кріплення тички і каблуків.*

обхідно перев'язувати тичку. Мотузка *8* (див. рис. 1) багато в чому незручна. Навіть складена хватка має великі розміри. Від тривалого використання під час лову риби, зазвичай, на течії, каблук ламається на відстані 300—500 мм від кінця. Саме це місце найчастіше контактує то з водою, то з повітрям і завжди з сонячним промінням.

Розглянемо інші різновиди вузлів хватки, які дають змогу усунути згадані вади, створити надійнішу, зручнішу під час перевезення й використання хватку.

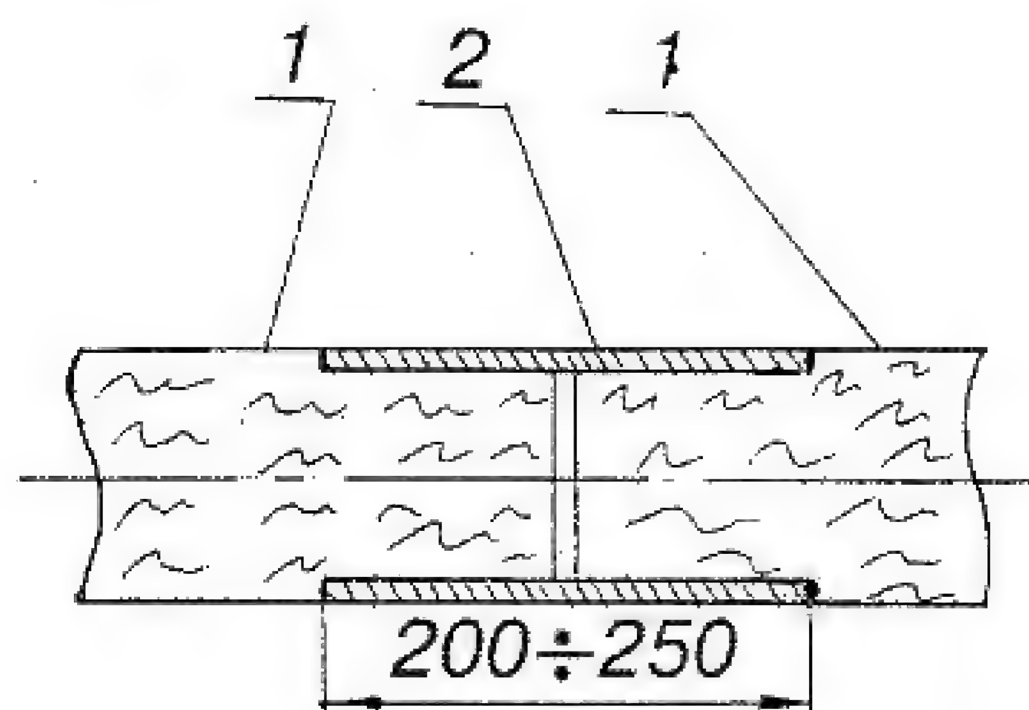

Рис.4. *З'днання деталей тички.*

Деякі рибалки для надання сітці естетичнішого вигляду плетуть її з різнокольорових ниток, але через певний час кольори вигорають на сонці і від постійного дотикання з мулом дна та брудною водою сітка все одно набуває сірого кольору. Після риболовлі сітку перуть у чистій воді з миючими засобами, які, на жаль, пришвидшують руйнування ниток. Сітку розвішують на сонці і просушують. Зберігати сітку необхідно у темному сухому місці.

Конструкції вузлів кріплення деталей хватки і самих деталей зумовлені їхнім функціональним призначенням і матеріалами, з яких вони виготовлені. В основу конструкції покладено такі критерії: простота, мінімум деталей і різновидів матеріалів, їхня доступність, простота технології виготовлення, мінімум затрат часу на складання та розкладання хватки.

Вузол кріплення каблуків і тички між собою показано на рис. *2*. Трубки *1* зварені хрестиком, мають на кінцях вирізи, на які надіті гумові кільця *2*. Симетрично до трубок і зверху у чотирьох місцях приварена

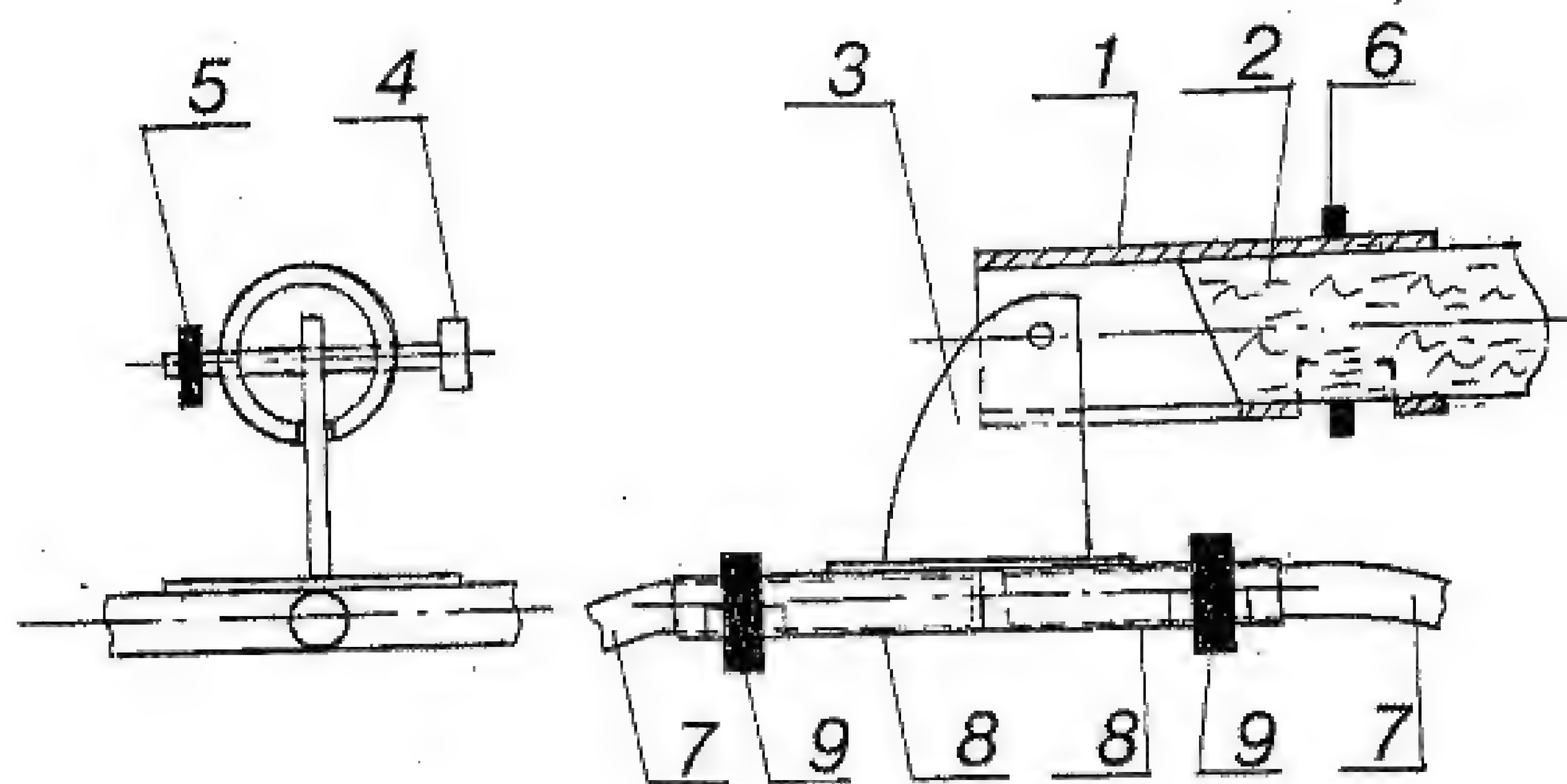

Рис.3. *Вузол кріплення тички і каблуків у розрізі.*

пластина *3* і до неї під кутом 45° до двох трубок *1* приварена петля *4*, в отвір якої встановлено палець *5*, на який надіте гумове кільце *6*. Наконечник *1* (рис. *3*) надівають на тичку *2* і до петлі *3* кріплять пальцем *4*. Палець *4* і наконечник *1* на тичці *2* фіксують гумовими кільцями *5* і *6*, а каблуки *7* у трубках *8* — гумовими кільцями *9*. Для з'єднання деталей між собою найкраще використовувати зварювальний апарат з аргоновим піддувом. Вузол кріплення тички і каблуків у розрізі показано на рис. *3*.

Завдяки цьому вузлу можна зменшити довжину каблуків хватки вдвічі й уникнути обертання хватки навколо своєї осі. Тепер каблуки будуть складатися з чотирьох окремих пагонів. Тичку можна розчленити на частини *1* (рис. *4*), рівні довжині каблуків, і з'єднати металевими трубками *2*. У даному випадку необхідно дуже точно підганяти деталі і вдало вибрати розміри. Усі металеві деталі необхідно виготовляти з нержавіючої сталі або алюмінію. Трубки мають бути максимально тонкостінними. Кінець трубки, з якої виготовляють наконечних *1* (рис. *3*), можна спочатку сплюснути (але не обов'язково), а потім вирізати в ній повздовжній паз і просвердлити отвір. Можна використати також пластикові товстостінні сантехнічні труби діаметром 40 мм. Дехто виготовляє каблуки із дуже сталистого дроту діаметром 6 мм, а тички — з титанової труби. Можна спробувати виготовити тичку з телескопічного вудлища або комбіновану конструкцію з дерев'яною тичкою. Слід зауважити, що від ваги хватки "телескоп" може самовільно скластися. Можливо, хтось зробить каблуки з бамбуку? Цікаво, що з цього вийде?

Необхідно визнати, що і нині за своїми якостями — пружністю і легкістю — ліщина може конкурувати і з бамбуком, і з "телескопом". Щоб виготовити каблуки, тичку або вудлище, легші і кращі за будь-який "телескоп" або бамбук, тичку або пагони з ліщини необхідно обробляти у такій послідовності. Знайти взимку у лісі рівні, як струни, необхідних розмірів заготовки. Висушити, як описано вище. Щоб дерево не гнило, не пересохло, не розкладалося на сонці і не стало жертвою паразитів, його потрібно просочити водостійкими речовинами, фарбами або полімерами. Із заготовки акуратно зняти кору й відшліфувати наждачним папе-

ром. Після цього заготовку необхідно змащувати оліфою доти, доки вона буде висихати. Коли оліфа перестане висихати, її треба добре витерти ганчіркою і заготовку досушити. Після цього заготовку слід покрити кілька разів тонкими шарами фарби, розведеної оліфою. Нагадаємо, що нітрофарба та нітророзчинники менш ефективні. А, можливо, хтось запропонує дієвіші матеріали й полімери, але і на оліфі вудлище чи каблук з ліщини переживе і бамбук, і "телескопи".

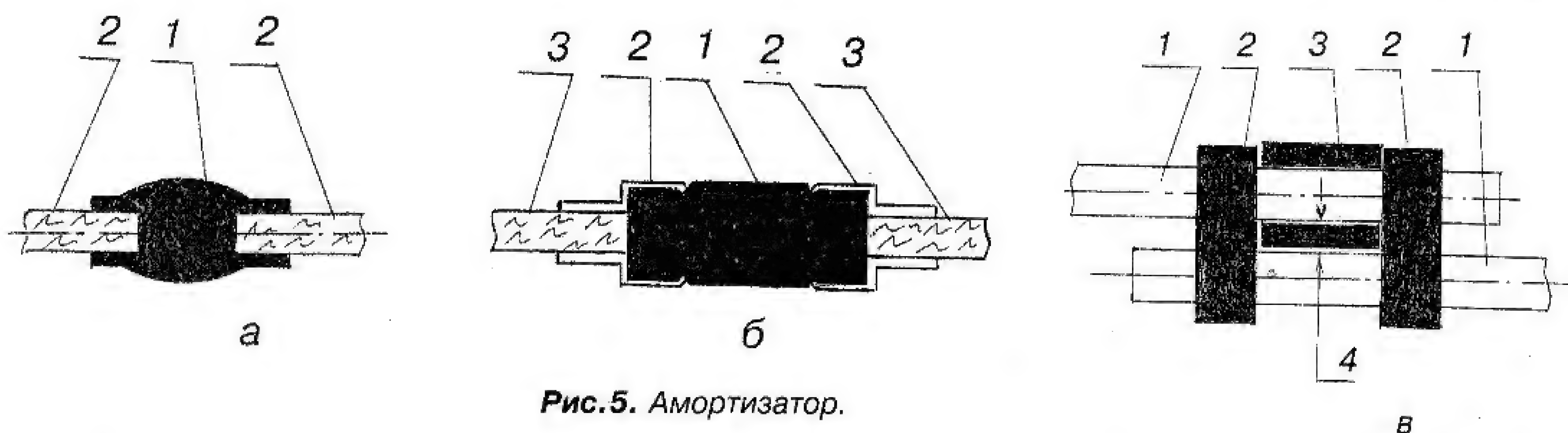

Рис.5. *Амортизатор.*

Наступний етап зменшення габаритних розмірів хватки у складеному вигляді — ділення каблуків навпіл або виготовлення їх з двох окремих прутів. У цьому випадку і тичку можна розчленити на частини, рівні за довжиною половинкам каблуків. Нижню частину каблука можна буде виготовити товстішою, що дозволить посилити критичне слабке місце. З'єднувати між собою половинки каблуків трубкою не бажано, оскільки плавність згину буде порушена і саме на трубці в подальшому буде найслабше місце. З'єднувальна деталь повинна мати властивість амортизатора.

Найпростіша деталь для з'єднання каблуків показана на рис. *5, а*. У гумовий амортизатор *1* вставлені половинки каблуків *2*. Такий амортизатор у незаводських умовах виготовити практично неможливо. Вадою амортизатора є нерегульованість ступеня амортизації, а також те, що його розміри слід підбирати експериментальним шляхом. Можливо, хтось запропонує спосіб виготовлення амортизатора з гуми на токарному верстаті?

Інша конструкція (рис. *5, б*) передбачає використання амортизатора *1* циліндричної форми, на який надіто й затиснуто металеві перехідники *2*, в які вставлені каблуки *3*. Ця конструкція складніша, але єдине, що треба зробити — це підібрати діаметр та довжину деталі 1. Якщо, наприклад, знайдеться гума певного діаметра, то ступінь амортизації буде залежати лише від її довжини. Таку гумову деталь можна виготовити із товстої листової гуми.

Найпрактичніше використовувати амортизатор, у якому регулюється ступінь амортизації (див. рис. *5, в*). Каблуки 1 вставляють у дві гумові пластинки *2*, в яких зроблено по два отвори. Під час згинання половини каблуків 1 прокрутяться у пластинах *2* один по відношенню до другого і доторкатимуться один до одного. У результаті каблук стане трохи "кривим". Щоб цього не сталося, на один з каблуків слід надіти трубку 3 (бажано також гумову), товщина стінки якої має дорівнювати або ж бути трішки меншою від щілини між каблуками *1*. Трубка *3* (рис. *5, в*) показана у розрізі. Каблуки *1* доторкуватимуться один до одного у з'єднанні *4*. Пластина *2* показана окремо на рис. 6. Чим менша відстань між пластинами *2* (див. рис. *5, в*), тим більший ступінь прогинання каблука *1*. Цю величину досить визначити один раз і, враховуючи це, виготовити трубку *4* (шланг) необхідної довжини. В усіх місцях з'єднань половини каблуків *1* повинні мати однакові діаметри. Технологія обробки гуми така. Беруть пластину гуми товщиною 15—20 мм і спочатку в ній свердлять отвори електродрилем. Отвір в гумі завжди буде на 2—3 мм менший, ніж діаметр свердла. Отвір можна трохи збільшити, якщо вже просвердлений отвір обробляти свердлом тривалий час. Отвори в гумі повинні бути менші за діаметр каблука на 1—1,5 мм. Каблук в отвір слід вставляти сухим і з зусиллям. Ріжуть гуму загостреним ножем — "косячком", виготовленим з рапідового полотна. Під час свердління та різання гуми інструменти необхідно періодично змочувати у воді, як у змазці, після чого гума дуже легко піддаватиметься обробці.

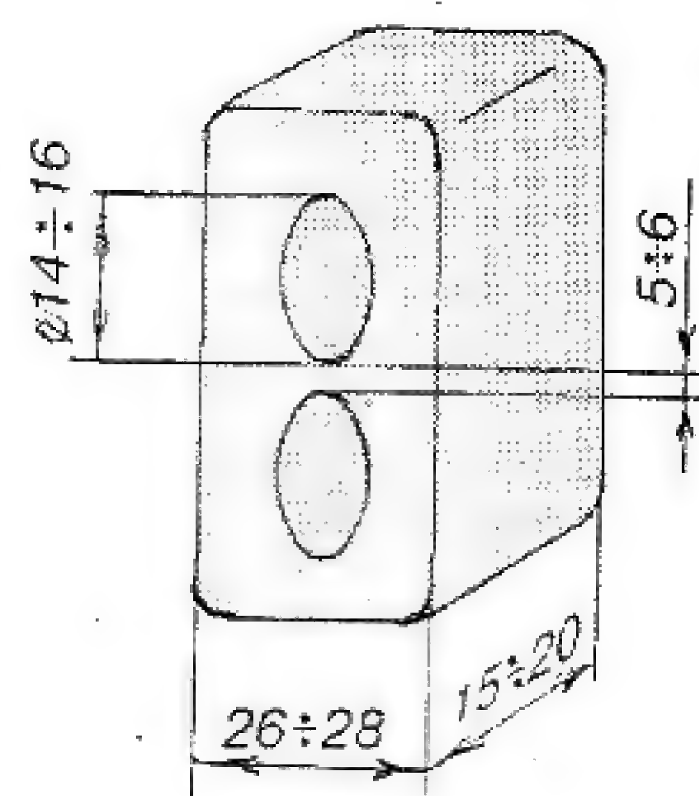

Рис.6. Деталь амортизатора.

Для того, щоб не плутати між собою нижню і верхню половинки каблуків, які обов'язково матимуть різні діаметри на кінцях, їх слід пофарбувати у різні яскраві кольори.

Отже, у складеному вигляді деталі хватки не будуть довші за 1300 мм. Їх можна буде скласти у чохол разом з рештою деталей. Таку хватку можна перевозити у будь-якому транспорті. Зрозуміло, що запропоновані вузли — не останнє слово техніки. Можливо хтось сконструює іншу хватку або опише відому конструкцію, яка дозволить розкладати і складати хватку, як парасольку або щось принципово інше і якісно краще.

Г.Г. Башук

Зрошувальна система з пластикових пляшок

Запропонована система призначена для підведення води безпосередньо до коріння рослин. Вона є стаціонарною, тобто її монтують на грядках на початку сезону зрошення, і демонтують наприкінці. Перевага цієї системи — її дешевизна. Так, на трубопровід довжиною 40 м у мене пішло, крім пляшок, 250 мл силікатного клею та кілька метрів гумового шланга. Коштувало це близько 15 грн.

Порядок збирання показаний на рисунках. Спочатку з пляшок зробіть секції. Для цього візьміть дві однакові пляшки. Від однієї відріжте дно, а в дні другої зробіть отвори для води (рис.*1*).

Рис.1

Потім склеювані поверхні змастіть полімерним клеєм і з'єднайте пляшки між собою (рис.2). Після затвердіння клею перевірте герметичність. Негерметичні стики додатково обмотайте кількома шарами скоча.

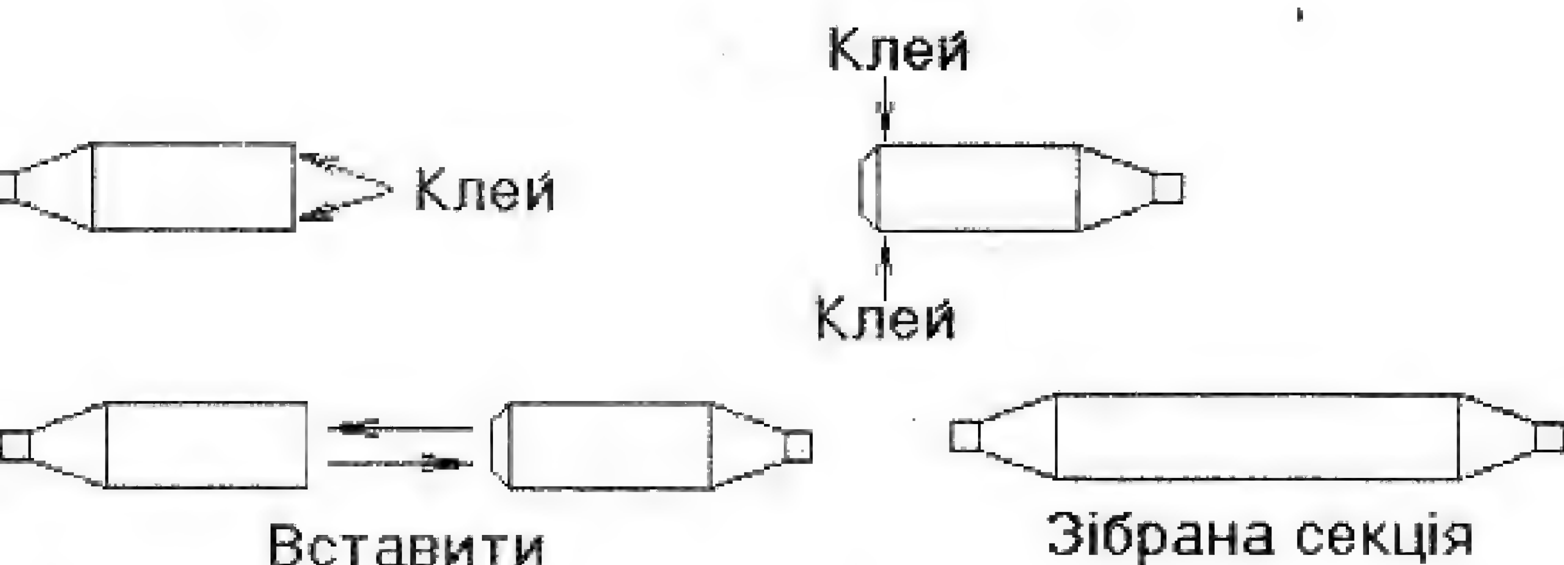

Рис.2

Вже готові секції з'єднайте в трубопроводи відрізками гумового шланга завдовжки 4—5 см. Шланг має щільно входити в горловину, щоб запобігти небажаним втратам води. Трубопроводи краще монтувати вздовж рядків овочів, безпосередньо біля рослин. Один кінець трубопроводу заглушіть ковпачком від пляшки, а в другий направляйте воду. Навпроти кожної рослини в пляшках шилом зробіть отвори діаметром близько 1 мм, через які вода і надходить до коріння. Отвори швидко замулюються і перестають пропускати воду, тому в кожен отвір вставте відрізок тонкого проводу, за допомогою якого отвори чистять (рис. *3*).

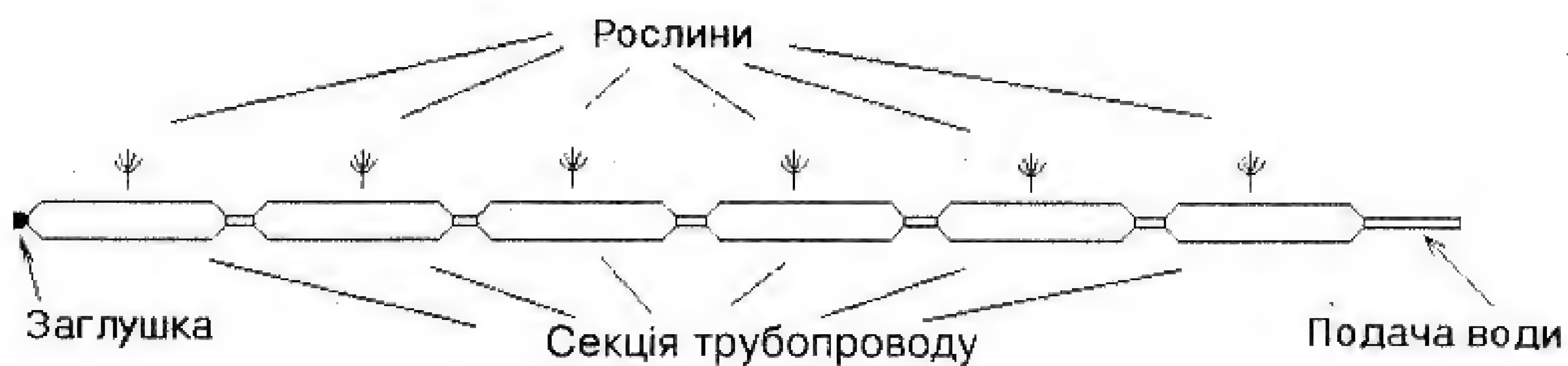

Рис.3

Подавати воду одночасно в кілька зрошувальних трубопроводів можна за допомогою розподільчого трубопроводу. Щоб його зробити, в стінки кількох секцій треба вмонтувати горловини від пляшок. Зробити це можна так: від пляшки відріжте дно і в її стінці акуратно проріжте отвір такого діаметра, щоб у нього зайшла горловина пляшки. Від іншої пляшки відріжте горловину з комірцем, комірець змастіть клеєм і вставте в отвір (рис.*4*). Від ковпачка з пляшки відріжте дно, і отримане кільце з різьбою (муфту) накрутіть на горловину. Після цього вклейте другу частину секції. Якщо акуратно зробити не вдалося і навколо горловини просочується вода, можна підмотати скочем.

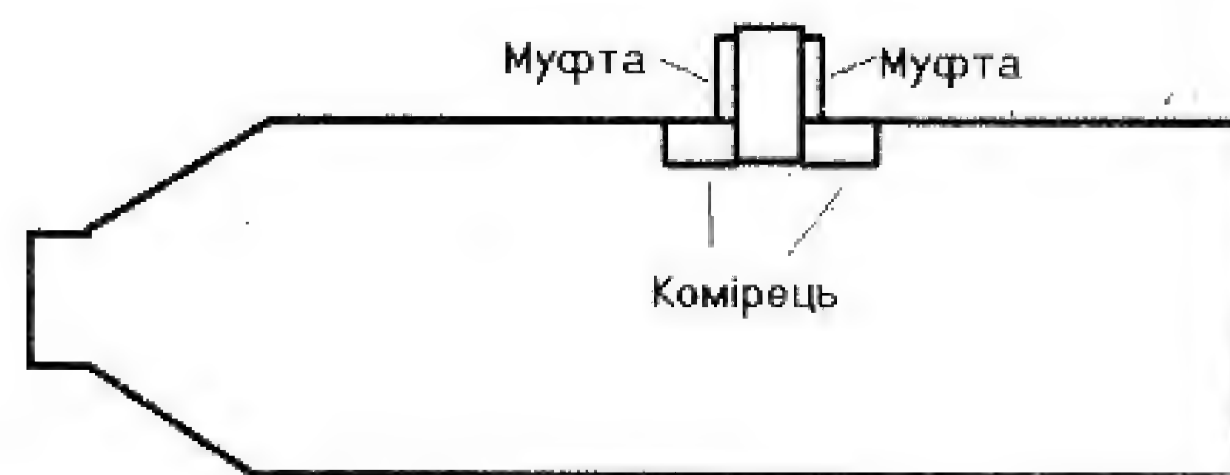

Рис.4

Загальна схема зрошувальної системи з застосуванням розподільчого трубопроводу показано на рис.*5*.

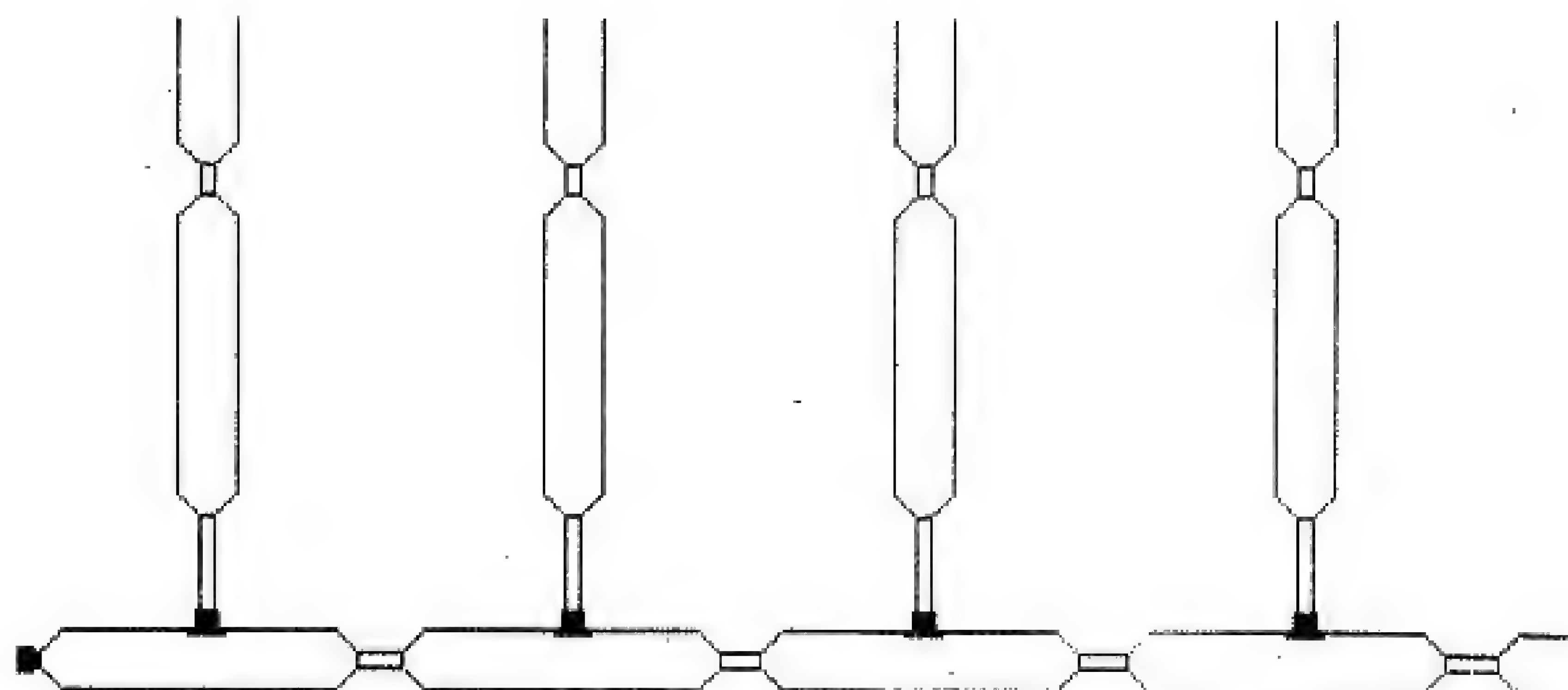

Рис.5

Оскільки механічна міцність цієї зрошувальної системи невелика, не слід подавати в неї воду під великим тиском. Я використовую для поливу металеву діжку, яка стоїть на землі безпосередньо біля грядки.

Л. Н. Кудацький

Біодинамічний календар

Позначення до календаря

○ Повний Місяць
● Новий Місяць
☽ Перша чверть Місяця
☾ Третя чверть Місяця

Перетинання екліптики під час піднімання Місяця — негативний вплив

Перетинання екліптики під час опускання Місяця — негативний вплив

ПГ — Перигей — зближення із Землею — несприятливий перід

АГ — Апогей — віддалення від Землі — нейтральний період

Найвища точка піднімання Місяця, сприятливий період для висаджування рослин

Найнижча точка опускання Місяця, несприятливий час для висаджування рослин

Знаки Зодіака

Овен
Тілець
Близнюки
Рак
Лев
Діва
Терези
Скорпіон
Стрілець
Козеріг
Водолій
Риби

Квітень

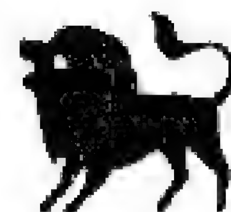

Лев — 1–2.04

Квітень — сприятлива пора для садіння дерев і кущів. Особливо не слід запізнюватися із садінням кущів смородини, порічок, агрусу, малини, суниць, адже ці рослини розпочинають вегетацію в ранні строки. Не варто допускати садіння кущів із розвинутими бруньками, тим більше з листям, бо це негативно позначається на їхньому приживлюванні та подальшому рості.

Плодові дерева теж найкраще садити до пробудження бруньок.

Діва — 3–4.04

Здавна в Україні майже в кожному дворі вирощували різні квіти. Серед них чи не найбільш популярним був любисток як декоративна, пряна і лікарська рослина.

Догляд за любистком не займає багато часу. Але регулярний полив та дренаж необхідні. Краще росте в затінених місцях. Розмножувати його можна поділом куща або кореневими живцями, а найпростіше — насінням.

Відстань між дорослими рослинами має бути 60—70 см.

Висаджують бузок та інші дерева й кущі, призначення яких — милувати очі квітами.

Терези — 5–6.04

○ Повний Місяць — 5.04

Повний Місяць і 2 дні потому — ідеальний період для удобрення саду й городу. У молодому саду та ягіднику під час перекопування пристовбурних кругів дерев та міжрядь кущів необхідно внести 3—4 кг перегною, 20—30 г суперфосфату та 10—15 г хлористого калію або півлітрову банку деревного попелу. У плодоносному саду норми добрив збільшують на 25—30%.

Скорпіон — 7–8.04

Перетинання екліптики під час опускання Місяця — 7.04

ПГ — Перигей — 8.04

Ці дні квітня астрологи вважають несприятливи-

ми для висівання й висаджування рослин.

Однак у цей період можна замульчувати перегноєм, торфом чи компостом (шаром 6—8 см) міжряддя малини та в кущах поміж стеблами. Мульча зберігатиме вологу в грунті, буде джерелом поживних речовин, а також перешкоджатиме виходу з грунту жуків малинового довгоносика.

Стрілець — 9—10.04

Висівають насіння помідорів, перцю, баклажанів. Обприскують дерева.

Завершують обрізування дерев і кущів. Якщо дерево має дупло, то відмерлу деревину видаляють: зачищають до живої. Потім дупло обробляють 5%—ним розчином мідного купоросу, а далі заповнюють цементним розчином (у співвідношенні цементу і піску 1:3) і затирають зверху цементом.

Козеріг 11—12.04
☾ Остання чверть Місяця — 12.04

З початком сокоруху (або невдовзі перед тим) перещеплюють дерева. Для вишні, черешні та інших кісточкових сприятливі ранні перещеплення, тоді як для зерняткових це можна зробити дещо пізніше.

Водолій — 13—14.04

Коли Місяць перебуває у знаку Водолія, астрологи не рекомендують висівати насіння і висаджувати деревця. Однак можна удобрювати сад і город.

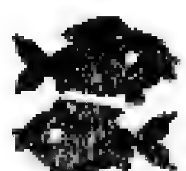

Риби 15—17.04

Заготовляють живці і проводять щеплення. Висівають салати, цибулю на перо, всі інші культури, з яких людина буде споживати листя.

Овен — 18—19.04
● Новий Місяць — 19.04

У перший день перебування Місяця у знаку Овна ще можна висаджувати деревця плодових дерев, щепити. Наступного дня, коли народжується молодий Місяць, полікуйте пошкоджені гризунами дерева.

Тілець — 20—22.04
☊ Перетинання екліптики під час піднімання Місяця — 20.04

У перший день входження Місяця у знак Тільця не рекомендується висівати насіння.

У наступні два дні можна висаджувати картоплю, перед цим її прогрівають на сонці.

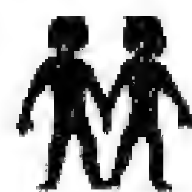

Близнюки — 23—24.04
АГ — Апогей — 24.04

Особливої уваги у квітні потребує суниця. До відростання молодих листків слід згребти відмерлі рештки, які є джерелом збудників хвороб. Підживлюють рослини органічними добривами (3—4 кг на 1 квадратний метр) або нітроамофоскою (30—40 г на 1 квадратний метр). Після цього розпушують міжряддя, загортаючи добрива в грунт.

Рак — 25—27.04
Вища точка піднімання Місяця — 25.04
☽ Перша чверть Місяця — 27.04

Під час входження Місяця у вищу точку, тобто 25 квітня, як і в наступні дні, астрологи рекомендують висівати рослини, з яких людина споживає листки, а також пересаджувати розсаду з парників у відкритий грунт рано вранці або увечері, але не в сонячний день.

Лев — 28 — 29.04

Пересаджують розсаду помідорів у відкритий грунт. Необхідно пам'ятати, що молоді рослинки, вирощені в парниках чи вдома на вікні, дуже тендітні. Потрапивши в суворі умови поля з пониженими температурами, нестачею вологи, сухими вітрами й активним сонцем, розсада може загинути. Ось чому за тиждень—півтора до висаджування її треба загартувати. З цією метою обмежують поливання, частіше провітрюють парник аж до повного знімання рам навіть на ніч.

Діва 30.04—1.05

Висаджують декоративні рослини, які цвістимуть влітку чи восени, а також інші квіти: фіалку триколірну (братки), гіацинти, настурцію, горошок, нагідки, чорнобривці, соняшник.

Угоду посвідчує нотаріальна контора

Звертаюся до вас з великим проханням, оскільки я передплачую ваш журнал.

Я пенсіонер, мешкаю у місті, вирішив переїхати жити до села, щоб вести сільське господарство.

У кінці 2001 року придбав у селі земельну ділянку, житловий будинок та господарські будівлі.

В 2002 році звернувся з угодою купівлі-продажу до сільської ради, щоб у письмовій формі оформити та зареєструвати все куплене, то мені офіційно повідомили, що зараз це зробити неможливо, оскільки їм заборонили здійснювати це в райдержадміністрації, а потрібно оформляти через нотаріальну контору.

Щоб нотаріально оформити, мені потрібно заплатити 500 грн., а для мене як пенсіонера це значні кошти.

У газеті за 2001 рік я прочитав консультацію юриста, що за ст. 227 ЦК України нотаріальне посвідчення угоди купівлі-продажу у сільській місцевості не обов'язкове, за бажанням того, хто продає і того, хто купує.

Поясніть мені, будь ласка, як краще це зробити та оформити на себе все, що я купив, та чи правильно мені відповіли в сільській раді. За землю я плачу регулярно.

З повагою ***М.Криворучко,***
м.Вінниця

Угода купівлі-продажу земельної ділянки, єдиного майнового комплексу, житлового будинку (квартир) або іншого нерухомого майна укладається у письмовій формі і підлягає нотаріальному посвідченню та державній реєстрації (ст.657 Цивільного кодексу України).

Основним органом, який здійснює нотаріальне посвідчення угод є нотаріальна контора.

В окремих випадках право виконувати нотаріальні дії може бути надано органам місцевої влади.

Виконання нотаріальних дій щодо посвідчення угод, предметом яких є нерухомість, здійснюється переважно державними нотаріальними органами.

Щодо сплати державного мита, то вона (сплата мита) здійснюється згідно з статтям, передбаченими Законом України "Про державне мито", встановленими за посвідчення відповідних угод.

Безкоштовно приватизується лише 0,15 га

Шановні добродії!

Будь ласка, дайте відповідь юриста на моє запитання. Живу я в селищі міського типу. Працював у системі експлуатації зрошувальних систем.

Чи маю я право приватизувати земельну ділянку площею 0,25 га як працівник КСП ЗАТ?

А.Тверденко,
Херсонська обл.

Громадяни України мають право мати у власності земельну ділянку за рахунок земель державної комунальної власності за ухвалою органів влади або місцевого самоврядування (ст.116 Земельного кодексу України).

Набування права власності на земельну ділянку здійснюється шляхом приватизації, тобто безоплатної передачі у власність громадян земельних ділянок, які перебувають у їхньому користуванні.

Слід мати на увазі, що приватизація (безоплатна передача у власність громадян) земельних ділянок може бути здійснена у межах норм, визначених Земельним кодексом України один раз з окремого виду користування.

Земельна ділянка для будівництв та обслуговування житлового будинку, господарських будівель і споруд (присадибна ділянка) у селах може бути приватизована в розмірі не більше 0,25 га, а селищах міського типу - не більше 0,15 гектара (ст.121 Земельного кодексу України).

Для одержання земельної ділянки у власність громадяни, зацікавлені у приватизації земельної ділянки, подають заяву до відповідної місцевої ради за місцем розташування земельної ділянки. До заяви додаються документи, що підтверджують право користування наявною земельною ділянкою та її розмір і місце розташування.

Місцева рада у місячний термін має розглянути подану заяву і прийняти відповідну ухвалу. У разі відмови у передачі земельної ділянки у власність або залишення заяви без розгляду питання має бути розглянуте в судовому порядку.

У нашому випадку громадянин користується земельною ділянкою 0,25 гектара і проживає у селищі міського типу.

Згідно з ст.121 Земельного кодексу України він може приватизувати (оформити безплатно у власність) лише 0,15 гектара. Решту 0,10 гектара він має право викупити у власність або укласти угоду оренди на користування нею.

Угода укладається з органом місцевої влади.

Чи належить мені земельний пай?

Я працювала у колгоспі ім.Коцюбинського с.В.Острожок з квітня 1985 р. по 30 вересня 1995 рік, після чого переїхала із сім'єю до сусіднього села. Зараз домогосподарка, маю трьох дітей.

Чи маю я право на земельну частку (пай) у тому господарстві, де працювала?

Дуже прошу дати роз'яснення, оскільки місцеві юристи, кожен з яких має свою думку, дають різні відповіді на моє запитання.

Т.Шкоропад, *Вінниччина*

Право на земельну частку (пай) мають тільки члени сільськогосподарського підприємства, землі якого розпайовуються, тобто діляться на частки.

Крім членів, котрі працюють у підприємстві, право на земельний пай мають також пенсіонери, які, вийшовши на пенсію, членства в господарстві не втратили.

Земельні частки (пай) надаються також членам сільськогосподарського підприємства, які на час паювання тимчасово відсутні у зв'язку з навчанням з відривом від виробництва (стаціонарне навчання), служать у збройних силах України, перебувають на виборних посадах у громадських організаціях, державних органах, перебувають у відпустці у зв'язку з народженням дитини тощо.

Для паювання вартість і розміри земельних часток (паїв) усіх членів підприємства, кооперативу, товариства є різними, не залежно від того, на яких посадах вони працюють (працювали).

Розміри земельної частки (паю) визначаються комісіями, утвореними у сільськогосподарських підприємствах з-поміж працівників цього підприємства.

Ухвали вказаних комісій разом із списком осіб, що є членами господарства, затверджує по кожному підприємству окремо районна державна адміністрація.

Їм видають сертифікати на право на земельну частку (пай) єдиного зразка в Україні та реєструє районна державна адміністрація.

Отже, обов'язковою умовою для одержання сертифіката на земельну частку (пай) є членство в сільськогосподарському підприємстві.

Якщо Ви на час паювання землі перебували членом цього господарства, Вас повинні були внести до вказаного вище списку на одержання земельної частки (паю).

Місце проживання тут значення не має. Важливо, щоб ви на час складання списків (паювання) були членом даного підприємства.

Пропоную...

... саджанці сортів троянд на зріз. Великий вибір плодових культур: яблуня, персик, черешня та ін. На все є гуртові знижки.

Г.Д. Андрєєв,
вул. Леніна, 20, с. Сурсько-Литовське,
Дніпропетровський р-н, Дніпропетровська обл., 52064,
тел. 8 (0562) 11-22-46; 8 (056) 791-34-82

... виткі троянди (10 сортів) на весну 2004 року за оптовими цінами.

Г.Д. Андрєєв,
вул. Леніна, 20, с. Сурсько-Литовське, Дніпропетровський р-н,
Дніпропетровська обл., 52064,
тел. 8 (0562) 11-22-46, 8 (056) 791-34-82

... насіння овочів та квітів: аматорське, вітчизняне та зарубіжне. Від 10 коп. у міні-пакетах, 20-50 коп. - у кольорових. Знижки, гурт, вагові. Захист рослин. Конверт-каталог.

Анатолій Георгійович Авраменко,
вул. Маяковського, 12, м. Красногорівка,
Мар'їнський р-н, Донецька обл., 85630,
тел. (06278) 2-35-20

... насіння помідорів, огірків, перцю, баклажанів, гірчиці, амаранту, картоплі (40); саджанці смородини.

В.Б. Мосціпан,
пров. Чайковського, 8, м. Прилуки, Чернігівська обл., 17502

... 200 сортів сенполії. Багато нових.

Лариса Василівна Ярош,
вул. Чураївни, 3/2, кв. 178, м. Полтава,
тел. 8 (05325) 2-57-26

... клематиси, гліцинію, троянди виткі, гортензію, магнолію, рододендрони, актинідію, гумі, порічки та багато ін. Конверт-каталог.

М.Р. Бережнюк,
смт Гніздичів, Жидачівський р-н, Львівська обл., 81740
т. 8 (03239) 48101

... саджанці поштою. Виноград, актинідію, жимолость, малину, кизил, ожину та ін. Декоративні кущі: клематис, кампсис, вейгелу, гортензію та ін. Каталог - у вашому конверті.

Олександр Федорович Дейцев,
вул. Жовтнева, 137, с. Садки, Кременчуцький р-н,
Полтавська обл., 39625
Тел. (05366) 6-17-00

... великий асортимент садових цибулинних, кімнатних квітів, а також сенполій. Конверт-каталог.

Євгенія Павлівна Яшкова,
2-й Овражний пров, 39, м. Рені, Одеська обл., 68800
тел. (04840) 4-41-44

... цибулини лілій (Азіатські, ЛА-гібриди, Орієнтальні, Лонгифлорум) для відкритого ґрунту, а також охолоджені цибулини на вигонку. Конверт-каталог.

Л.В. Петрусенко,
вул. Шевченка, 77, смт Голоби, Волинська обл., 45070,
тел. (03352) 92-0-77

... еліту та репродукцію найновіших та найкращих українських сортів картоплі та зарубіжних (105): Беллароза, Агаве, Вінета, Каратоп, Голдіка, Скарб, Криниця, Слов'янка (опт. Слов'янки - 2 грн./кг, опт. еліти Слов'янки - 2,20 грн./кг), Повінь, Кураж, Багряна, Вiринея, Тетерів, Беттіна, Оксамит-99, Мінерва, Бернадет, Екзотика, Фантазія, Балтика, Конкорд, Герба та ін. Помідори (99), огірки (6), перець (20), гарбузові (10), сидерати та ін.

О.А. Іллющенко,
а/с 61, м. Прилуки, Чернігівська обл., 17500,
тел. 80507120690

.. картоплю (20 сортів). Грибівництво, насіння, пакети.

Борис Олександрович Карпич,
а/с 32, м. Харків, 61052

... недорого великоквіткові гофровані гладіолуси (90), картоплю (20).

М.П. Косович,
вул. С. Стрільців, 30, м. Заболотів,
Івано-Франківська обл., 78315

... для вашого саду: яблуні, груші, аличу, абрикос, персики, нектарин, хурму, унабі, ягідники. Нові ціни, знижки.

Віктор Миколайович Передерій,
вул. Стратосферна, 22, м. Запоріжжя, 69077

... іриси бородаті - 200 сортів, піони - 20 сортів.

Микола Іванович Музичук,
с. Юльєвка, Запорізький р-н, Запорізька обл., 70434

... приватний розсадник "Холодний Яр". Щорічно саджанці плодових, ягідних, винограду для інтенсивних насаджень. Конверт-каталог.

Володимир Антонович Максименко,
а/с 20, м. Кам'янка, Черкаська обл., 20800,
тел. (04732) 2-28-88, 8-050-7077845

... насіння цибулі Кенді, пір та ін., синюхи, лимонника, іриси, глоксинії.

а/с 27, м. Київ, 03067

... інкубатор з перевертанням 50 яєць - 130 грн. Міні-люстру Чижевського - 60 грн. Післяплата.

С.С. Шевяков,
а/с 147, м. Первомайськ, Луганська обл., 93201,
т.ф. (06455) 4-63-02, 6-13-85

... конструкції саджалок картоплі та кукурудзи (5 грн.) і безкоштовно каталог порад.

а/с 4, Тараща, Київська, 09500

... допомогу в пошуку рослин. Список надсилається безкоштовно у вашому конверті.

О.І. Болотських,
Банк даних колекціонерів рослин,
а/с 17, м. Київ, 02105

... реалізуємо декоративні рослини.

О.І. Болотських,
а/с 17, м. Київ, 02105

... ірисовий сад (шедеври американської, австралійської та європейської селекції). Каталог безкоштовно у конверті замовника.

Олексій Григорович Осауленко,
вул. Леніна, 19, сел. Бородянка, Київська обл., 07800,
тел. 8 (04477) 5-36-42

... картоплю української (50) та зарубіжної селекції; гладіолуси (100) та цибулинні весняного садіння: гальтонію, гіменокаліс, зефірантес, оксалис, туберозу, хлідантус. Каталоги окремі.

Анатолій Васильович Харченко,
вул. Л. Українки, 19, с. Нечипорівка, Яготинський р-н,
Київська обл., 07751

... троянди та тюльпани кращих сортів. Каталог у конверті замовника.

Надія Петрівна Кормиленко,
вул. Свідерського, 43, м. Бахчисарай, Крим, 98400

... тюльпани 250 сортів (50 бахромчастих), нарциси, гіацинти, дрібноцибулинні.

Анастасія Іванівна Базильчук,
а/с 29, м. Київ, 02156

... цибулини лілій, живці хризантем.

Ольга Василівна Власюк,
а/с 79, м. Павлоград, Дніпропетровська обл., 51400

... високопродуктивні сорти картоплі — Слов'янка, Беллароза (15).

В.М. Суботін,
пр. Ювілейний, 15, Нові Санжари, Полтавська, 39300

... високоякісну насіннєву картоплю найкращих вітчизняних та зарубіжних сортів.

В.А. Хілінський,
вул. Метробудівська, 4-а, кв.39, м. Київ, 03065,
тел. (044) 408-26-32

... молодняк та інкубаційні яйця перепелів і цесарок, свиней в'єтнамських вислочеревних.

Володимир Олександрович Яценко,
вул. Мічуріна, 24, с. Горенка, Києво-Святошинський р-н,
Київська обл., 08105
тел. 8 (044) 431-70-64, 8-067-90-89-126

... широкий вибір найкращих сортів суниць. Конверт-каталог.

Тетяна Петрівна Духовська,
вул. Леніна, 399, с. Мошни, Черкаський, Черкаська, 19615,
тел. (0472) 30-29-28

... жоржини. Для відповіді - конверт.

Ольга Миколаївна Бутко,
вул. Б. Хмельницького, 129-а, с. Красноріченське,
Кремінський р-н, Луганська обл., 92915

... насіння красивоквітуючих квітів (30), високоврожайних помідорів (20), перцю (5). Конверт-каталог.

Неоніла Павлівна Навроцька,
вул. Комсомольська, 2, м. Хмільник, Вінницька обл., 22000

... сенсація!!! Новітнє відкриття у картоплярстві! Унікальна технологія вирощування картоплі з одержанням суперурожаю до 1 тонни з сотки і гігантських бульб до 1,6 кг. Запит +конверт із з/а.

а/с 3 "К", смт Стара Вижівка, Волинська обл., 44400

... насіння ранніх огірків 2 сорти, огірка-дині, помідорів Ефемер, лікувальні, Восторг садовода, Де-Барао, великоплідних, перцю Тритон, Коріньовський, сої кофейної, кубинської кави, ехінацеї, підсніжника, живці великоплідної смородини.

Т.Ю. Войтенко,
вул. Леніна, 19, смт Червоноармійськ, Житомирська обл., 12000

... іриси, гіацинти, тюльпани, крокуси, лілійники, лілії, троянди. Конверт-каталог.

З.К. Глуменко,
вул. Щорса, 20, сел. Кожанка, Фастівський р-н,
Київська обл., 08550

... чубуки, саджанці великоплідних, врожайних нових та найновіших комплексностійких сортів винограду: Подарунок Запоріжжю, Деметра, Нове Століття, СК-28 та ін. Саджанці великоплідних, врожайних сортів суниці. Пересилка замовлень безкоштовно. Ваш конверт - прайс-лист з сортами.

Ольга Вікторівна Пояреля,
пр. Дзержинського, 32, м. Донецьк, 83014,
тел. (0622) 97-18-57

... нові сорти гладіолусів, надранню велику ромашку, лілії.

О.В. Притиковський,
вул. Проектна, 14, м. Чернігів, 14034

... троянди, тюльпани, нарциси. Кольоровий каталог у конверті замовника.

Поліна Олександрівна Козлова,
вул. Свідерського, 45, м. Бахчисарай,
Крим, 98400

... найдешевше насіння овочів в Україні: помідори (300), перець (120), баклажани (20), тютюн (8), фізаліс (7), кімнатні помідори (40), перець (55), огірки (10), соя (4) та багато ін. Насіння свіже, багато новинок. Каталог та пакет насіння безкоштовно - у вашому конверті.

М.В. Семикопний,
с. Нова Басань, Бобровицький р-н, Чернігівська обл., 17461

... насіння овочів та квітів у кольорових європакетах та вагове, пакети для насіння понад 600 найменувань, насіння для фермерів у професійних пакетах та банках. Купуємо якісне насіння. Відправляємо поштою, видаємо документи. Для кольорових плакатів та каталогу від вас великий конверт з маркою на 65 коп.

О.А. Самарцева,
а/с 12, м. Луганськ, 91040,
тел. (0642) 46-63-01, 46-82-91, 8 (044) 216-89-29

... обприскувачі РЕТ-4, РЕТ-6 - на 4 і 6 л рідини 9 і 12 грн. Чудово розпилюють, легкі, зручні. З трьома змінними розпилювачами. Накачуються автонасосом. Пересилка замовлення - 3 грн.

О.В. Нич,
вул. Виговського, 4/6, м. Івано-Франківськ, 76007,
т. (03422) 6-08-52

... найширший вибір кращих сортів лілій на зріз (від 1,6 грн./шт) та гладіолусів (від 0,9 грн./шт) для вигонки на будь-яку дату. Найновіші сорти хризантем: великоквіткові, гіллячкові, мультифлора, горщикові, корейські-укорінені живці в контейнерах, у травні-червні. Гуртові знижки.

Петро Володимирович Маклюк,
II пр. Калініна, 3, м. Городня, Чернігівська обл., 15100,
тел. (04645) 2-40-78

... понад 1000 назв насіння овочів і квітів (70 сортів айстр, петуній, кімнатних квітів). Конверт - кольоровий каталог.

Раїса Боренкова,
вул. Калинова, 53, м. Дніпропетровськ, 49087

... кози.

Тел. (044) 468-09-30

... насіння картоплі високих репродукцій кращих вітчизняних і зарубіжних сортів: Слов'янка, Повінь, Санте, Явір, Ольвія та інші. Конверт-каталог.

Станіслав Антонович Кусторовський,
вул. К.Маркса, 24, кв. 21, м. Шепетівка,
Хмельницька обл., 30400,
тел. (03840) 5-45-59

... нові сорти для інтенсивного садівництва: яблуня, груша, смородина, клонові підщепи. Саджанці та живці.

П.М. Медолиз,
вул. Урбайліса, 9, м. Умань, 20300
тел. (04744) 3-09-86

...хочете врожайну малину? Придбайте Болгарський рубін недорого.

Г.С. Федорова,
а/с 79, м. Запоріжжя, 69027

... агроном-виноградар пропонує саджанці, чубуки понад 100 комплексностійких сортів. Конверт-каталог.

Е.М. Олефір,
вул. Авраменка, 18-84, м. Запоріжжя, 69120,
тел. (0612) [illegible]-49-53

... насіння суперурожайних іспанських і кращих колекційних сортів помідорів, перцю, стевії медової, лікарських рослин з рецептами та ін. Конверт-каталог.

П. М. Олексюк,
вул. Київська, 12/188, м. Тернопіль, 46023

... насіння рідкісних овочів: момордика, чорниця однорічна, ангурія, тамарілло, гранаділла, кавові боби, уйсун, чуфа, бенінказа, індійський огірок, мелано, аругула, китайський кавун, суницяшпінат, фізаліс пурпуровий, помідор-персик, баклажан-помідор, капуста довгожителів, китайська багаторічна цибуля, цибуля-слизун, цибуля-порей та інші.

а/с 84, м. Київ, 02166

... гладіолуси, лілії, тюльпани. Низькі ціни, безкоштовні інструкції, консультації, каталог у вашому конверті.

Галина Миколаївна Дейцева,
а/с 33, м. Кременчук, Полтавська обл., 39608,
тел. (05366) 69951

... терморегулятор, металошукач, молокожиромір.

Конверт-каталог.

Віталій,
вул. Франка, 36/16, Стара Синява, Хмельницька обл., 31400

... декоративнолистяні, ліаноподібні, красивоквітуючі кімнатні рослини; саджанці діжкових; ампельні пеларгонії, інші балконні новинки; садові; шипшину; суху статицію на вагу. Каталог.

Ірина Ярославівна Буряк,
вул. Шкільна, 21-а, м. Жидачів, Львівська обл., 81700

... високоврожайні смачні сорти картоплі. Конверт-каталог.

Володимир Петренко,
с. Березова Лука, Гадяцький р-н, Полтавська обл., 37342

... насіння помідорів (150), баклажанів (14), перцю (40); огірків (50), гарбузів (50) - Титан, Фіголиста: момордику (3), мелано, лагенарію (5), циклантеру, нагута, соя (8), квасоля та боби, розторопша, салати та ін. Квіти: айстри (15), соняшники декоративні (10), майори (12) та інші однорічні. Каталог безкоштовно у вашому конверті.

Руслан Миколайович Духов,
вул. В. Тюркіна, 41, с. Мишурин Ріг,
Верхньодніпровський р-н, Дніпропетровська обл., 51610

... гладіолуси найкращі 20 сортів. Ціни низькі.

І.О. Хотін,
пров. Луначарського, 1, м. Прилуки, Чернігівська обл., 17508

...саджанці найновіших сортів смородини, малини, агрусу, жимолості, актинідії, мікровишні, суниці, клематисів, колоноподібних яблунь.

Михайло Петрович Узенков,
а/с 1066, м. Харків, 61168,
тел. 8 (067) 731-61-41

... саджанці та насіння звичайних і нових культур. Конверт-каталог.

О.І. Джус,
с. М.Крушлинці, Вінницький р-н, Вінницька обл., 23242

... насіння айстр груп Матадор, Корида, Серенада, Камелот, Дамаск та інших сортів, укорінені живці хризантем (багато новинок), жоржини. *Конверт-каталог.*

Іван Іванович Васюта,
с. Зачепилівка, Новосанжарський р-н,
Полтавська обл., 39300

... післяплатою саджанці великоплідних суниць: Тудла, Десна, Машенька та інші. Конверт-каталог.

В.В. Трепачка,
вул. Нагірна, 29, смт Талалаївка, Чернігівська обл., 17200

... перець Бел Гой і К^{O}, Колокол, Богатир та ін., чуфу, люфу, момордику, лагенарію (7 сортів), кавбуз, кавбудек, диньбуз, гарбуздиню, канталупу, огурдиню, гарбуз Титан, скорцонеру, сою, вігну, чину, маш, цибулю широколисту та багатоярусну, жминду, соріз, іргу, гумі, йошту, барбариси, айву А, В, Я, вишнєчеремху; помідори ранні, суперранні, ліаноподібні, гігантські, стійкі до фітофтори. Каталог 500 найменувань.

В. П. Ярмольчук,
вул. Франка, 3, смт Рафалівка, Рівненська обл., 34371

... насіннєву картоплю: Каратоп, Белляроза, Повінь, Ластівка, Вінета, Купава, Секура, Фантазія, Слов'янка, Тетерів, Віринея, К-53. Каталог у вашому конверті.

А.І. Користятинець,
с. Головниця, Корецький р-н, Рівненська обл., 34742
тел. (03651) 2-62-10

... оптом і вроздріб клематиси в контейнерах та багаторічники.

Т.Є. Бублій,
Таранівське шосе, 6, кв. 43, м. Зміїв,
Харківська обл., 63403

... дворічні саджанці яблуні з однорічною кроною: Айдаред, Чемпіон, Флоріна, Джонаголд клон Вілміта, Монтуанське, Глостер. Окулірувані на безвірусній підщепі М 9Т337.

П. А. Колісник,
с. Гранів, Гайсинський р-н, Вінницька обл., 23731
тел. (04334) 57-297

... саджанці і насіння відомих і нових культур. Конверт — каталог.

О.І. Джус,
с. М. Крушлинці, Вінницький р-н, Вінницька обл., 23242

... інкубатор на 60 яєць, сертифікат України. Гарантія 3 роки, де[illegible] гуртові знижки.

Ю.Г. Шумяцька,
вул. 30 років Перемоги, 56/3, кв. 66, м. Черкаси, 18032
тел. (0472) 65-25-35; 66-24-32

... саджанці найкращих сортів суниць. Конверт-каталог.

Т.П. Духовська,
вул. Леніна, 399, с. Мошни, Черкаський р-н, Черкаська обл., 19615, тел. (0472) 30-29-28

... компактний доїльний апарат, виробник — Чехія.

В.І. Дутко,
вул. Галицька, 6/1, м. Тернопіль, 46002,
тел. (0352) 25-28-54

... саджанці стевії-медової трави, каштана їстівного, йошти, аралії та гарноквітуючих кущів і дерев. Насіння більш як 100 видів, у тому числі рідкісних. Конверт-каталог.

Ребека Кельман,
с. Велика Копаня, Виноградівський р-н, Закарпатська обл., 90330

... картоплю найновіших найврожайніших та найсмачніших українських і зарубіжних сортів (еліта та репродукції): Беллароза, Каратоп, Вінета, Агаве, Голдіка, Минерва, Солара, Флора, Екзотік, Скарб, Криниця, Сузор'є, Поляна, Повінь, Слов'янка, Багряна, Тетерів, Оксамит 99, Вірінея, Явір, Ластівка. Також багато супер-новітніх сортів (еліта). Найбільший асортимент сучасних сортів (106). Слов'янка оптом — 2 грн./кг, еліта — 2 грн. 30 коп. Насіння найкращих традиційних і рідкісних сортів (200).

О.А. Іллющенко,
а/с 61, м. Прилуки, Чернігівська, тел. 8(050)7120690

... іриси, лілії, лілійники.

Марія Вереміївна Александрович,
вул. Калініна, 8/1, м. Богуслав, Київська обл., 09700

... врожайні сорти картоплі, винограду, суниці.

Олександр Валентинович Курілін,
вул. Куйбишева, 41-33, м. Токмак, Запорізька обл., 71709

... саджанці троянд, шипшини та гладіолуси.

Ольга Олександрівна Сукова,
вул. Кокчетавська, 35, м. Краматорськ, Донецька обл., 84318

... бульбоцибулини і дітки гофрованих гладіолусів. Каталог вишлю в заадресованому конверті.

Борис Віталійович Ковальчук,
с. Затурці, Локачинський р-н, Волинська обл., 45523

... саджанці: китайський лимонник, елеутерокок, малина Кумберленд; насіння: турецька квасоля з горіх; бульби: морська цибуля. Конверт—каталог.

М.О. Голюк,
с. Бутівці, Старокостянтинівський р-н, Хмельницька обл., 31113

... іриси, лілії, тюльпани, багаторічники.

Н.В. Мартиненко,
вул. Ватутіна, 21, м. Кагарлик, Київська обл., 09200

... лілії, гладіолуси, тюльпани — кращі сорти на зріз та для озеленення. Низькі ціни, безкоштовні консультації, інструкції, каталог — у вашому конверті.

Галина Миколаївна Дейцева,
а/с 33, вул. Р.Люксембург, 76, м. Кременчук-8,
Полтавська обл., 39608, тел. 05366-68951, увечері.

...насіння розторопші, 200 г — 13 грн.; цибулі Веселка, Глобус, Маяк, Ткаченківська, (за сезон із насіння виростає цибулина 80—150 г, високоврожайні, добре зберігаються), 250 шт будь-якого — 80 коп.; врожайні хворобостійкі огірки Слобожанський, Смак, Самородок, 25 шт. будь-якого — 80 коп.; нові перевірені сорти моркви, буряка, капусти, дині, кавуна, гарбуза, редиски, редьки, баклажана, кабачка, салату, петрушки, пастернаку та ін., по 80 коп. за пакет. У пакеті від 1 до 4 г насіння. Мінімальне замовлення на 14 грн. Розрахунок під час одержання насіння. Конверт — детальний каталог.

А.Б. Кажан,
а/с 1086 "А", м. Краматорськ, Донецька обл., 84323

...іриси, цибулинні, лілійники, хризантеми, багаторічники, картопля.

В.П. Дробязко,
вул. Училищна, 17, м. Богуслав, Київська обл., 09700

... насіння овочевих; високоврожайні сорти картоплі; саджанці смородини.

В.Б. Мосціпан,
пров. Чайковського, 8, м. Прилуки, Чернігівська обл., 17502

... надзвичайно вигідна пропозиція! Зацікавленим особам — унікальна можливість створити власний нестандартний бізнес з отриманням реального прибутку від 25000 гривень на рік із 100 м². Гарантується збут та інвестиційна підтримка! Ознайомлення з бізнес-проектом. Запит + конверт з марками на 65 коп.

а/с 3 "Техноком", смт Ст. Вижівка, Волинська обл., 44400

... насіння багаторічних лікарських трав-медоносів: лофант анісовий, головатень (мордовник), ехінацея.

Людмила Миколаївна Чеховська,
вул. Чапаєва, 1, с. В. Снітинка, Фастівський р-н,
Київська обл., 08540

... ручний грядковий розпушувач-малятко, який приваблює своєю простотою і надзвичайною продуманістю, накладною платою — 12 грн., а також надішлю рекомендованим листом насіння дуже корисної рослини для щоденного вживання — післяплата 3 грн.

Михайло Йосипович Саєнко,
вул. Постишева, 3, м. Дергачі, Харківська обл., 62301

... насіння овочів і квітів вітчизняної та зарубіжної селекції, плівку спанбонд, аксесуари, спеціальну літературу, садовий інструмент та інше. Ціни доступні. Заадресований конверт—каталог.

а/с 87, м. Київ, 03170

... троянди всіх груп (500). Декоративні кущі, дерева, шипшину. Будь-яка форма оплати.

Микола Васильович Громлюк,
вул. Трояндова, 12, с. Кірове, Комінтернівський р-н,
Одеська обл., 67520, тел. 8 (04855) 66-331

... картоплю 25 сортів (Беттіна, Слов'янка, Повінь...), суницю 12 сортів, гладіолуси 120 сортів, лілії 35 сортів. Недорого.

В.М. Будник,
с. Мірча, Радомишльський р-н,
Житомирська обл., 12231,
тел. (04132) 7-72-49

... тюльпани. Помірна ціна. Вигонка. Конверт-каталог.

Сергій Лукич Васильєв,
с. Лозанівка, Приморський р-н, Запорізька обл., 72151

... шиншили. Продаються сім'ї, література.

а/с 26, смт Голованівськ, Кіровоградська обл.,
26500, тел. (05252) 24-4-74

... найкращі сорти суниці. Елітні сорти картоплі. Конверт-каталог.

Людмила Семенівна Білодід,
вул. Будівельників, 40/17, м. Конотоп, Сумська обл., 41600

... малу механізацію для полегшення обробітку ґрунту (5 грн.) і каталог порад.

а/с 4, м. Тараща, Київська обл., 09500

... саджанці суниці Біг-Бой, Гігант Джорней, Референта, Чудо Лихоносова, Чамора Турусі, Тристар, Жовте чудо, саджанці малини, лікарських рослин; картоплі: Слов'янка, Повінь. Каталог у вашому конверті.

Галина Стефанівна Пиців,
вул. Винниченка, 1, кв. 19, м. Стебник, Львівська обл., 82172

..перепелячі харчові та інкубаційні яйця, молодняк перепелів (японські, фараони), перепелячії тушки; інкубатори автоматичні (на 1200 курячих або 3500 перепелячих яєць); клітки для утримання перепелів, стелажі з клітками на 280 голів.

вул. Київска, 190, с.Горенка, Києво-Святошинский р-н. Київска обл.
тел. (044)431-75-98, 8(04498) 5-95-18,
senenkov@svitonline.com

... гуртом та вроздріб широкий асортимент саджанців плодово-ягідних та декоративних культур на місці та поштою. Троянди, клематиси, каприфоль, суниці, актинидію, гумі та багато іншого. Ціни доступні, існує система знижок. Надсилаємо каталог у заадресованому вами конверті.

Тетяна та Андрій Левицькі,
вул. Корольова, 56-в, м. Вінниця, 21008,
тел. (0432) 43-70-11

... книги "Інкубатор своїми руками — 34 моделі", "Все для обробітку землі своїми руками" та інші з птахівництва, тваринництва, господарства, садівництва, квітникарства, домоводства, кулінарії, для жінок, дітей, радіолюбителів, художні та інші. Більш як 3 тис. назв. Конверт — каталог.

О.О. Шомін,
а/с 41, смт Комсомольський, Харківська обл.,
63460, тел (05747) 5-41-86

... насіння гарбузових Титан (вага до 100 кг), Славута, Лель (кущовий), Спагетті, Голонасінний, Новинка (читайте статтю в ж. "Дім, сад, город" №7, 2003 р.; фото на обкладинці ДСГ № 10), а також інших овочевих і лікарських культур. Каталог у вашому конверті.

Валерій Іванович Мельник,
с. Чернявка, Оратівський р-н,
Вінницька обл., 22612

...саджанці плодових і ягідних культур: аличі, абрикоси, вишні, черешні, персика, шовковиці, плодових гібридів, карликових і напівкарликових яблунь та груш, чорної смородини, червоних порфчок, а також 3—4-річні карликові саджанці груші на 1 га саду (плодоношення на наступний після садіння рік, сорти: *Конференція, Бере київська, Яблунівська).*

Довідки за тел. (044) 265-00-53

...зааненські кози.

Т.М.Полтавець,
вул. Ю.Кондратюка, 15, кв.54, м.Полтава, 36040,
тел. (05322) 3-89-56; (8 -050) 346-22-60

Хочу придбати ...

... куплю поросят корейських вислочеревних свиней.

А.А. Яковлєв,
вул. Оборонна, 85, с. Прилиманське, Овідіопільський р-н,
Одеська обл., 67820,
тел. 8 (04851) 42-2-50, 8 (067) 7394465

Шановні читачі!

Для приватних оголошень наш рахунок
№ 26006026435831 у Печерському відділенні Київської міської філії АКБ "Укрсоцбанку", МФО 322012, код 25662848

Пропоную саджанці:

- троянд на зріз та озеленення;
- шипшини та плодових культур;
- пакети молочні літрові.

Знижки для оптових покупців — до 50%. Реалізація на місці, а також надсилаємо поштою, зокрема післяплатою. Конверт — каталог.

Володимир Петрович Цукур,
вул. Лугова,36, Жуляни, Київ-169, 03169,
тел.(04497) 3-25-23, 5-52-30,
8(067) 712-27-10, 8(067)283-98-86.

ФУМАР — УНІКАЛЬНИЙ СТИМУЛЯТОР РОСТУ РОСЛИН

Регулятори росту рослин (фітогормони) є агрохімікатами нового типу, які дають змогу отримати високий і якісний урожай за мінімальних витрат. Сприяючи максимальному засвоєнню поживних речовин, вони керують розвитком рослини на всіх фазах — від проростання насіння до дозрівання врожаю. Сучасні стимулятори — це або витяжки природних фітогормонів, або ж їх синтетичні аналоги. Єдиним винятком є вітчизняний засіб **Фумар**, що стимулює вироблення самою рослиною необхідних йому фітогормонів на всіх фазах розвитку. Природно, що ніякий привнесений іззовні природний чи штучний стимулятор не може бути ефективніший за власні фітогормони рослини. Цим і визначаються унікальні властивості Фумару, а саме:

◆ підвищує схожість і енергію проростання насіння, прискорює пробудження і розвиток вічок бульб, стимулює корене- і калюсоутворення;

◆ сприяє збільшенню листкової поверхні рослин, кількості бутонів і жіночих квіток;

◆ скорочує на 5—10 днів терміни достигання;

◆ підвищує врожайність культур у середньому на 20—30%;

◆ поліпшує якість продукції, збільшуючи вміст клейковини, крохмалю, цукру, вітамінів, водночас знижуючи кількість нітратів і вологи;

◆ підвищує морозостійкість і прискорює регенерацію пошкоджених рослин;

◆ збільшує стійкість рослин до різних грибних і вірусних захворювань;

◆ сприяє збереженню продукції під час зберігання.

Фумар — екологічно чистий препарат, що обумовлено:

◆ дуже малими дозами внесення (10 — 300 мг/га);

◆ низькою токсичністю препарату (нижче, ніж у кухонної солі);

◆ повним розкладанням у навколишньому середовищі і рослинах протягом двох тижнів з утворенням корисних природних продуктів;

◆ зниженням у півтора раза витрат засобів захисту рослин завдяки підвищенню стійкості рослини до впливу всіх шкідливих чинників, включаючи хвороби.

Фумар унікальний і в розумінні мінімальності матеріальних витрат. Упаковки, що містить 1 мл 1%-ного розчину, досить для обробки 300 — 400 кг бульб картоплі, 0,5—1 кг насіння, 10—15 живців плодово-ягідних культур 1—2 соток городу (саду) при обробці вегетуючих рослин. Для фермерів передбачена упаковка, що містить 2 мл 10%-ного розчину, що замінює 20 вищевказаних. Фумар поєднується з абсолютною більшістю пестицидів і може бути застосований одночасно з ними. Препарат вигідно відрізняється від природних стимуляторів тим, що не знижує своєї активності після тривалого зберігання.

На закінчення приведемо лише один з численних відгуків. К.А. Чуклінова (Луганська обл., Лутугинський р—н, с. Челюскінців, вул. Новоуспенка, 23), застосувала Фумар для обробки старого яблуневого саду, із вдячністю пише: "Бачили б Ви, як цвіли мої яблуньки, прокинулися плодові бруньки 20-літньої давнини. З початку плодоношення не було такого врожаю. Гілки ламаються під вагою плодів. Якщо не вірите, приїжджайте, подивитеся...".

З питань придбання Фумару і консультацій звертайтеся до розробника і виробника:
ТОВ НПП "Агродар", УГХТУ, пр. Гагаріна, 8, м. Дніпропетровськ, 49005.
Тел. (0562) 47-74-78, 38-50-08, тел./факс (056) 370-18-90.
За заявками Фумар надсилається післяплатою.

Санаторій "Немирів" запрошує на лікування та відпочинок

Лікуємо:

◆ захворювання шкіри (псоріаз, екзема, нейродерміти, кропивниця, іхтіоз);

◆ реабілітація післяопікових станів;

◆ захворювання органів опору та руху (остеохондрози, ревматичний поліартрит та ін.);

◆ захворювання сечостатевої системи (гінекологічні захворювання, простатити та ін.);

◆ захворювання серця і судин (ендартериїти, тромбофлебіти);

◆ стани після захворювань центральної нервової системи (арахноїдити, менінгіти).

Основні лікувальні фактори:

◆ сірководнева вода високої концентрації (типу "Мацеста);

◆ грязі, озокерит;

◆ мінеральна вода "Анна" (типу "Миргородська") при гастритах з пониженою кислотністю.

Їхати: до ст. Львів, далі: маршрутне таксі "Львів-Немирів" (сідати на вул. Шевченка).

Реквізити: смт Немирів Яворівського р-ну Львівської обл.
Тел. (03259) 2-75-00, 2-75-15, 2-75-10

Санаторій „Любінь Великий" запрошує на лікування та відпочинок

Лікуємо:

◆ кардіологічні захворювання (ІХС, гіпертонічна хвороба, постінфарктні кардіосклерози, вегетосудинні дистонії);

◆ неврологічні захворювання — неврастенія, судинні захворювання мозку, реабілітація дітей з ДЦП — відділення матері і дитини;

◆ захворювання опорно-рухового апарату (деформуючі артрози, артрити, остеохондрози, інші);

◆ хронічні запальні процеси жіночої статевої сфери, вторинне безпліддя, спайкові хвороби.

Основний лікувальний фактор:

◆ сірководнева вода (типу „Мацеста");

◆ торф'яне багно (грязі)

Їхати: до ст. Львів, далі маршрутним таксі „Львів-Любінь Великий", № 122, 285.

Реквізити: смт Великий Любінь, вул. Львівська, 16, Львівська область, 81555.

Тел. (03231) 9-41-40; 9-41-42

ЦЕНТР ПОСЛУГ "ДІМ, САД, ГОРОД"
ПРОПОНУЄ ПІСЛЯПЛАТОЮ:

Збірники із серії "Бібліотека квітникаря": "Троянди", "Іриси", "Гладіолуси", "Магнолії", "Клематиси", "Однорічні рослини", "Дворічні рослини", "Водойма в саду", "Ліани в саду", "Сукулентні рослини" (2 книги), "Квітник без шкідників і хвороб", "Кімнатні рослини", "Рододендрони", "Хризантеми", "Лілії", "Старовинні парки Київщини", "Старовинні парки Чернігівщини". Ціна одного примірника — 2 грн.; "Айстри", "Тюльпани" — 2,50 грн.; "Глоксинії", "Сенполії" — 3,50 грн.

Збірники з виноградарства та виноробства: "Ода вину" — 2 грн.; "Поради майстра-виноградаря — початківцям" — 1,50 грн.; "Операції на виноградному кущі" — 1,50 грн.; "Виноград, вино. На здоров'я!" (Історія виноробства, корисні поради, рецепти, лікування вином, інше) — 1,50 грн.; "Виноград на дачі" —1,50 грн., "Образцовый виноградник" — 2 грн.; "Виноград на шатровій шпалері" — 2 грн.; "Календар Вина МАГАРАЧА 2003" — 1 грн.; "Вино з власного підвалу" — 2,50 грн.

Збірники з питань здоров'я: О. Світко "800 років рецептам здоров'я" — 1,50 грн.; О. Світко "Рецепти здоров'я для кожної родини" — 2,50 грн.; М. Амосов "Здоров'я" — 2 грн.; "Здоров'я з вулика" — 2 грн.; "Календар травника" — 2 грн.; "Лікарські рослини в науковій медицині" — 2 грн.

Збірники: "Лимонник та актинідія" — 2 грн.; " Пташиний двір: Кури." — 2,50 грн.; "Гуси" — 2,50 грн.; "Качки" — 2,50 грн.; "Індики" — 2,50 грн.; "Цесарки" — 2,50 грн.; "Перепелиці" — 2.50 грн.; "Кухоль меду" — 2 грн.; "Біодом" — 2 грн.; "Дичина під чарку" — 1,50 грн.; "Календар рибалки" — 1,50 грн.; Всеукраїнський каталог по зеленому туризму "З Придніпров'я до Тавриди" (Крим). Опис цікавих маршрутів та адреси садиб для відпочинку — 3 грн.; "Сільські садиби Гуцульщини" (каталог з адресами) — 3 грн.; "Сад, город без шкідників та хвороб" — 1,50 грн.; "Три врожаї на рік" — 1,50 грн.; "Лимон в квартире" — 2,50 грн.; "Наш другий хліб картопля" — 2.50 грн.; "Малина" — 2,50 грн.; "Смородина" — 2 грн.; "Суниця садова" — 2,50 грн.; "Персик біля дому" — 2,50 грн.; "Пряно-лікарські рослини" — 2,50 грн.; "Новосели на городі та в саду" — 1,50 грн.; "Берег любові". 100 пісень В. Крищенка — 3 грн.; Сонник "Таємниці сновидінь" — 1 грн.; "Кизил" — 2,50 грн.; "Груша" — 3 грн.; "Аґрус" — 2,50 грн.; "Власна оселя" — 15 грн.

Добірки журналів: "Квіти України " за 2001 р., 12 шт.— 18 грн.; "Квіти України" за 2003 р. 10 шт. — 25 грн.; "Дім, сад, город" за 1999 р. 10 шт. — 15 грн.; 2000 р., 10 шт. — 15 грн.; за 2001 р., 12 шт. — 18 грн.; 2002 р., 10шт. —18 грн.; 2003 р., 12 шт. — 22 грн..; "Туризм сільський зелений" та "Чумацький шлях", 10 шт. за різні роки — 15 грн.; "Будьмо здорові" за 2000 р., 10 шт. — 15 грн., за 2001 р., 10 шт. — 15 грн., за 2002 р., 12 шт. — 18 грн., за 2003 р., 12 шт. — 18 грн.; "Наш дім", 10 шт. за різні роки — 15 грн.: "Пасіка", по 10 шт. за 2000 р., 2001, 2002 та 2003 р. по 15 грн.; "Виноград. Вино", 10 шт. за різні роки — 15 грн.; "Яблунька", 10 шт. — 15 грн.; Комплект "Чарівна казка", 5 шт. — 5 грн.

НОВЕ! *Для бажаючих детальніше ознайомитися з журналами видавництва "ДІМ, САД, ГОРОД" пропонуємо комплект з 10 різних видань. Цей комплект допоможе вам вибрати журнали для передплати. Ціна — 15 грн.*

Насіння магнолій: Кобус, Суланжа, Кобус північна, трипелюсткова, Лебнера. Ціна однієї упаковки (10 нас.) — 3 грн.

Набір насіння айстр на зріз (10 сортів) — 7 грн.

Набір насіння голчастих айстр (10 сортів) —7 грн.

Набір насіння півонієподібних та трубчастих айстр для зрізу (10 сортів) — 7 грн.

Набір насіння дво- та багаторічників (10 найменувань) — 8 грн.

Набір насіння квітів для балконів (10 шт.) — 8 грн.

Набір насіння квітів для рабаток (низькорослих та сланких, 10 шт.) — 8 грн.

Набір насіння однорічників для букетів та на зріз (10 шт.) — 8 грн.

Набір насіння квітів (20 найменувань) —15 грн.

Набір овочів (12 найменувань) — 8 грн.

Фурнітура для аранжування та декорування букетів.

Стрічка для декорування букетів з малюнком, шириною 2 см (100 м) — 10 грн.; шириною 3 см (100 м) — 13 грн.; блискуча (лазер), колір різний золотистий з смужками, шириною 2 см (50 м) — 12 грн.; у бобінах, золотиста та кольорова 1 см (100 м) — 12 грн.

Бантики для декорування букетів: 1 упаковка (25 шт.), кольори різні —12 грн.

Пакети конусоподібні блискучі целофанові для упаковки квітів : 1 упаковка (100 шт.) — 22 грн.; **листи** целофанові для обгортання квітів, букетів. Розмір 80x60 см з малюнком (50 шт.) — 22 грн.; **серветки** для декорування букетів: діаметр 20 см, 1 упаковка (100 шт.) — 10 грн.; діаметр 50—60 см, блискучі та прозорі (100 шт.) — 28 грн.

Пакети для подарунків (100 шт.) 10 x 15 см — 8 грн.; 25 x 40 см — 30 грн.

Умови пересилки. *Для оформлення замовлення необхідно написати потрібні вам набори, перелік насіння, книги, збірники або добірки журналів. Витрати за пересилку фіксовані залежно від вартості замовлення. Розрахунки зроблені згідно з державними поштовими розцінками. Якщо вартість замовлення становить від 5 до 10 грн., то вартість пересилки + 3 грн.; 11—15 грн. + 4 грн.; 16—20 грн. + 4,50 грн.; 21—35 грн. + 6 грн.; 35—50 грн. + 8 грн.; 61—80 грн. + 9 грн.; 80—100 грн. + 15 грн. Гроші наперед і в конвертах не висилайте. Чітко пишіть повну адресу з новим індексом, прізвище, ім'я, по батькові.*

Замовлення надсилайте за адресою:
Центр послуг "ДСГ",
п/с 208, м. Київ-2, 02002

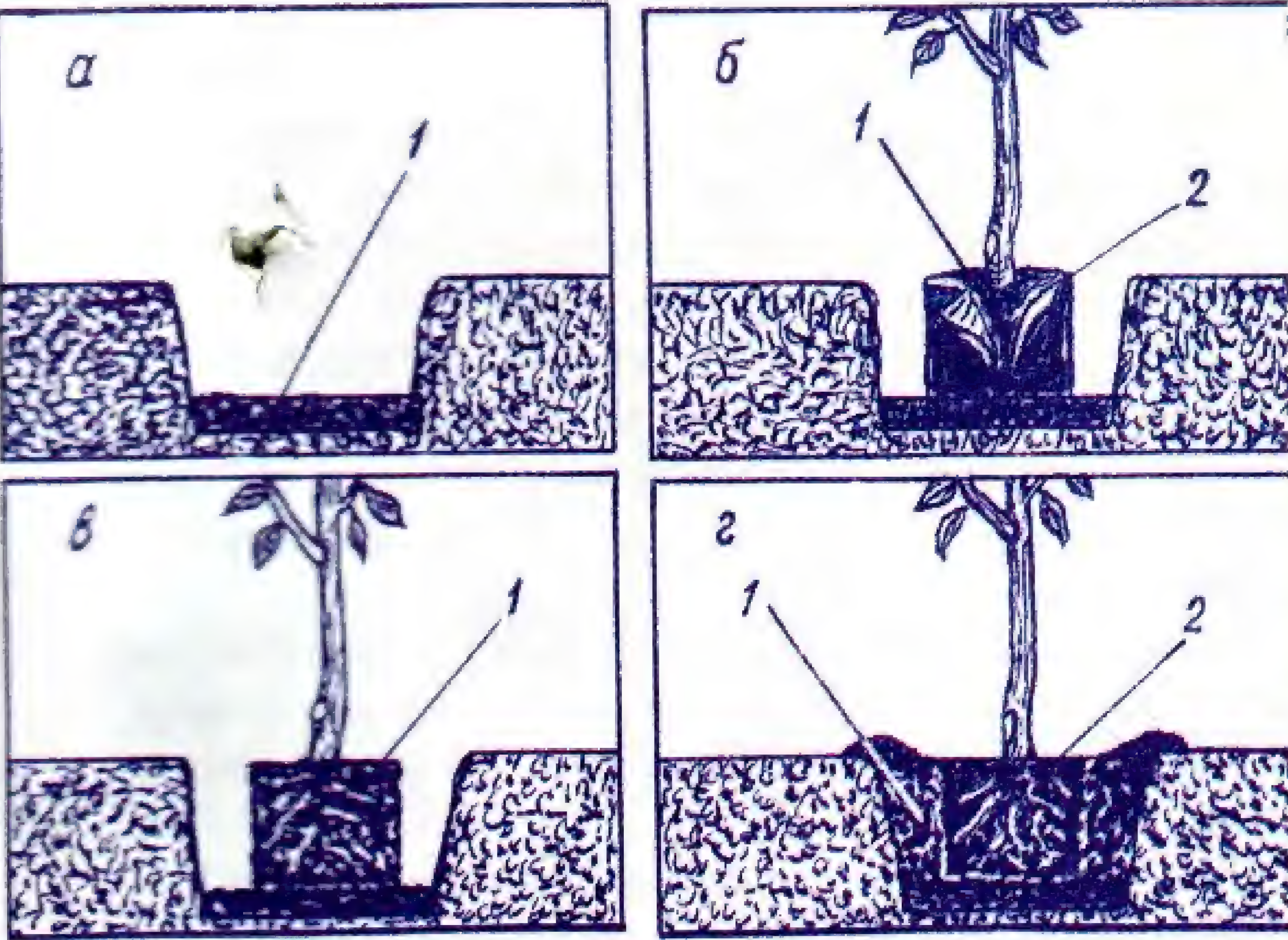

Рис. 3. Садіння дерев із закритою кореневою системою (у контейнерах), а — викопати ямку таких розмірів, щоб вільно помістився контейнер, її глибина має бути на 10 см більшою за висоту контейнера; на дно ями насипати грунтосуміш 1 шаром 10 см; б — змочити вміст контейнера 1 з рослиною, розірвати контейнер 2, коли він буде на дні ями; в — видалити розірваний контейнер; земляну грудку 1 з корінням розташувати так, щоб її верх був на рівні поверхні грунту; г — заповнити простір у ямі грунтосумішшю 1; притрамбувати рукою; зробити поливну ямку 2; полити саджанець.

Садіння

Садять дерева, як правило, удвох: один притримує саджанець, а другий заповнює яму родючим ґрунтом та ущільнює його. Перед садінням в ямі забивають опорний кілок (рис. 1), який слугує 2—3 роки, а яблуням на підщепах М27 та М9 він потрібний протягом усього періоду вирощування плодового дерева.

Упоперек ями кладуть садильну дошку і на її рівні розміщують кореневу шийку саджанця. Кореневу систему засипають ґрунтосумішшю, заготовленою заздалегідь. Вона складається з 3 частин помірно вологого та пухкого ґрунту і 1 частини торфу. Крім того, з розрахунку на одну посадкову яму до ґрунтосуміші додають 100—150 г розмеленої крейди. Усе це перелопачують або перемішують у бетономішалці і зберігають під навісом до садіння.

З ґрунту, вийнятого з ями, формують краї поливної ямки. Садіння деревця показано на рис. 2 і 3. Після садіння деревця й ущільнення ґрунту навколо нього за легкого посмикування воно має міцно триматися свого місця.

Після садіння саджанець поливають, а коли воду вбере ґрунт, яму мульчують торфом або чорною поліетиленовою плівкою. Залежно від погодних умов поливають його декілька разів.

Протягом вегетації за потреби ослаблюють прив'язку деревця до опорного кілка.

***В.Г.Лисанюк,** д-р с-г наук, професор*

Потрібний закон
"Про колективне садівництво і городництво"

Згідно з Указом Президента України № 1204/99 від 23.09.99 р. "Про підтримку колективного садівництва та городництва України", координатором державної підтримки садівників та городників нашої держави виступає Міністерство аграрної політики України. Але цей Указ має чисто декларативний, рекомендаційний напрямок. Якби у нас було введене пряме президентське правління, то його дія була б реальною.

Ми не "підказали", а на Банківській "забули", що для набуття необхідної (для Кабінету міністрів, обласних державних адміністрацій) законодавчої сили цей Указ слід направити до Верховної Ради. На наш погляд, усі наші негаразди у відсутності правової бази.

На Вінниччині існують десятки садогородніх (дачних) масивів, на яких працюють і з яких харчуються (виживають) у цей складний соціально-економічний час десятки тисяч наших співвітчизників. А це — 60—80% пільговиків, людей похилого віку. Ці товариства засновані ще за Радянського Союзу і на базі закону про кооперацію в колишньому СРСР. Але змінилася держава, а з нею пішов у небуття й закон про кооперацію.

На сучасному етапі діють Конституція України, Закон про об'єднання громадян, Земельний кодекс, закон про приватизацію, про власність тощо. Але основного закону "Про колективне садівництво та городництво України" Верховна Рада ще не прийняла. І опинилися десятки масивів поза законом. Нікому вони не потрібні і ніхто не хоче їх захистити.

Одиниці з них мають юридичний статус — належно зареєстровані. У другої частини є установчі документи (статут, печатка) ще з років СРСР. Третя частина масивів існують підпільно. Саме останні і являють собою розсадники злочинності. Алкоголіки, наркомани, бомжі та особи, звільнені з місць позбавлення волі, розгулюють по масивах, грабують майно та продукти у так званих "дачників". А їхнє "керівництво масивів" часто в особі однієї людини, користуючись беззаконням та безкарністю, збирає кошти (і не маленькі — до кількох десятків тисяч гривень на рік), які потім використовує на власний розсуд. Так звані "керівники" шахрають земельними ділянками — незаконно забирають в одних і тут же продають іншим. Водночас десятки, сотні мешканців міст по 10 років чекають черги на отримання земельної ділянки під дачу.

Такі дії і безкарність принижують честь і гідність громадян, членів товариств, особливо беззахисних людей похилого віку.

Про всі недоліки можна говорити, писати багато, але обласна "Спілка" може в цьому навести порядок лише за підтримки (зацікавленості) держави, її виконавчих органів. Але неодноразові наші звернення з дня заснування обласної "Спілки садівників і городників Вінниччини" (06.03.02 р.) про надання приміщення (точніше, офіційного закріплення за "Спілкою") по вул. Соборна, 72, к. 112 залишилися поза увагою адміністрації. Хоча позитивне розв'язання цього питання сприяло б ефективній організації роботи всіх структур обласної "Спілки", дало б можливість вирішити низку поточних питань: адміністративних, господарських, правових, фінансових тощо.

Але на заваді розв'язання всіх цих та інших питань (невідомо з яких причин) стало наше вінницьке "Управління спільної комунальної власності" в особі В.В. Крот, сіючи розбрат та недовіру до "Спілки", безпосередньо втручаючись у її внутрішні справи.

Вихід із ситуації, що склалася, на наш погляд, можливий лише таким шляхом:

1. Доручити обласному управлінню юстиції і далі по інстанції зробити облік (легалізацію) всіх існуючих товариств Вінниччини.

2. Для деталізації фінансово-господарської діяльності товариств запропонувати їм ввести електронно-банківський облік з обов'язковою реєстрацією в управлінні статистики, податковій інспекції, відділеннях пенсійного фонду, соціального страхування, управлінні земельних ресурсів.

3. Управлінню МВС України по Вінницькій області взяти під контроль некеровані масиви.

4. Контроль за виконанням наведених пропозицій покласти на прокуратуру.

Насамкінець хочу зауважити, що даний лист витікає з сучасних життєвих обставин і цілком узгоджується з вимогами згаданого вже Указу Президента "Про підтримку колективного садівництва та городництва України".

З повагою від імені та за дорученням тисяч беззахисних дачників

В.С. Мазур,
голова обласної "Спілки садівників і городників Вінничини"

Не пропустіть перших обприскувань

Захист саду навесні розпочинають із ранньовесняних обприскувань плодових дерев проти шкідників і хвороб. Якщо після обстеження саду ви встановили, що на ваших плодових деревах є зимуючі стадії щитівок, попелиць, кліщів, молей, листокруток або ж ці шкідники завдавали великої шкоди деревам у минулому сезоні, чи ви знаєте, що взагалі у попередні роки в саду не було належного захисту, то доречним буде ранньовесняне обприскування дерев (до розпускання бруньок, але за температури не нижче +4°С) мінерально-масляною емульсією.

Промислові сади у цей час обробляють 1%-ним розчином препарату ДНОК або ж 5%-ним розчином препаратів № 30, 30а, 30м, 30с. Але вони не входять до списку дозволених для роздрібної торгівлі серед населення. Тому мінерально-масляну емульсію можна приготувати в домашніх умовах.

Для приготування 10 л робочого розчину потрібно у невеликій кількості м'якої гарячої води (1,5—2 л) розчинити 80—100 г господарського мила, затим до цього розчину тоненькою цівкою влити 400 г гасу і ретельно перемішати. Коли суміш набуде молочного забарвлення, долити води до мітки 10 л і добре перемішати.

Дані компоненти можна замінити. Мило — пральним порошком (1—1,5 склянки), гас — дизельним паливом у зазначеній кількості.

Робочий розчин слід застосовувати відразу після приготування, бо через деякий час він почне розшаровуватися.

Для боротьби з хворобами саду у ранній весняний період застосовують 3%-ну бордоську рідину ("голубе обприскування"). Нею дерева обробляють у фазі початку розпускання бруньок. Нерідко садівники-аматори весняний захист саду розпочинають з "голубого обприскування". Якщо ж все-таки дерева обробляли мінерально-масляною емульсією, то "голубе обприскування" слід проводити не раніше, як за 14 днів після попереднього.

Трипроцентну бордоську рідину застосовують проти збудників хвороб: парші і плодових гнилей яблуні та груші; моніліозу, клястероспоріозу та інших плямистостей вишні й черешні; моніліозу, клястероспоріозу, плодової гнилі абрикоса; кучерявості листя, моніліозу, клястероспоріозу та інших плямистостей персика; борошнистої роси аґрусу; антракнозу, септоріозу смородини; пурпурової плямистості, іржі малини та ін.

Важливе значення має правильність приготування робочого розчину бордоської рідини, від якого залежить її здатність до прилипання, а відтак і ефективність.

Готують бордоську рідину із мідного купоросу і гашеного вапна (пушонки). Як правило, продають ці препарати у наборі, який називається бордоською сумішшю, або ж кожний окремо.

Для приготування бордоської рідини використовують емальований, пластмасовий або скляний посуд. Щоб приготувати 10 л 3%-ної бордоської рідини 300 г мідного купоросу розчиняють у 2—3 л підігрітої води (у холодній розчиняється дуже погано), потім доводять об'єм рідини до 5 л. У другому посуді в 5 л води розбавляють 300 г гашеного вапна (бажано навіть трохи більше — 340—350 г), одержане вапняне молоко проціджують через рідку тканину (можна через капронову) чи фільтр у посуд місткістю не менше 12 л. Затим у вапняне молоко (а не навпаки), постійно перемішуючи, тонкою цівкою вливають розчин мідного купоросу. Під час змішування розчини мають бути холодними. Робочий розчин використовують відразу після його приготування. При зберіганні він втрачає свої властивості.

На мій погляд, на відміну від 1%-ної бордоської рідини, яку використовують для обприскування вегетуючих рослин, 3%-ну приготувати простіше, оскільки немає потреби у скрупульозному підході щодо приготування (перевірки кислотності розчину, дотримання точної концентрації — вона може становити 2,9% чи, скажімо, 3,1%), адже 3%-ний розчин наносять не на листя, яке можна обпалити, а ним обробляють стовбур і гілки рослини, коли бруньки лише починають розвиватися.

Правильно приготовлена бордоська рідина добре прилипає до кори гілок. При цьому важливо не просто обприскати дерева чи кущі, а добре змочити (злити) кожну гілку. Після висихання кора дерев має набути світло-голубого забарвлення, яке тримається кілька місяців.

Доречним буде також зауважити, що лише одним "голубим обприскуванням" неможливо повністю захистити дерева і кущі від хвороб. Це обприскування не виключає подальшого захисту рослин від хвороб. Але патогенне навантаження на кожну оброблену рослину значно зменшиться. Тому подальші обробки дерев і кущів у відповідні фази розвитку (перед чи після цвітіння тощо) іншими фунгіцидами будуть значно ефективнішими.

То ж не нехтуйте "голубим обприскування". Це важливий захід у системі захисту саду від хвороб.

Б.К. Донгаш

Уроки минулого сезону

Сорт Арочний

Сорт КарМаКод

То яким же він був — минулий сезон? Однозначно відповісти важко, але одне зрозуміло: рік був важким, з протиріччями і що важливо — повчальним. Усе почалося з осені позаминулого року. Дещо ослаблені від перевантаження врожаєм виноградні кущі потрапили під проливні дощі, які тривали близько місяця. Внаслідок цього вегетація продовжилася, лоза погано визріла, до того ж була уражена грибними хворобами.

Однією з причин, яка не могла не вплинути на урожай 2003 р. було те, що "піджимали" строки укривання кущів на зиму, а листя на багатьох кущах залишалося зеленим (пластичні речовини ще не повністю перейшли до старої деревини) і його довелося обрізати з лоз. Сильні морози на початку зими за відсутності снігу призвели до промерзання ґрунту на глибину до 90 см. Це негативно вплинуло на стан кореневої системи плодоносних кущів (особливо молодих), а також центральних бруньок і плодових лоз. Наприкінці зимового сезону виноградники, які розміщені в низинах або де застосовували сухе вкривання кущів на зиму, опинилися в льодовому полоні, який затруднював дихання кущів. Холодна весна після розкривання кущів також додала свого негативу. Центральні бруньки, що залишилися живими, перед розпусканням були піддані впливу низьких температур, що також у подальшому вплинуло на величину грон.

У травні панувала виснажлива спека, стовпчик термометра сягав позначки +45°С, але в червні в період цвітіння винограду температура знизилася і були сприятливі умови для цвітіння та зав'язування майбутнього врожаю (навіть традиційно схильні до горошіння сорти Восторг, Кодрянка, Тимур мали гарні щільні грона).

Рясні дощі в липні хоч і зняли проблему поливу, але завдали клопоту тим виноградарям, котрі не встигли зробити дворазову обробку кущів системними препаратами. При вирощуванні винограду на одноплощинній шпалері і за раннього видалення листків у зоні грон, довелося спостерігати часткове пошкодження ягід у гронах після градобою.

Також слід відмітити, що рясні дощі перед достиганням ранніх сортів не могли не вплинути на їх цукронакопичення.

Погано перенесли умови зимівлі окремі кущі таких сортів: Осінній чорний, Прозорий, Восторг овальний, Лора, Тігін, R-79. Стабільно зарекомендували себе протягом кількох років сорти: Тимур, ЗОС-1, Подарунок Запоріжжю, Деметра, Кеша-1, Денал, Алий-2, Кінг рубі уайт, Донара та інші.

Справжнім відкриттям уже другий сезон поспіль є сорти: OV-6ПR, Кишмиш запорізький, Заграва, КарМаКод.

Особливо хочу відзначити сорт Арочний. Виведений Всеросійським НДІВіВ ім. Я.І. Потапенка, раннього строку достигання (середина серпня). Грона до 1,5 кг, помірно щільні, без горошіння. Ягоди овально-сосковоподібні з перехватом, оригінального рожевого забарвлення, розмір 24 х 37 мм. Смак гармонійний, м'якуш м'ясистий, грона довго висять на кущах і не пошкоджуються осами. Лоза добре визріває, гарно укорінюється. Врожайність висока й стабільна (2—3 грона на пагоні). Обрізування лози на 6—8 вічок, але сорт плодоносить і при короткому обрізуванні. Морозостійкість −25°С і більше. Сорт дуже стійкий до грибних захворювань.

Враховуючи, що останнім часом на ринку і серед виноградарів дедалі більшою популярністю користуються сорти з рожевим і червоним забарвленням ягід, я упевнений, що цей сорт займе почесне місце серед таких сортів, як ЗОС-1, Магарач 44, Дунов, Ізюминка, Заграва, Подарунок Україні, Зарево, але котрі явно поступаються оригінальній кольоровій гаммі забарвлення ягід, яку має цей сорт.

Сподіваюся, що цьогорічний сезон для виноградарів буде більш вдалим, ніж минулорічний. Бажаю всім читачам "ДСГ" успіхів і високих урожаїв. У кого виникнуть запитання, із задоволенням відповім і поділюся інформацією.

В.І. Загурський,
вул. Лісна, 26-а, смт Новомиколаївка,
Верхньодніпровський р-н,
Дніпропетровська обл., 51653

Травоїдна корейська свинка

Після публікації моєї статті в журналі "Дім, сад, город" № 12 за 2002 р. "Травоїдна корейська свинка" постійно отримую безліч листів від господарів з усіх куточків України. В листах ставлять багато запитань щодо особливостей розведення та утримання цих тварин. Зважаючи на це, пропоную читачам матеріал про цю корисну тварину.

Не міг навіть уявити, що ця східна красуня стане користуватися такою популярністю в Україні. За рік, що минув, створено спілку "Екзотика", яка об'єднала не лише власників цих тварин, а й інших любителів усього екзотичного. Тільки від нас у 2003 році 12 областей отримали молодняк цих тварин. Бажаючих виявилося настільки багато, що черга трішки затягнулася. Та тепер немає потреби хвилюватися. Молодняк можна буде придбати як не у своїй , то в сусідній області. В міру того, як зростає поголів'я, стає доступнішою ціна.

СВИНЯ: що знаємо, і чого не знаємо

Приказка мовить: "Корисніше свинки немає скотинки, їсть що попало, а дає сало". А сало для нашого брата гірше наркотика. Без нього ну ніяк не обійтися .

Свинка для українця — годувальниця, і складова сімейного бюджету. Особливо, коли мова йде про травоїдну корейську свинку, швидкоплідну, не вибагливу до харчування й утримання.

Одомашнено цю свинку ще в кам'яному віці, після собаки. Особливо популярною вона була в Китаї. Її родоначальником є східноазійський кабан.

У різних місцевостях цю свинку називають китайською, корейською, в'єтнамською. Із сходу травоїдну корейську свинку завезли до Угорщини, а вже потім вона потрапила до України. І відбулося це на самому початку третього тисячоліття. Уже кілька років вона зачаровує наш народ та сміливо відвойовує місце під сонцем України.

Свиня — це не тільки сало, а й ніжне, соковите, смачне м'ясо. Свинина є повноцінним продуктом харчування: калорійна, енергоємна, багата на білки, у ньому є всі необхідні амінокислоти. Вона багата на сполуки заліза та вітаміни групи В. Свинина перетравлюється в організмі людини на 90—95%. Від вживання свинини не підвищується вміст холестерину в крові, і тому не провокується артеріосклероз. У корейської свинки найвищий забійний вихід.

За маси 60—90 кг забійний вихід становить 85—90 %, водночас у звичайної свині 70—75 %, а ВРХ лише 50—60 %. До закінчення свого росту вона збільшує масу в 324 рази, звичайна свинка — в 208, а ВРХ — в 10—14 разів. Це і є запорукою її вирощування.

Статевої зрілості досягає в 3—5 місяців, залежно від годування. У 7—9 місяців дає перший приплід.

Упродовж року від однієї свиноматки можна отримати 30—60 поросят, які в живій масі дадуть більше трьох тонн свинини. Завдяки короткому періоду супоросності (в середньому 116 днів) і лактації 3—4 тижні, одна свиноматка за рік може пороситися 2,5—3 рази. Живуть корейські свинки до 30 років. Поросята народжуються масою 350—500 г.

Головне, що слід усвідомити нашим господарям, — це насамперед, корейську свинку вирощують заради поросятини, їх забивають маленькими, як кролів, для повсякденного харчування, щоб сім'я завжди була з м'ясом. Це, так би мовити, "маленький ходячий холодильник", що дає щоденні прирости ніжного висококалорійного делікатесу. Саме так їх використовують у Китаї, і недаремно ця країна посідає перше місце в світі за експортом свинини. Там виробляється 52 % від світового продукту свинини, в основному з молочної та молодої поросятини. Для виробництва сала доцільно використовувати вибракуваних свиноматок та кнурів після попередньої кастрації, яку вони доволі легко переносять у зрілому віці.

Утримання свинки в підсобному господарстві

Корейських свинок можна утримувати в будь-яких більш-менш пристосованих приміщеннях чи оборах із частковим накриттям, або в будиночках за типом собачої будки. Узимку такі "будки" обладнують шторкою з тканини. Для опоросу свиноматок бажано розміщувати окремо від основного стада. Узимку це повинно бути тепле приміщення. Умови для опоросу створюються такі, як і для звичайних свиней.

Протягом усього року у годівницях має бути корм, а в напувалках — вода. Підстилкою може слугувати будь-яка солома, сухий бур'ян, стружка, тирса, торф. Для будівництва "лігова" під час опоросу свиноматці бажано стелити нерізану солому чи сіно.

За утримання на випасі свиней можна розмістити в тимчасових "шалашиках", де вони зможуть сховатися від негоди та спеки. Свинки швидко знайомляться, визначають лідера, і надалі живуть мирно й дружно, одним табунцем. Менше й старше покоління мирно співіснують, старі хряки ніколи не кривдять малят.

Молодих хрячків, яких планують під ніж у віці до трьох місяців, каструвати немає потреби; а старших кастрnärють. Коли планується відгодовування з молодшого, то краще "почистити" молодшими.

Корейська свинка, як і всі свині, їсть усе. Для неї придатні усі ті корми, що й для звичайних свиней, але можна обійтися і без концкормів та кормових добавок за умови, що свині будуть забезпечені влітку пасовищами або різнотрав'ям у годівниці, а взимку — січкою з доброякісного сіна. Вона може живитися городніми бур'янами, гичкою, капустяним листям, падалицею яблук, груш, слив, черешні; корисні для неї і сіяні трави, особливо високобілкові бобові: люцерна, еспарцет, соя, горох, люпин, буркун. Червоною конюшиною захоплюватися не варто. А сіно їй можна згодовувати не раніше як через два місяці після збирання.

Свинка полюбляє поласувати кабачками, гарбузами, патисонами, стеблами та качанами кукурудзи, столовими та кормовими буряками, не кажучи вже про зерно та зерновідходи, які вона добре їсть і без розмелювання та запарювання. Також полюбляє свинка грецькі горіхи, жолуді, каштани; навіть такі злісні бур'яни, як молодий пирій та кінський щавель у молодому віці для неї розкіш. Усім набридлу кульбабу вона їсть із задоволенням. Коріння кульбаби можна також заготовляти на зиму, і згодовувати цілим, як і бульби топінамбура.

На зиму бажано заготувати і насушити в тіні дводомну кропиву із стеблами, різнотрав'я, всілякі городні бур'яни, не кажучи вже про сіно. Жолуді та каштани сушити не потрібно. Вони добре зберігаються свіжими у погребі чи будь-якій ямі,

оскільки морози для них не страшні; а те, що вони почнуть кільчитися, навіть на краще, тому що у них підвищується вміст біологічно активних речовин. У невеликій кількості — чина, нут, вика, горох, квасоля. Необхідно пам'ятати, що бобові та олійні культури згодовуються після теплової обробки, оскільки вони містять речовини, що послаблюють дію харчового фермента трипсину.

Для годування свинок використовують будь-які гриби, за винятком отруйних. Їх згодовують як вареними, так і сухими. Придатні для свиней не лише шапинкові гриби, а й нижчі міцелійні мікрогриби: плісняві та гнильні. Вони подвоюють свою масу за 2—6 годин, і мають високу якість білка. Гриби коричневої та білої гнилі пошкоджують целюлозу соломи, деревної стружки чи січки, очерету та інших подібних матеріалів протягам 60 діб. Проте якщо їм трохи допомогти, пропаривши матеріал за температури 70—80°С і додавши аміачну селітру (до 0,1 % від матеріалу), то гриби білої гнилі (тієї, що шкодить підлозі) здатні зробити свою руйнівну дію всього за кілька днів. Канадські фірми із тонни січки виготовляють півтонни повноцінного білкового корму. А литовці вирощують міцелійний корм на основі торфу. Доволі проста технологія, а проблема з кормами майже вирішена.

Дуже високоякісний білок для відгодовування дають водорості, особливо мікроводорості (хлорела та спіруліна). За рік вони можуть видати з одного гектара площі водойми 16—24 т білка. Порівняємо: пшениця — 300 кг, горох — 400 кг, багаторічні трави — не більше 3000 кг. Коментарі зайві. Збирати водорості можна капроновою тканиною, тоді разом із ними зберемо різних личинок та рачків і молюсків, що свиням не зашкодять.

На зиму корисно заготовити суху ряску. Домішки її до корму збагатять раціон на білок та необхідні мікроелементи.

Делікатесом для свинок є лісові слимаки "равлики", їх згодовують просто живими. Окрім білків вони поповнюють організм кальцієм. До речі, існують технології розведення їх у домашніх умовах. Їх годують городніми бур'янами. "Равлики" є делікатесом і в харчуванні людини. За досить високою ціною їх закуповують для ресторанів.

Новосибірський сільськогосподарський інститут розробив технологію вирощування личинок кімнатної мухи на свинячому гною, біомаса яких на 10 % більша, ніж на молоці. За переробки однієї тонни свинячих екскрементів із вологістю 80% виходить 500 кг біоперегною та 50 кг сухого борошна з личинок, з вмістом 60 % протеїну. Борошно з личинок мух є цінним кормом. Установлено, що для отримання 1 кг приросту свинок витрачається 1,63 кг сухої речовини личинок. За годування спеціальним комбікормом затрати сягають 4 кг.

Здавна відомо, що одні тварини поїдають екскременти інших. Це явище називають капрофагією. Виявляється, що у висушеному і перемеленому курячому посліді міститься дуже багато білка — 30—32 %. Цей продукт, названий пудретом, залюбки їдять не тільки свині, а й корови. Це дуже цінна білкова добавка, яка до всього ще й збагатить організм свинки мікроелементами.

Годування свинок

Гудування не така вже й складна справа, якщо є чим. А як ви переконалися, корми є довкола нас. Потрібно бути лише уважнішими та стежити за новинками науки і слухатися старших, цікавитися як жили наші предки, що їли самі і чим шанували братів наших менших. Свиней в основному випасали.

Усякий раз до нового виду їжі свинок необхідно привчати поступово, потрошку підмішуючи до основного корму. Практикують як сухі мішанки, так і вологі, кому як зручніше у своєму господарстві. Безумовно, чим краще подрібнено корм, тим вища його дієвість і тим менше відходів. Свинка не витрачає енергію на пережовування і перетравлювання. Краще поїдає їжу і немає можливості перебирати. У мішанках зручніше рівномірно розподіляти різні домішки.

Незалежно від способу годування та пори року біля свиней має бути напувалка з водою. Бажано також, щоб у годівницях постійно була січка з трав.

Годівниця має бути глибокою, аби свинки не вигортали суху січку. Бажано мати окрему годівницю з меленою крейдою чи черепашником та деревним вугіллям. Замість крейди можна використовувати білу глину. Ці речовини поповнюють організм свині калієм, кремнієм, мікроелементами та сприяють якісній роботі шлунково-кишкового тракту.

Корейська свинка їсть дуже мало, але часто. Тому бажано, щоб вона завжди була забезпечена їжею. Годуючи мокрими мішанками, кожний господар дослідним шляхом установить норму, яка буде поїдатися повністю до наступної роздачі. Улітку такої проблеми не існує. Наприклад, доросла свиноматка в період супоросності з'їдає 5—7 кг зелені за добу. Восени додатково ще кілька кілограмів падалиці, яку вона особливо полюбляє. Заготовлені на зиму столові чи кормові буряки, гарбузи, кабачки, кавуни, топінамбур, коріння кульбаби, силос, картопля, жолуді та каштани, падалиця яблук тільки урізноманітнять та збагатять годівлю.

Дорослих свиноматок дуже загодовувати не варто, оскільки вони будуть погано відгулювати та приведуть мало поросят. Перед опоросом, безумовно, потрібно давати калорійніші корми. В період годування поросят свиноматці потрібні також поживні раціони.

Відлучений молодняк бажано трохи підгодовувати поживною їжею. Щоб їхній організм легше адаптувався до нових умов, адже молоко у свині дуже жирне і висококалорійне. Добре, якщо в цей період у їхніх годівницях буде зерно чи зерновідходи. Місячному поросяті на добу їх треба не більше 100 г.

За відгодовування на забій дають їсти досхочу. Краще запарені, перемелені корми. Відгодовування триває 3—6 тижнів. У цей час виводять з раціону рибу та рибопродукти, у тому числі і риб'ячий жир, оскільки їхній запах впливає на якість свинини. Доцільно в цей період до корму додавати по кілька грамів порошку меліси лікарської, м'яти, собачої кропиви, валер'янки, синюхи блакитної. Тварини тоді стають спокійними, що позначиться на їхньому прирості. Заспокійливі засоби потрібно давати під час транспортування.

Господарям бажано усвідомити, що коли їжа в період годування буде різноманітною, відпаде потреба у вітамінних добавках і мінеральних речовинах. Запам'ятайте: коли тварина переїдає зерна та концентратів — це погано, в них переважають кислі елементи. А в нормі в середині свині повинно бути слаболужне середовище. Його утворюють такі елементи, як натрій, калій, кальцій. У травах їх багато, а в зерні мало. Це запорука здоров'я тварин та гарантія приростів.

Хвороби та ветеринарний догляд

На Землі існує близько 1,5 мільйона тварин, з-поміж яких майже 50 тисяч ведуть паразитичний спосіб життя. А якщо додати до них представинків мікросвіту, гриби та віруси, то кількість паразитів значно збільшиться. Світ паразитів різноманітний і простягається від багатометрових паразитних черв'яків (гельмінтів) до вірусів ящура, які ледь помітні в електронний мікроскоп. Результат дії цих паразитів на тварин і людину — хвороби. Не є винятком і корейська свинка. Організм її ще має сильний імунітет, оскільки її селекція недалеко відійшла від дикого предка. В неї висока природна стійкість до розладів шлунково-кишкового тракту. Та щеплення все ж таки потрібно робити, особливо проти чуми, хвороби Тешена, бажано і проти бешихи, сальмонельозу. Своєчасно прищеплена тварина — це спокійний сон господаря та збережені кошти. Про час щеплень потрібно радитися з дільничним ветлікарем та стежити за спеціальною літературою. Хвороби усіх свиней у світі однакові. І лікують їх також однаково.

Костянтин Крепкий,
вул. Леніна, 99, с. Сокиринці, Вінницький р-н, Вінницька обл, 23207

Для інкубації яєць має бути температура 37,5—38°С. Але де її вимірювати? Як би ми ретельно і старанно не підбирали курячі яйця для інкубації, але серед них за висотою будуть малі, середні і великі. Якщо курячі яйця взяти за малі, то качачі будуть середні, а от гусячі — великі. Отже, в кожному конкретному випадку ми повинні вибрати за висотою середнє і дотиком кінчика термометра до нього вимірювати температуру. В перші три доби, щоб яйця швидше прогрілися, слід підтримувати температуру 37,7—38,3°С, вологість — 50—60%. З четвертого по десятий день 37,5—38°С, а з одинадцятого і до кінця 37,2—37,7°С, вологість 60—70%.

За короткочасних, але значних підвищень температури, на будь-якій стадії зародок швидко гине. Коли перегрівання постійне і значне, розвиток ембріона буде пришвидшений, пташенята з яйця вийдуть раніше, але будуть малі й недорозвинуті. За постійного довготривалого перегрівання часто відбувається раніше охоплення білка алантоїсом (особливий орган ембріона, який відповідає за функції дихання, живлення, видалення). Білок використовується не повістю, значною мірою збільшується число каліцтв, найчастіше голови, очей, дзьоба. У виведених пташенят жовток погано втягнутий. Вони малорухливі, на шкаралупі залишаються сліди крові.

ПРО ІНКУБАЦІЮ ДОМАШНЬОЇ ПТИЦІ

Останнім часом широкого вжитку набув спосіб виведення домашньої птиці в інкубаторах. Штучне виведення надає нам можливість одержати в господарстві бажану породу, в бажаній кількості і в певний строк. Але за браком досвіду й інформації ми часто припускаємося забагато помилок, і не завжди добиваємося бажаного успіху.

В інкубаторі для виведення птиці ми створюємо майже ідеальні умови: підтримуємо належну температуру і вологість, мітимо яйця і декілька разів за добу перевертаємо їх, тому вони прогріваються рівномірно, охолоджуємо яйця, а яйця водоплавної птиці в другій половині обприскуємо теплою водою, але достеменно відомо, що навіть у птиці від яєць, відібраних від курей, які раніше були квочками, інстинкт насиджування у потомства відсутній. Отже, інкубацією ми якимось чином порушуємо генетичний код птиці, тому інкубація яєць домашньої птиці — це складний процес. Наше завдання — не просто якимось чином вивести птицю, а одержати фізично здорову і життєздатну, аби мати матеріальне й моральне задоволення.

Під час насиджування яєць температура тіла квочки сягає 40—42°С. Вона часто встає і переміщує їх. У надмірно жарку погоду може навіть стояти над ними або зовсім залишає на деякий час гніздо, але вона дуже мало виділяє тепла, тоді як у нас в інкубаторі вона постійна і задана. У різних авторів, в описанні інкубації яєць, можна зустріти температуру 37°С, 38° і навіть 39°С. Але чому такі розбіжності? Можливо, це саме та помилка, яка не сприяє бажаному успіху? Як стверджують науковці, під час прогрівання яєць домашньої птиці температура за межею 36,1° і 39,4°С згубна для розвитку ембріона.

Отже, якщо ми відступимо на 0,4°С від обох показників, одержимо 36,5°С і 39°С. А якщо і від цих показників ми відступимо ще на 1°С, то матимемо 37,5°С — і 38°С. Це і будуть ті показники, за яких ми повинні здійснити інкубацію яєць домашньої питиці. І коли через деякі обставини, незалежні від нас, ми короткочасно сягнемо за ці показники, критичного стану не виникне, ми маємо в запасі в обидва кінці 1,4°С, тому згубної дії або великої шкоди ембріону не завдамо. Це можуть бути похибки показників самого термометра, яким ми будемо вимірювати температуру в інкубаторі, помилка у вимірюванні, а також похибки регулюючих приладів. Термометр обов'язково перевірити в спеціальній лабораторії. Але якщо такої можливості немає, то до посуду треба налити холодної води, поставити туди медичний термометр і той, яким будемо вимірювати температуру. Повільно підігріваючи воду, перевірити показники обох, за правильний взяти медичний.

За недогріву вихід пташенят із яєць починається на 2—4 доби пізніше. Вони відстають у рості, мають збільшене серце, набряк голови і шиї. Отже, за масового виходу пташенят із яєць необхідно обстежити пташенят і шкаралупу та зробити певні висновки.

В інкубаторі, в дні і кришці, робимо отвори для доступу свіжого повітря і виходу вуглекислого газу, але для новонароджених пташенят це вже протяги. Вони ще кволі, але в пошуках теплого місця блукають по інкубатору і декілька разів перевертають яйця, з яких ще не вилупилися пташенята, тим самим порушують їхній спокій. Їх обов'язково потрібно відбирати до теплого ящика, де вони повинні обсихати. Тут вони лягають і засинають, а коли підсохнуть, приєднуються до гурту.

Якщо обсохлі пташенята міцно стоять на ногах, мають здоровий вигляд, очі ясні, блискучі, живіт м'який, пуповина втягнута та загоєна, пух чистий, дзьоб жовто-рожевого кольору — це значить, що інкубація відбулась успішно і наше подальше завдання — допомогти пристосуватися до навколишнього середовища.

У першу чергу виявити особливу увагу їхньому обігріву і певним чином підтримувати його. Підготувати збалансовані корми, які повинні мати не тільки достатню кількість поживних речовин, а й вітаміни та мінеральні елементи.

Годування. Перша доба. Найбільше пташенят гине у перші 3—6 діб, тому давайте позначимо значком (—3 — 6 діб?) і постараємося відшукати помилки. Як дослідили вчені, у перші три доби після отелу (окоту) тварини виділяють такий корм, який прирівнюється до годування їх ще в утробі. В нашому випадку це жовток і тільки тієї птиці, яку вивели (І—3—6 діб). У природних умовах, коли квочка безконтрольно виведе курчат, перший раз вона накриє яйця десь під вечір, тому пташенята з яєць вилупляться через 21 день уночі. Вдень, коли прогріється навколишнє повітря і вони обігріються , квочка виведе їх на "полювання". Вони будуть споживати тільки те, що вона їм знайде, і тому в ніч вони підуть майже голодні. Лише

наступного дня, коли знову буде тепло, і вона виведе їх, курчата почнуть пищати (просити їсти), квочка приведе їх до годівниці, де колись сама споживала корм. Там ми їх і помітимо.

Якщо ми купуємо пташенят на птахофабриці, то ми придбаємо однодобових, яких там не годують (за технологією не передбачено). Ті, яких не продали сьогодні, на завтра теж будуть однодобовими. Ось чому, коли їх продають на ринку, їхній "спів" чути здалеку. І в першому, і в другому випадку навіть через півтори доби вони не гинуть. Вони живуть завдяки залишковому жовтку. Тому в першу чергу їм обов'язково треба дати тільки воду, а вже потім корм. Якщо ж ми самі вивели пташенят, нам невідомо, коли вони використають жовток, а годувати пташенят, коли в них ще не розсмоктався жовток, це все одно, що підписати їм смертний вирок (II—3—6 діб?). Якщо під час першого годування даватимемо варені крупи, то він ще зможе розсмоктатися, а комбікорм покриватиметься (обкутуватиметься) ним, так би мовити "одягнемо на нього мішок", і пташеня може загинути.

Висновок дуже простий: наших пташенят у першу добу не слід годувати. Їм потрібно поставити лише воду, яку прокип'ятити, охолодити, знезаразити марганцевокислим калієм (марганцівкою), колір води повинен бути світло-оранжевий. У ній пташенята промиють шлунково-кишковий тракт, розбавлять залишки жовтка і він повністю використається, поповнять тіло вологою, яка випарувалася під час обсихання, збагатять організм мірокелементом марганцю.

Друга доба. У водоплавної птиці вола немає, а шлунок і стравохід збільшений. Корм вона споживає малими дозами і запиває водою. У птиці, яка має воло, шлунок малий, а стравохід дуже тонкий. Корм вона накопичує у волі, а потім використовує його. За першого годування корм, що надходить з вола до стравоходу, поступово буде розсовувати його стінки і збільшувати отвір. Якщо в цей час їжа буде надто дрібна й суха (комбікорм), прилипаючи до стінок стравоходу, буде відбирати в них вологу, приклеюватися до них, таким чином може закупорити його (III—3—6 діб?). І якщо в цей час у кормі будуть завеликі фракції (крупи), переходячи з вола до стравоходу, вони своїми гострими кутами будуть травмувати його, застрявати і теж можуть закупорити його (IV—3—6 діб?). У цих двох випадках пташенята піднімають голову догори і витягують шию. У такому разі їх обов'язково треба поїти примусово.

Для першого годування слід приготувати зварений жовток і тільки тієї птиці, яку вивели, і відварене пшоно у співвідношенні 1:2.

Яйця потрібно покласти в холодну воду, і повільно підігріваючи, довести до кипіння і варити не менше 15 хв., ні в якому разі не класти яйця в киплячу воду, це буде "яйце в мішечку" (білок звариться, а жовток буде сирий.) Зварене яйце очистити від шкаралупи і розрізати навпіл. Поверхня жовтка повинна мати синюватий відтінок, він повинен повністю зваритися. Якщо в його середині буде багато рідини — це живе яйце і в ньому ще не закінчилася дієздатність розвитку ембріона і для годування воно не придатне, може виникнути пронос (V—3—6 діб?). Для годування придатні старі яйця, або ті, що вибракували, коли закладали до інкубатора.

Щоб зварити пшоно, його спочатку ретельно треба промити, висипати в посуд і додати води, щоб вона покривала його на 1 см. Посуд поставити на вогонь через металеву прокладку і варити 1—2 хв. Вогонь вимкнути і в такому стані залишити його, аби вихололо. З відвареного пшона зняти пробу. Воно має бути приємним, а з гіркотою для годування не придатне — воно пріле (VI—3—6 діб?). Жовток подрібнити і ретельно перемішати з пшоном. Корм повинен бути м'яким, еластичним, достатньо зволоженим. Годувати не більше 30 хв., після чого годівницю прибрати. До окремого ящика відібрати всіх пташенят. Воло кожного перевірити. Тих, у яких воно заповнене, повернути назад до ящика. Останніх, які залишилися, ретельно обстежити, особливо черево. Воно має бути м'яким, пупчик сухий і не повинен кровоточити.

Пташенят примусово напоїти, поставити годівницю і воду. Простежити, щоб усі поїли (часу не визначати). І тільки тоді, коли вони всі поїдять, повернути назад до гурту. Вода в ящику, де будуть перебувати пташенята, повинна стояти постійно і бути теплою.

Другий раз годувати пташенят через три години. Вони повинні повністю використати накопичений корм. Годувати так, як і перший раз і тільки тоді, коли в нас буде впевненість, що вони усі споживають корм, годувати, як завжди, через три години. Після кожного годування пташенята мають відпочивати.

Третя доба. Корм приготувати так, як і в першому випадку, вже можна додати білок, але його потрібно дуже ретельно подрібнити. Великі його фракції можуть закупорити отвір з вола до стравоходу (VII—3—5 діб?). Після третьої доби до корму можна додавати інші добавки, рекомендовані фахівцями, але в малій дозі і поступово. Треба пам'ятати, що пристосування пташенят до навколишнього середовища відбувається тільки через 10 діб.

Профілактика захворювань. Знаків (—3— 6 діб?) ми набрали аж сім. А чи правильні вони чи ні? У кожному конкретному випадку під час годування пташенят, вони можуть трапитися і, знаючи про них, наше завдання — запобігти їхньому виникненню, і виростити фізично здорову птицю.

Фармацевтичними заводами випускається безліч лікарських препаратів від різних хвороб. Тому, ще до того, як придбати, потрібно проконсультуватися у місцевого ветлікаря, або у господарів, які вирощують птицю у даній місцевості, про найпоширеніші хвороби і заходи боротьби з ними. Купувати медичні препарати треба у ветаптеках і обов'язково взяти сертифікат якості та інструкції щодо їхнього застосування. У перші три дні давати тільки кип'ячену і знезаражену марганцевокислим калієм воду. Потім байтрил, байкокс і після десятиденного віку тетравіт, біовіт, тріхопол.

Й останнє. Як підказують старі люди, закладаючи яйця до інкубатора або під квочку, за місячним календарем слід вирахувати день виходу пташенят із яєць. Він не повинен збігатися з народженням нового місяця, а до цього, або на 5—7 днів пізніше. Пташенята, народжені одночасно, чомусь хворобливі і менш життєздатні. Нам достеменно відомий вплив фаз місяця на приливи і відпливи. За місячним календарем ми навчилися вирощувати підземні й надземні рослини. А от вплив місяця на живі організми чомусь поки що не вивчено.

Мною подано декілька прикладів, які не пов'язані між собою і не мають відношення до вирощування домашньої птиці, але вони зроблені свідомо, цілеспрямовано, навмисно — щоб запам'яталися. І можливо, до моїх спостережень і висновків де в кого будуть сумніви, але в періодичних виданнях і в нашому журналі "Дім, сад, город" описів виведення домашньої птиці є багато, тому кожен має право вибору.

Бажаю успіху.

М. В. Головань,
пров. Пролетарський, 11, кв. 1, м. Черкаси, 18031

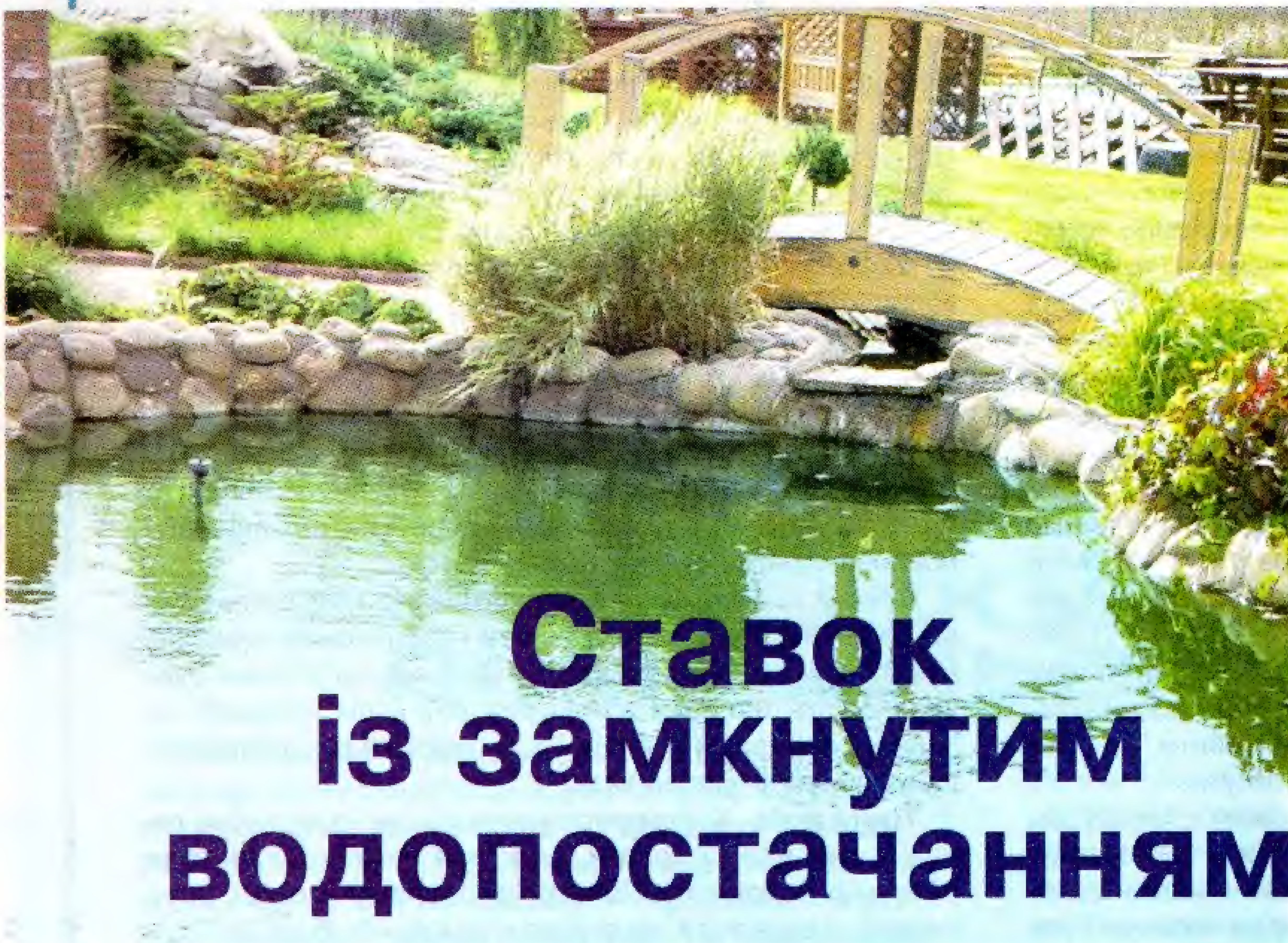

Ставок із замкнутим водопостачанням

Ще недавно мрія про декоративну водойму із замкнутим водопостачанням, де віддзеркалюються діамантовим розсипом промені сонця, була нездійсненною для більшості аматорів. Сьогодні — це реально.

Існує безліч типів присадибних водойм, кожна з яких має свої переваги і недоліки. Фантазія проектування ставка обмежується лише площею земельної ділянки, ландшафтом місцевості й фінансовими можливостями.

Ложе водойми із замкнутим водопостачанням може бути в бетонній, залізній, пластиковій, плівковій і глиняній оправі. Сьогодні найбільшою популярністю користуються ставки з плівковим покриттям, де використовують сучасні гнучкі ізолюючі матеріали. Вони не обмежують фантазію людини у виборі обрисів і розмірів ставка, їх нескладно зробити навіть без спеціальної кваліфікації та підготовки.

Однин з недоліків гнучкого ізолюючого матеріалу — не можливо отримати абсолютно рівну поверхню та ідеально правильні кути, оскільки під час укладання неминуче утворюються складки. Але це не такий уже й великий недолік, бо поверхня води сховає його. До того ж згодом стінки ставка заростають рослинами, і тоді складки будуть непомітні.

Існує кілька видів ізолюючих плівкових покрить.

Поліетилен — найпоширеніше ізолююче покриття. Перевага — відносно дешевий. Недолік — його можна використовувати тільки на тимчасових водоймах, бо плівка легко рветься, а за тривалого використання стає ламкою.

Плівку завтовшки 300—500 мікрон укладають у два шари. За дбайливого ставлення таке покриття може діяти 2—3 роки.

ПВХ (полівінілхлорид) набагато міцніший за поліетилен. Промисловість випускає одно- й двошарову ПВХ-плівку. Вона може служити до 15 років, однак боїться порізів і проколів. Тому під час будівництва водойми під неї необхідно підкладати спеціальну захисну тканину або сітку.

Бутилкаучукова гума — це покриття найбільш еластичне й стійке до сонячних променів та морозу. Його можна використовувати для будівництва великих ставків. Товщина — від 0,8 мм. Гарантований термін служби — 15—20 років.

Tetra Pondtex — це покриття виробляють з матеріалу Xavan компанії Du Pond (тришарова плівка армована скловолокном). Покриття дуже міцне й еластичне, але значно тонше (товщина 0,55 мм) й легше (410 г/м²), ніж бутилкаучукова гума. Воно втричі стійкіше до розривів і проколів та у шість разів — до впливу ультрафіолетових променів, ніж звичайні плівки; витримує температуру до —55°С. Воно екологічно чисте і не містить ПВХ. Його легко вкладати й підганяти. Після наповнення ставка водою покриття набуває форми дна, не залишаючи складок і згинів. Плівка легко склеюється спеціальною стрічкою для склеювання, що дає змогу будувати ставки дуже великого об'єму. Гарантований термін служби — 25 років.

Виходячи з технічних характеристик, найпрактичнішими та надійними є покриття для водойм із бутилкаучукової гуми і Pondtex (тришарової плівки, армованої скловолокном). Вони найдорожчі, але й найдовговічніші, витримують будь-які порізи й проколи, які легко можна залатати.

Якщо коштів бракує, можна придбати якісну полівінілхлоридну плівку.

Для тимчасових водойм, на один-два роки, цілком придатна дешева поліетиленова плівка, яку згодом можна замінити на міцніше покриття.

Нерідко, купуючи гнучкий ізолюючий матеріал, важко зрозуміти, з яких матеріалів він виготовлений. Перш ніж платити гроші, дізнайтеся про це у продавця або фірми, що його реалізує, та запитайте про строки гарантії.

Вибираючи місце і конфігурацію водойми, варто детально ув'язати їх з існуючим ландшафтом місцевості, оточуючими рослинами і будівлями, аби досягти максимальної естетичної насолоди. Бажано розміщувати водойму на деякій відстані від дерев, щоб листя не потрапляло у воду.

Плівка TetraPondtex

Присадибне рибництво

Технологічний процес будівництва декоративної водойми

1.Розмітка обрисів майбутнього ставка.

2.Підготовка котловану.

3.Опускання підготовленої плівки в котлован.

Технологія будівництва ставка з плівковим покриттям

Перш ніж почати будівництво, треба позначити передбачувані обриси майбутньої водойми, використовуючи мотузку, рулетку і дерев'яні кілочки.

Котлован під ложе ставка починають копати із середини, щоб не зруйнувати країв. Стінки ложа повинні йти вниз, під кутом до 60°. На глибині 40—50 см від поверхні по всьому периметру ставка потрібно зробити горизонтальну сходинку шириною 20—30 см. На ній розташовуватимуться кошики з водяними рослинами. Якщо плануєте зимівлю риби, то необхідно передбачити зимувальний колодязь або яму завглибшки не менше 2 м. Краї

4. Вирівнювання й тимчасове закріплення плівки.

5. Вирівнювання бруствера берега.

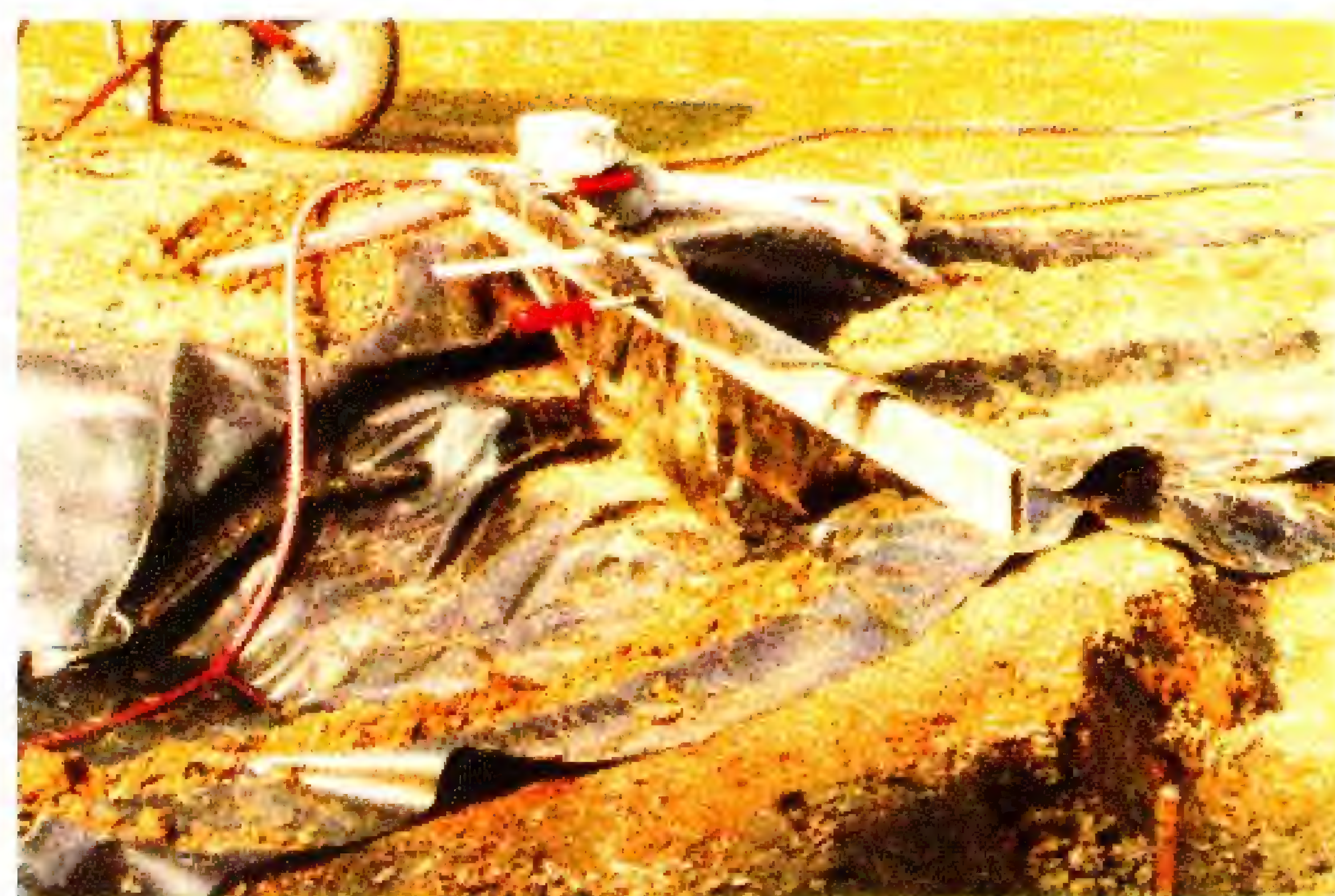
6. Наповнення верхнього ставка водою.

7. Наповнення нижнього ставка водою.

8.

8. 9. Декорування країв плівки каменями, галькою або дерном.

10. Садіння рослин і зариблювання ставка.

11. Надання ставку зовнішніх обрисів природної водойми.

ставка слід вирівняти за допомогою спиртового чи водяного рівня, щоб один берег не виявився нижчим за інший.

Під час копання котловану за допомогою екскаватора розмічають кілочками без урахування скісних стінок. Такі стінки ложа і сходинку під водяні рослини обладнують вручну. Дно ставка вирівнюють піском і ретельно трамбують.

Якщо ставок розташовують на схилі, варто подумати про оформлення високого берега, оскільки незадекорована плівка має непривабливий вигляд. Високий берег, викладений з каменів у вигляді скелі, виглядає природніше й екзотичніше. Щоб уникнути обсипання каменів, їх закріплюють цементним розчином. Серед них можна зробити заглиблення для висаджування невисоких декоративних рослин, звисаючих ліан або квітів.

Коли котлован готовий, необхідно перевірити, чи немає на схилах і дні ложа каменів, виступаючих коренів дерев та інших гострих предметів. На дно котловану і його стінки насипають шар піску завтовшки 5—10 см, потім його вирівнюють і трамбують.

Далі готують плівку. Її розміри мають відповідати максимальній довжині й ширині ставка плюс дві глибини з урахуванням нахилу стінок і по 25 см для загинів на краї. Найчастіше ширина стандартного рулону плівки 6 м. Якщо ставок не вписується в ці габарити, то плівку доведеться клеїти. ПВХ і поліетилен спаюють термічним способом. Покриття з бутилкаучукової гуми чи Pondtex склеюють за допомогою спеціальної клейкої стрічки.

Підготовлену плівку потрібно натягнути й опустити в котлован так, щоб вона вільно лежала в ямі. А потім притиснути її каменями по колу, щоб закріпити на місці. У міру наповнення ставка водою слід пересувати або забирати камені, розрівнюючи плівку, аби не було складок.

Коли ставок наповнено водою до запланованого рівня, слід закріпити плівку й обрізати зайве, задекорувати її краї пласкими каменями, галькою, плиткою, дерном тощо і висадити ставкові рослини.

Тепер залишилося лише закріпити технічне устаткування (насос, фільтри, ультрафіолетовий стерилізатор), без яких нормальне функціонування водойми із замкнутим водопостачанням і життя його мешканців неможливе. Окрім основного устаткування, можна також встановити додаткове: фонтани, підсвічування, штучний водоспад тощо.

Риб заселяють тільки після того, як у ставку буде встановлено біологічну рівновагу.

За вмілого дизайнерського підходу можна досягти успіху — ставок виглядатиме як природна водойма, а довкола нього буде мальовнича галявина з декоративним чагарником або квіткові клумби.

В.В.Тарасюк,
Д.Н.Шоха,
офіційний представник компанії Tetra Gmb в Україні

(Далі буде)

Організатори: асоціація "Укрмедпром", Управління споживчого ринку м.Харкова, Міжнародний центр передачі технологій.

Місце проведення: м. Харків, Автотранспортний технікум (пл. Конституції, 28, м."Історичний музей").

Шановні пані та панове!

Запрошуємо взяти участь у спеціалізованих виставках-ярмарках.

Ми впевнені, що ці виставки-ярмарки ДОПОМОЖУТЬ ПОДАЛЬШОМУ РОЗВИТКУ ВАШОГО БІЗНЕСУ.

За детальною інформацією звертатися:
асоціація "Укрмедпром"
61022, Україна, м. Харків, пл. Свободи, 5, Держпром, 1 під'їзд.
Тел./факс (057) 705-19-57, 757-44-60
E-mail: ump@vlink.kharkov.ua

Менеджер виставки —
Сарченко Марина Едуардівна

«ВИСОКИЙ ВРОЖАЙ»
АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО

Шановні городники, пам'ятайте!

Ліцензія серія АА №315355 від 05.08.02

Добірні овочі починаються з розсади, а добірна розсада — з

ІВІНу та ЕМІСТИМу С

За вашим замовленням вишлемо препарати поштою.

АТ "Високий врожай",
Харківське шосе, 50, Київ, 02160.
Тел./факс: 559-71-77, 559-32-13, 559-10-95.
E-mail:urojai@kievweb.com.ua
Наш сайт: www.urojai.com.ua

Оптово-роздрібний продаж насіння для професіоналів та любителів від провідних виробників

N.L. Chrestensen, Seminis, Rijk Zwaan, SAIS, Clause Semenses, Nunhems, Bejo Zaben, Clause Tezier

ГНУЧКА СИСТЕМА ЗНИЖОК

ОПТОВИЙ ВІДДІЛ: *м.Львів, вул.Шевченка, 31 тел.: 98-02-72*
РОЗДРІБНИЙ МАГАЗИН: *м.Львів, вул.Куліша, 34 тел./факс: 72-12-47*

АГРОФІРМА „ГАЛС"

Пропонує оптом і вроздріб:

- понад 300 кращих сортів і гібридів квіткових та овочевих культур вітчизняної та зарубіжної селекції (в нашому асортименті томати Союз-8 F_1, Марс F_1, Ляна, Ефемер, Надія, огірки Журавльонок F_1, Цезар F_1, кріп Ханак, безвуса суниця та багато іншого);
- траву для газону: люцерну, конюшину, злакові трави;
- стимулятори, добрива, засоби захисту рослин, матеріали для накривання;
- мотоблоки з начіпним обладнанням. Газонокосарки, ручні сівалки та інший інвентар.

Оптовикам система знижок (тел./факс (03822) 9-13-97)
м. Хмельницький - торговий центр „Дачник", вул.. Шевченка, 85-А
- м-н „Дачник-2", ринок „Дубово"
- павільйон „Насіння", центральний ринок
- павільйон „Насіння", вул.. Кам'янецька, 118

м. Шепетівка, м-н „Зелений Світ", продовольчий ринок
м. Кам'янець-Подільський, м-н „Сад. Город", вул.. Огієнка, 24

Насіння — поштою: 29000, м. Хмельницький, вул. Шевченка, 85-А

Дизайн та виготовлення пакетів для насіння АТ "Конві" м. Київ, вул. Ежена Потьє, 12, тел. (044) 490-94-49, факс (044) 458-15-48 E-mail: konvi@konvi.kiev.ua www.konvi.kiev.ua
Офіційний представник в м. Харків ПП "Роскон" м. Харків, 61072, пр. Леніна, 27а, готель "Мир", офіс 208,209 тел./факс (0572) 175-141, 305-209 E-mail: roscon@ukr.net, roscon@ua.fm

До святкового столу

Шановна редакціє улюбленого журналу!

Я маю в запасі рецепти, якими, зазвичай, користуюся, готуючись святкувати Восьме Березня. Зрідка намагаюся приємно здивувати жінок моєї родини та друзів. Страви, легкі у приготуванні, та смакові якості, кажуть, непогані. Сподіваюся, що мої рецепти стануть у пригоді чоловікам у свято, а жінкам у будні.

Усім читачам журналу шлю найкращі березневі побажання.

Микола Кривошея *з Черкащини*

Крабові палички "Мімоза"

Беремо: *200 г крабових паличок, 40 – 50 г вершкового масла (чайна ложечка з горою), 3 – 4 яйця, одне тверде кислувате яблуко, один будь-який плавлений сирок, 200 г майонезу, одну цибулину.* Яйця варимо вкруту, відділяємо білки від жовтків. Білки тремо на тертушці в салатницю. На білок викладаємо дрібно посічену цибулю. На цибулю тремо плавлений сирок. На сир рівномірно насипаємо потерте на тертушці підморожене масло. Потім виливаємо 100 г майонезу. Крабові палички нарізуємо кружальцями. Кружальця розгортаємо. Цю крабову "локшину" викладаємо на майонез. Затим тремо яблуко, заливаємо рештою майонезу, а зверху посипаємо тертими жовтками. Зовні це нагадує квіти жовтої мімози.

М'ясний салат "Рожева троянда"

Беремо: *100 г копченої свинини або балика, 100 г відвареного язика, 100 г відвареної курки. Нарізуємо кубиками або соломкою.* Додаємо дрібно посічену цибулю, часник. Змішуємо по дві ложки майонезу та гострого кетчупу "Чумак" і цим соусом заливаємо м'ясо. Зверху можна прикрасити дрібно посіченою зеленню.

Салат "оселедець з яблуком"

Треба мати: *оселедець, яблуко, відварені картоплину, буряк, моркву, круто зварене яйце, цибулину та майонез.* Овочі очищаємо і тремо на досить крупну тертушку. Додаємо дрібно посічені цибулину та яйце, філе одного оселедця нарізуємо брусочками, а яблуко — кубиками. Усе заправляємо майонезом, солимо та перчимо за смаком.

Шляпки печериці, запечені у духовці

Відламуємо ніжку печериці, подрібнюємо її та смажимо з цибулею. Коли волога випарується, цією сумішшю начиняємо шляпку. Зверху кладемо шматочок твердого сиру, викладаємо шляпки на деко (начинкою догори) і запікаємо. Коли сир оплавиться, страва готова. За бажання в кожну шляпку під сир можна додати шматочок ковбаси або м'яса.

Фарширований батон

Треба мати: звичайний хлібний батон, 500 г меленого на м'ясорубці м'яса, 3 яйця (два зварити, одне сире), пару солоних огірків, 70 — 100 г тертого твердого сиру, дрібку тертого мускатного горіху, пучечок петрушки.

З не дуже м'якого хлібного батона зрізуємо верхівку (приблизно третину від загальної висоти), видаляємо м'якуш. Змішуємо фарш з половиною накришеного м'якуша та збитим сирим яйцем, приправами, тертим сиром; половиною фаршу начиняємо батон. Викладаємо на фарш очищені і розрізані навпіл круто зварені яйця. На них кладемо розрізані уздовж огірки і накриваємо другою половиною фаршу. Нафарширований батон загортаємо в фольгу, кладемо на деко і запікаємо в не дуже гарячій духовці 15 — 20 хвилин. Знімаємо фольгу, посипаємо батон

тертим сиром, поливаємо майонезом і змащуємо кетчупом. Знову ставимо у духовку, поки не оплавиться сир. Подають до столу такий батон як гарячим так і холодним, нарізавши скибочками упоперек батона.

Весняна "Змія"

Треба мати: дві зварені почищені картоплини, банку сардин, три круто зварених яйця, два плавлених сирки, часник, майонез, зелень.

Картоплю та сирки натираємо на тертушці. Із сардин видаляємо кісточки, зливаємо рідину і вимішуємо все разом до однорідної маси. Часник та майонез додаємо за смаком.

Чистими мокрими руками скатуємо джгут у вигляді змії. Майонезом та кетчупом малюємо малюнок на джгуті, щоб він був схожий на змію. Із гранатових зернят та чорного перцю горошком формуємо рот, очі, ніс, із шматочка червоного буряка зміїний язик. Навколо можна викласти "зміїні" яйця. Їх готуємо так: перетираємо три жовтки з маргарином або маслом (у рівних частинах), можна додати тертий хрін. Із цієї суміші формуємо кульки і обкачуємо їх у дрібно натертих білках круто зварених яєць. Блюдо з салатом "Змія" бажано прикрасити листками зеленого салату та дрібно посіченою зеленню.

Котлети з чорносливом

Звичайний котлетний фарш із спеціями, покладеними за смаком, розплескуємо на млинець. Викладаємо на нього дві промиті сливи без кісточок, загортаємо, формуємо котлету, обкачуємо в борошні і смажимо на сковороді. Перед подачею до столу котлету розрізуємо навпіл, так, щоб у кожній половинці була слива. Котлету ставимо сливою догори. До таких котлет смакуватиме картопляне пюре, яке і буде тримати котлету на блюді у вертикальному положенні.

Березневі пиріжечки

Треба мати: 0,5 л молока, пачку маргарину, три яйця, одну склянку цукру, одну чайну ложечку солі, 3 — 4 варені картоплини, 50 г горілки, 100 г дріжджів, борошно (стільки, щоб замісити некруте тісто). Усі складові ретельно вимішуємо, щоб утворилося некруте тісто. Формуємо пиріжечки. Начинкою для них може слугувати м'ясо, смажена з цибулею морква, капуста або повидло, мак, сир тощо. В разі використання солодкої начинки до тіста бажано додати 2 пакетики ванільного цукру.

Струдель з яблуками

Тісто для струделя готуємо так: беремо 200 г борошна, 50 г манної крупи, сіль за смаком, один яєчний жовток, 50 г маргарину, 6 столових ложок сметани, 4 столові ложки теплої води.

Борошно і манну крупу просіваємо. Підгортаємо борошно у вигляді гірки. Усередині робимо заглиблення і кладемо в нього сіль, додаємо яєчний жовток, рідкий, але не гарячий маргарин, теплі вершки і воду.

Продукти, не додаючи борошна, місимо доти, поки тісто не перестане липнути до рук. Формуємо тісто у кулю, приплескуємо, змащуємо його тонким рідким шаром маргарину, накриваємо мискою і зверху для зігрівання ставимо каструлю з гарячою водою. Залишаємо тісто на 30 хвилин.

Після цього рівномірно розкачуємо тісто. Розкладаємо на ньому підсмажену 30 г маргарину 100 г панірувальних сухарів. Очищені від шкірки та серцевини й натерті на тертушці яблука змішуємо з цукром та корицею, родзинками, мигдалем та ложкою коньяку. Все рівномірно розкладаємо на пласті тіста. Згортаємо тісто з начинкою у струдель. Змащуємо його рештками маргарину і випікаємо 25—30 хв. на середньому вогні до утворення золотаво-коричневої шкірочки. За бажання струдель посипають цукровою пудрою. Замість свіжих тертих яблук можна використовувати яблучне повидло або яблучний мус, змішаний з 1—2 столовими ложками крохмалю.

Струдель із сиром

Треба мати: тісто для струделя, приготовлене за вищенаведеним рецептом, та 125 г маргарину, 65 г натертої на тертушці булки, 85 г цукрового піску, 1 пакетик ванільного цукру, 1 яйце, 650 г сиру, 2 столові ложки крохмалю, сіль, натерту на тертушці цедру лимона, 65 г родзинок, ванільну цукрову пудру.

Розкачати тісто для струделя у тонкий шар, змастити розтопленим маргарином (40 г) й обсипати тертою булкою (сухарями). Приблизно 65 г маргарину збити до утворення піни, додати й перемішати цукровий пісок, ванільний цукор, яйце, сир, крохмаль і родзинки. Цією сирною масою змастити 2/3 поверхні шару тіста і скатати у трубочку, починаючи з того боку, де сир. Досвідчені кулінари кажуть: якщо сиром буде змащена вся поверхня тіста, то пласт тіста може прорватися, тому що сир розбухає і спучується.

Змащуємо струдель рештками розтопленого маргарину і випікаємо на середньому вогні приблизно 30 хв. до утворення золотаво-коричневої шкірочки. Відразу після випікання обсипаємо струдель ванільною цукровою пудрою. Якщо сир сухий, його варто змішати з невеликою кількістю молока, щоб він став пластичним і в'язким.

Струдель з м'ясом

Тісто для струделя готуємо за вищенаведеним рецептом. Розкатуємо його тонким пластом. На поверхні пласта розкладаємо начинку: 500 г м'ясного фаршу, 2 смажені цибулини, одне подрібнене варене яйце, чайну ложечку солі, подрібнену петрушку, 25 г маргарину. Солимо, перчимо за смаком. Струдель згортаємо, змащуємо маргарином, кладемо на змащене жиром деко і випікаємо 25—30 хв. М'ясний струдель подають до столу теплим.

Ось вже чотири сезони на присадибних ділянках трудяться мотокультиватори марки SOLO. Чим вони привертають увагу українського споживача, які види робіт дозволяють виконувати – на ці питання постараємось дати відповіді в цій статті.

«СОЛО» НА ГОРОДІ

А починалось все з двох моделей – це були мотоблоки середнього класу SOLO-503 та SOLO-508. Перші ж відгуки вселили впевненість – техніка виявилась надійною та зручною в експлуатації. На що в першу чергу звертають увагу? Двигун, затрати палива, надійність, зручність в управлінні, продуктивність, якість обробітку грунту, додаткове обладнання.

З врахуванням досвіду експлуатації базової моделі, нова модифікація SOLO-503H оснащена потужнішим чотирисильним двигуном всесвітньовідомої фірми Honda. Підвищення енергооснащеності (4 к.с. на 60 см захвату) дозволило цій моделі не тільки зайняти провідне місце в класі одношвидкісних мотоблоків, а й цілком впевнено конкурувати з мотокультиваторами, оснащеними більш потужними двигунами інших марок. А от потужності п'ятисильного японського двигуна мотокультиватора SOLO-508, як виявилось, цілком достатньо навіть для 84 см захвату (раніше ширина захвату була 60 см). Спеціалісти свідчать, що двигуни марки „Honda", встановлені на цих мотоблоках – одні з найсучасніших серед тих, що використовуються на малій техніці. Витрати палива у них не перевищують 230 г/к.с., тобто чотирисильний двигун затрачає на годину роботи максимум 920 г палива, а п'ятисильний – 1150 г. Практика ж показує, що середні затрати палива SOLO-508 складають 800–900 грам на годину. Рівень шуму та вібрації у двигунів Honda значно нижчі, ніж у аналогів інших марок.

Щоб збільшити міцність і, відповідно, надійність цих мотокультиваторів, всі основні агрегати монтуються на жорсткій сталевій рамі із двох паралельних кутників. Конструктори відмовились від дешевої, та не надто міцної завальцовки половинок ланцюгового редуктора на користь більш надійного з'єднання на гвинтах. При цьому, знову ж таки для надійності, встановили і більшого розміру опорні підшипники робочого валу.

Щодо зручності управління: ручка управління регулюється як по висоті, так і встановлюється в бокове положення, щоб оператор не наступав на оброблений грунт. А пневматичний привід зчеплення не створює проблем навіть для тих користувачів, що вперше взяли в руки цю техніку. SOLO-508 має крім передньої ще і задню, понижену, передачу, завдяки чому досягається зручність при маневруванні.

Швидкість заглиблення культиватора в грунт залежить від ряду чинників: маси машини, ширини захвату, конфігурації робочих фрез, ширини (товщини) редуктора.

Вузький ланцюговий редуктор, яким оснащені SOLO-503H та SOLO-508, створює менший опір, ніж, скажімо, більш широкий черв'ячний. Обидві машини – і 503H, і 508 – мають низько розміщений центр ваги, тому при роботі не „заваляються" вбік. Завдяки хорошій центровці їх можна навіть повертати по радіусу в процесі обробітку – це дозволяє зробити поворотна задня опора.

Глибоке рихлення, особливо на твердому грунті, рекомендується робити в два проходи. Перший раз – заглиблюючись на 10-15 см, а наступний – вже на повну глибину 25-28 см. Така технологія дозволить і зекономити час, і підвищити якість обробки.

Мотоблоки SOLO-503H та SOLO-508 мають досить широкий спектр причіпних знарядь – це металеві колеса з грунтозачепами, що встановлюються замість фрез, та плуг і підгортач, що кріпляться до рами через спеціальний кронштейн. Завдяки цьому мотокультиватори можна ефективно використовувати для вирощування однієї з основних городніх культур – картоплі.

В останні роки як в Україні, так і вцілому в Європі зростає попит на компактні легкі та надлегкі мотоблоки. Такі машини значно полегшують працю на невеликих присадибних ділянках, клумбах, квітниках.

Два роки тому компанія SOLO представила на український ринок мотокультиватор моделі 502, вагою 21 кг, а в 2003 році з'явилася надлегка модель – SOLO-501H, що важить всього 12 кг.

Відносно SOLO-502: завдяки високим обертам фрез його використовують не тільки для підготовки грунту, а й для неглибокого міжрядного рихлення та прополки, тим паче, що ширину обробки можна встановити різну – 20, 34, 54 см. Потужний, як для легкої моделі, двигун Honda (2,5 к.с.) забезпечує культивацію на глибину до 16-18 см, при цьому затрати палива складають всього лиш 0,6 кг на годину роботи. Ножі чотиризубих фрез SOLO-502 заточені з обох боків, тому фрези можна встановлювати як на праву, так і на ліву сторони. Управління культиватором максимально полегшене: акселератор розміщений на двигуні (оберти вибираються до початку роботи), а на правій ручці управління розміщені важіль зчеплення та вимикач запалювання.

SOLO-501H – мотокультиватор нової генерації, де закладені найбільш передові конструктивні рішення. Двигун – чотиритактний „Honda", що, завдяки спеціальній системі змащування, працює стабільно навіть на крутих схилах. Та й перевозити його можна в любому положенні, не зливаючи перед цим мастило. Надійний довговічний черв'ячний редуктор: черв'ячний вал виконаний із загартованої сталі, а зносостійка шестерня – із бронзи. Корпус редуктора виготовлений по Hi-Tech технології з спеціального пластику високої міцності.

Мотокультиватор оснащений ергономічною складною ручкою. Завдяки тому, що ручка збирається з трьох секцій, в складеному вигляді вона складається у компактний трикутник, тому мотокультиватор займе зовсім мало місця в гаражі чи багажнику автомобіля.

Для управління на правій ручці встановлений лише один важіль: натискаючи на нього, ви змінюєте оберти двигуна, зчеплення ж забезпечується відцентровою муфтою.

Для користувача, звичайно, важливіші не технічні нюанси, а практичні можливості. З метою розширення можливостей використання на цьому культиваторі встановлюються оригінальної форми ножі. Досвід експлуатації показав: така фреза не перерізає, а витягує на поверхню бур'яни, що проросли в грунті. Після такої прополки залишається тільки згребти їх докучі. В залежності від структури грунту фрези переставляють: або закругленими кінцями вперед, або ж загостреними. Для жорсткого чи необробленого грунту треба встановлювати фрези гострими кінцями вперед, для легкого чи помірно кам'янистого грунту – навпаки. Ширина обробітку становить 24 см, оберти фрез під нагрузкою – 190 об/хв.

За додаткову плату можна оснастити SOLO-501H аератором та обрізчиком краю газону, що зробить його добрим помічником для догляду за газоном. Стандартні чотиризубі фрези можна замінити на шестизубі, які використовуються для більш якісного обробітку грунту, скажімо, на клумбах.

В наступному сезоні планується поставити обидві легкі моделі на колеса з грунтозачепами, що дозволить повноцінно використовувати в роботі підгортачі.

Завдяки незначній вазі, простоті управління, легкості в роботі, багатофункціональності мотокультиватори SOLO-501H та SOLO-502 доступні всім – ними можуть працювати і жінки, і підлітки, і люди похилого віку.

У номері:

Щедра грядка

Ходімте в сад

Виноградник

Домашня ферма

Присадибне рибництво

„Дім, сад, город"
виробничо-практичний журнал
№3, березень, 2004 р.
Головний редактор
М.І. Халимоненко
Головний художник
Т.П. Колодницька
Заступники головного редактора
Б.К. Донгаш, І.Ф. Куштенко
Редактори **А.М. Капітульська, О.В. Кисленко**
Дизайн, верстка
В.О. Пономаренко
Комерційний директор
Г.А. Донець, тел. 552-90-45
Реклама, оголошення
О.В. Давидко, О.К. Шевченко, тел. 552-95-11
Розповсюдження, маркетинг
Т.І. Лазебник, тел.552-94-60
Видання зареєстровано, серія КВ, №3536 від 23.10.98
Підписано до друку 3.03.2004 р.

Загальний тираж 137 500 прим.
Ціна договірна.

Адреса редакції та видавця: вул. Краківська, 20, Київ-94, 02094. Тел. (044) 552-95-13

E-mail: dsg@iptelecom.net.ua; dsg@i.kiev.ua

Комп'ютерний набір, верстку зроблено у редакції журналу «Дім, сад, город». Надруковано у Державному видавництві «Преса України». *03148, Київ-148, вул.Героїв Космосу, 6. З. 0118403*

Передплатні індекси комплектів журналів у складі:
«Дім, сад, город» + «Виноград. Вино» — 22430.
«Дім, сад, город» + «Квіти України» — 22431.
«Дім, сад, город» + «Яблунька» — 22432.
«Дім, сад, город» + «Будьмо здорові» — 22433.
«Дім, сад, город» + «Пасіка» — 22434.
«Дім, сад, город» + «Наш дім» — 21871.
«Дім, сад, город» + "Чумацький шлях»+ + «Вокруг света» — 21843.

Індекс 74142

ISSN 0235-6368. Дім, сад, город. №3. 2004. 1-48 с. Ціна договірна.